

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 846

5. SRPNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

Okončani radovi na obnovi samostana u Baču

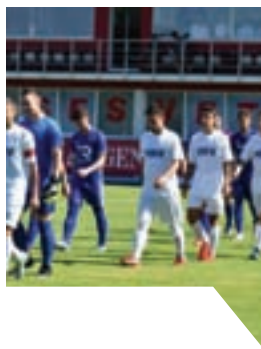
Simbolična predaja ključeva

8

Radni susret hrvatskih udruga kulture održan u Novom Slankamenu

Brojni izazovi manjinskog amaterizma

10

Nogometna reprezentacija vojvođanskih Hrvata osvojila IV. mjesto na Svjetskom prvenstvu dijaspore u Zagrebu

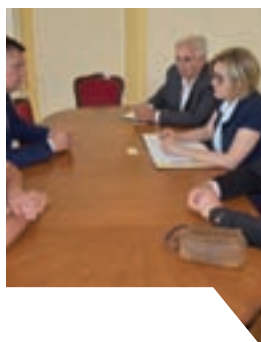
Prvi među podređenima

12

Josip Lakušić – Joza Bebrinski, pučki pjesnik

Jedna duša s dviju strana Dunava

15

Izaslanstvo HNV-a u Zrenjaninu

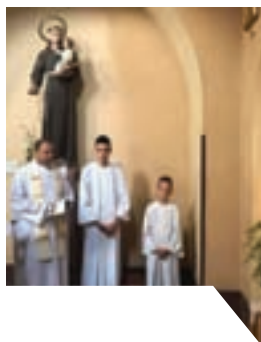
Osigurane prostorije za mjesnu udruhu

30

Dani splitske kulture u Beogradu

Duboke veze dvaju gradova

34

Stogodišnjica rođenja oca dr. Ante Stantića

Velikan s đurđinskih salaša

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Reflektori i sunce

Do sada nisam pisao vijesti o vremenskoj prognozi, ali malo vježbe nije na odmet. Pa da pokušam: živi užas od prognoze! Nesnosne sparine, vrućina, pa kiša, grmljavina, pljušti, pa sijeva, oluje i tuče. Ima da vam se složi dok ovo čitate. Klasika je u vremenskoj prognozi i vijest kako će puhati neki vjetar; nema šale sa znanjem unaprijed, neka to ovoga puta bude slab, umjeren vjetar, zapadni, a zapuhat će i jugozapadnjak, čiji naziv nije u svezi s crvenom »Yugo-zapadnjak« putovnicom, simbolom jednog vremena, niti s nekadašnjim vjetrovitim geopolitičkim balansom između NATO pakta i Varšavskog pakta. Meteolarm stalno izdaje i za Hrvatsku i za Srbiju niz upozorenja, ali očekujemo stabilno vrijeme. Toliko od mene u svezi vremenske prognoze, a što kaže **Cappelli**? Ne onaj **Cappello**, trener i bivši nogometaš, nego hrvatski ministar turizma rođen u Malom Lošinj, imenom **Gari**. Izrazio je zadovoljstvo dosadašnjim turističkim rezultatima, u prvom polugodištu ostvareno je oko 6,5 milijuna dolazaka, booking je u skladu s očekivanjima, sve je u redu s pribilješkama o dolasku gostiju u hotele, rezervacijama soba i kupovinom željezničkih i avionskih karti, sve je po planu, kako je rekao Cappelli, iako su postojali mali disbalansi u svibnju zbog vremenskih nepogoda. Prokuhat ćemo u očekivanju stabilne vremenske ravnoteže, no turisti ipak pristižu u Hrvatsku, ali novinarima malo škripi kada dođe ljeto, bez obzira na poremećaje vremenske ravnoteže i preokrete, jer je poznato kako srpanj i kolovoz važe za ljetnu stanku u svezi političkih događaja.

Na svu sreću da se novinari ne bi ulijenili, premda predsjednici **Kolinda Grabar-Kitarović** mandat istječe početkom 2020., prvi krug izbora bit će održan potkraj prosinca, a kandidata već ima, kao i njihovih izjava. Zahuktalo se na političkoj sceni nakon objave kandidature pjevača **Miroslava Škore**. Tako nije dosadno ni hrvatskom novinaru **Denisu Kuljišu**. On je napravio interesantnu paralelu u svezi predstavljenog programa predsjedničkog kandidata Škore, koji traži da budući predsjednik bude nadređen Vladi. Što se kaže: povratak na čvrstu ruku, a Kuljiš pravi ovakvu usporedbu: »Mene je začudilo da je Škoro išao s platformom, gdje je on zapravo prepisao kompletno ustavna rješenja 5. Republike. Znači, one ovlasti koje je dobio **Charles de Gaulle** kad je francuska vojska doslovce izvršila državni udar zbog situacije u Alžiru, 1958. godine«. Kuljiš se nada kako u Hrvatskoj ne može pobijediti personalna diktatura i još tvrdi: »Takav oblik personalizacije vlasti imate samo u Srbiji, Crnoj Gori i Republici Srpskoj«. Susjedi već kao susjedi, a vrijeme će pokazati, jer ovo sad nije vremenska prognoza, hoće li Škoro već u prvom krugu oslabiti kandidata HDZ-a, kao kandidat krajnje desnice.

Predsjednica Grabar-Kitarović nije izašla s objavom kandidature. No, zato jest **Zoran Milanović**, valjda siguran u svoju poziciju kandidata, jer cijelo lijevo građansko tijelo nema za koga glasovati. Konferencijom za novinare na kojoj je najavio kandidaturu za predsjednika države, Milanović je prekinuo gotovo trogodišnje izbivanje iz javnog života, a očekivanja SDP-a su velika nakon europarlamentarnih izbora, na kojima su osvojili jednak broj mandata kao i HDZ.

Iako nije istaknula svoju kandidaturu, Grabar-Kitarović je nedavno, nakon čestitke predsjednika **Aleksandra Vučića** povodom Dana državnosti, poručila kako bi ponovno pozvala Vučića u Hrvatsku, a evo i zašto: »Prigovaraju mi što sam pozvala Vučića u Hrvatsku, ali i opet bih to napravila, roditelji nestalih branitelja nemaju vremena za čekanje da se Srbija normalizira kao država«, prenosi *N1*. Znači, Grabar-Kitarović je rekla kako je preduvjet za ponovni posjet Vučića da dođe do konkretnih pomaka u rješavanju sudbina nestalih osoba u ratu. S druge strane, interesantan je komentar **Josipa Juratovića**, zastupnika njemačke Socijaldemokratske stranke u Bundestagu u povodu čestitke Vučića. »Za zemlje koje ne dijele baš blistavu prošlost u svojim odnosima poput Hrvatske i Srbije sigurno ovakva poruka doprinosi poboljšanju odnosa, napretku suradnje u bilateralnim odnosima, što je Zapadnom Balkanu prijeko potrebno, jer su ove dvije zemlje reflektori za cijelu regiju«, kaže za *Danas* Juratović. Za pretpostaviti je da hrvatsko-srpski odnosi neće biti unaprijeđeni sve dok ne prođu izbori u Hrvatskoj, a potom i u Srbiji, ali neka reflektori koje spominje Juratović i dotle svijetle, bez obzira na to što je, vraćam se vremenskoj prognozi, sunčano, sparno, veoma toplo, a krajem dana preokret.

I bez obzira na reflektore i sunce, zaista je za upitati se zbog čega na svečanosti otvorenja obnovljenog franjevačkog samostana u Baču nije bilo službenih predstavnika hrvatske manjine? Nije ih bilo, jer na svečanost nisu pozvani?!

Zvonko Sarić

Tobias Flessenkemper posjetio HNV

Vijeće Europe je europska organizacija koja ima 47 država članica (među kojima je i Srbija), a glavni joj je cilj jačanje suradnje i jedinstva na europskom kontinentu, promicanje ljudskih prava i temeljnih sloboda te demokracije i vladavine prava. Ured Vijeća Europe otvoren je u Srbiji 2001. godine. U okviru obilaska nacionalnih vijeća u Srbiji novi šef Misije Vijeća **Tobias Flessenkemper**, koji je na tu dužnost stupio u listopadu 2018., posjetio je u utorak i Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici.

Na sastanku je bilo riječi o položaju i ostvarivanju manjinskih prava pripadnika hrvatske zajednice u Srbiji, s čime su Flessenkempera upoznali dužnosnici HNV-a **Darko Baštovanović**, **Darko Sarić Lukendić** i **Margareta Uršal**. Predstavnicima HNV-a su posebno ukazali na problem isključenosti predstavnika nacionalnih manjina u proces izmjena zakona koji se izravno tiču ostvarivanja prava nacionalnih manjina, što nije u skladu sa Zakonom o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Također, naglašen je i značaj EU integracija za hrvatsku zajednicu u Srbiji.

»Za nas je iznimno važno da nastavimo dosadašnju kvalitetnu i intenzivnu komunikaciju s predstavnicima Vijeća Europe, s obzirom na eurointegracijski proces Srbije u kojem država treba implementirati europske standarde, pa i one koji se tiču prava nacionalnih manjina«, izjavio je Darko Sarić Lukendić.

»Republika Srbija je potpisnica vrlo važnih europskih konvencija koje se tiču prava nacionalnih manjina. Na sastanku smo dogovorili daljnju suradnju na programu koji se zove *Horizontal Facility*. Taj program zajednički realiziraju Vijeće Europe i Europska unija s ciljem da pomognu napredak Srbije u aktivnostima na usklađivanju s europskim standardima u nekoliko područja. Srbija ima svoje zakone koji se odnose na prava nacionalnih manjina, a skupa s našim partnerima u srpskoj Vladi, nacionalnim vijećima i civilnom sektoru radimo na tome da ti zakoni funkcioniraju bolje, da se unaprijede«, izjavio je Flessenkemper.

Sastanku je nazočio i **Vedran Ian Kjeldsen** iz Ureda Vijeća Europe u Srbiji.

D. B. P.

Sastanak s ministrom kulture Vladanom Vukosavljevićem

O upisu *Dužijance* u registar nematerijalne baštine

Srpski ministar kulture **Vladan Vukosavljević** i njegovi suradnici održali su prošloga tjedna u Beogradu sastanak s predstavnicima hrvatske zajednice u Srbiji. Na sastanku je bilo riječi o prostoru kulture Hrvata u Srbiji te izazovima očuvanja njihove nematerijalne kulturne baštine, napose kada je riječ o upisu *Dužijance* u nacionalni Registar nematerijalne kulturne baštine. Predstavnicima hrvatske zajednice upoznali su ministra Vukosavljevića s poviješću poduzetih koraka te temeljnim stajalištima o ovome vrijednome kulturnom naslijeđu Hrvata u Srbiji. Na koncu susreta dogovoreni su daljnji pravci i koraci u suradnji, kako s Ministarstvom tako i s mjeritornim ustanovama kulture Srbije.

U ime hrvatske zajednice sastanku su nazočili ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i narodni zastupnik u Skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov**, dužnosnici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin** i **Darko Sarić Lukendić**, te predstavnici UBH-a *Dužijanica* iz Subotice msgr. dr. **Andrija Anišić** i **Marinko Piuković**.

»Drago mi je što je nakon nekoliko godina pitanje upisa naše *Dužijance* pokrenuto s mrtve točke. Značajno je da je to učinjeno u Ministarstvu kulture i informiranja Republike Srbije, jer *Dužijanica* i jest duhovno-kulturni događaj i dragi običaj bunjevačkih Hrvata koji organizirano traje već više od stotinu godina. Mi znamo da *Dužijanica* ima sve elemente koji se traže za upis u jedan takav registar i uvjereni smo da će se to dogoditi ubrzo ukoliko brigu oko toga preuzme struka. Naš susret s ministrom Vukosavljevićem i njegovim suradnicima daje nam nadu da će to tako i biti. Mislim da smo na proteklom susretu uspjeli pojašniti naše viđenje 'zastoja' ali i pojasniti zbog čega smatramo da bi se *Dužijanica* koju organizira Udruga bunjevačkih Hrvata i hrvatska zajednica trebala naći na Popisu nematerijalne kulturne baštine Republike Srbije, ali i na UNESCO-ovom popisu. Udruga je zahvalna na velikoj potpori u rješavanju nastalih poteškoća koju su nam dali Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu

vojvođanskih Hrvata«, izjavio je za HR nakon sastanka **Andrija Anišić** iz UBH-a *Dužijanica*.

D. B. P.

Odgođena redovita godišnja Skupština HKC-a *Bunjevačko kolo* za 16. srpnja

Redovita godišnja Skupština HKC-a *Bunjevačko kolo*, koja je trebala biti održana prvoga dana sedmoga mjeseca, zbog nedostatka kvoruma odgođena je za 16. srpnja.

Na njenom dnevnom redu, osim izbora radnih tijela, podnošenja izvješća o radu i financijskog izvješća *Kola*, usvajanja završnog računa za 2018., plana i

programa rada, odnosno plana proračuna HKC-a za 2019. godinu, među ostalim je i izbor Organizacijskog odbora proslave 50. obljetnice ove značajne kulturne institucije.

Inače, nedovoljan broj članova za održavanje Skupštine, prema riječima predsjednika *Kola* **Lazara Cvijina**, nije nešto što se događa prvi put budući da je dosta njih iz prigradskih naselja, a u tijeku je i sezona radova na njivama te sezona godišnjih odmora.

Stoga Cvijin poziva članove da se na sljedeću Skupštinu, koja će biti održana u utorak, 16. srpnja, u velikoj dvorani HKC-a, u 19,30 sati, odazovu u što većem broju, a ako je potrebno, za one starije bit će osiguran prijevoz.

I. P. S.

Kao predsjednica vrhovne institucije kada su u pitanju Hrvati u Srbiji, željela bih istaknuti da su dosadašnja iskustva suradnje s predstavnicima Vijeća Europe u Srbiji više nego pozitivna, da smo nastojali sudjelovati u svim relevantnim događajima i monitorinzima koje je Vijeće do sada organiziralo te u istima očitovati interes hrvatske zajednice u Srbiji, na što smo od Vijeća nailazili na razumijevanje. Uvjereni smo da će se ova suradnja još dodatno intenzivirati pod Vašim predsjedanjem najvažnijom međunarodnom institucijom kada su u pitanju prava i položaj nacionalnih manjina na europskome tlu te da ćete se i nadalje nastaviti zalagati za boljitak hrvatskoga naroda u Republici Srbiji», navodi se u čestitki Jasne Vojnić.

Čestitke je uputio i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** koji je na svojem twitteru imenovanje Pejčinović-Burić na ovu visoku dužnost ocijenio kao »novo međunarodno priznanje za posvećenost Hrvatske kulturi ljudskih i manjinskih prava«. »Vjerujemo da ćemo nastaviti daljnju suradnju na obostrano zadovoljstvo«, naveo je Žigmanov.

D. B. P.

Pejčinović-Burić – generalna tajnica Vijeća Europe

Hrvatska ministrica vanjskih poslova **Marija Pejčinović-Burić** izabrana je za novu generalnu tajnicu Vijeća Europe. Parlamentarna skupština Vijeća Europe sastoji se od 324 zastupnika nacionalnih parlamenata iz 47 država članica.

Novoizabrana glavna tajnica rekla je da Vijeće Europe nikada nije bilo važnije i da će u svom mandatu poticati veći dijalog među zemljama članicama kako bi se ostvarili glavni ciljevi organizacije – mir i prosperitet Europe.

Među ostalima, na izboru na ovu dužnost Pejčinović-Burić čestitala je i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

»Vaše imenovanje na ovako jednu odgovornu poziciju dolazi i kao svojevrsno ohrabrenje hrvatskoj nacionalnoj manjini u Republici Srbiji, jer smo i više nego upoznati s Vašim dosadašnjim zalaganjima u javnosti kada su u pitanju međunarodni politički procesi, posebice euroatlanski procesi i zalaganje za boljitak hrvatskih manjina u istima, uključujući Hrvate u Republici Srbiji.

Izbori za članove vijeća mjesnih zajednica na području grada Subotice

Unedjelju, 7. srpnja, od 7 do 20 sati u 37 mjesnih zajednica grada Subotice, na 103 biračka mjesta, bit će održani izbori za članove vijeća mjesnih zajednica.

Gradsko izborno povjerenstvo obavještava sve građane koji imaju pravo glasa, a nisu dobili poziv za izbore, da s vrijedećom osobnom iskaznicom ili vrijedećom putovnicom mogu izaći na biralište.

Ukoliko građanin koji želi glasovati nije u mogućnosti doći do svog biračkog mjesta, može do 11 sati na dan izbora pozvati birački odbor na svom biračkom mjestu i bit će mu omogućeno glasovanje izvan biračkog mjesta.

Telefon Gradskog izbornog povjerenstva je: 024/673-225.

Završena obnova franjevačkog samostana u Baču

Mjesto koje čuva sjećanje

U obnovu Franjevačkog samostana u Baču uloženo 1,2 milijuna eura. Najveći dio sredstava osigurala je EU, a dio novca stigao je iz Ministarstva kulture i informiranja i Pokrajinske vlade

stili smo dostupne podatke o tome kako je nekada izgledala stolarija u samostanu i drvena vrata i prozori. Onu staru stolariju smo konzervirali, a po uzoru na nju napravili smo novu, tako da je sada sve ujednačeno. Biser u cijeloj toj priči jest obnova zidnog sata koji ponovno, poslije pol stoljeća, radi. A stariji je od onog na Petrovaradinskoj tvrđavi. Također tijekom arheoloških radova otkrili smo jednu crkvu iz XIII. stoljeća. Rekla bih zato da su sami radovi doveli do novih saznanja o ovom samostanu i njegovoj povijesti», kazala je arhitektica-konzervatorica iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture dr. sc. **Slavica Vujović**, koja je i vodila projekt

Simboličnom predajom ključeva pateru Franjevačkog samostana u Baču fra. **Josipu Špeharu** službeno su okončani radovi na obnovi samostana u Baču. Ključeve je pateru uručio **Sem Fabrizi**, šef delegacije Europske unije u Srbiji. Europska unija bila je i najveći financijer tih radova i u obnovu samostana uložila je više od milijun eura.

Dvogodišnji rad

Majstori, konzervatori, arheolozi, etnolozi u Franjevačkom samostanu u Baču radili su dvije godine, a radilo se na instalacijama u cijelom kompleksu, restauraciji i sanaciji fasade i krovišta, stolariji, adaptaciji prostorija za obrazovno-muzejske sadržaje, pripremi muzejskih postavki.

»Mi smo sada na kraju jednog puta kojim smo krenuli s idejom da obnovimo samostan koji je bio u zaista lošem stanju. Franjevački samostan u Baču je kulturno dobro što znači da se prilikom njegove obnove morala očuvati autentičnost. Osim toga, ovdje je problem bila činjenica da su sve instalacije bile loše, jer ni kanalizacija ni voda nisu bile priključene na gradsku mrežu. Sve to jest bila opasnost, rizik od požara ili poplave koji su se mogli dogoditi zbog dotrajalih instalacija. To je bio razlog što smo krenuli u potragu za sredstvima koja bi omogućila temeljitu obnovu ovog samostana i njegovu adaptaciju. Na samim fasadama izvršena je interpretacija arhitekture, dakle prikazali smo dosljedno ono što je naknadno otvarano ili zatvarano na fasadama, tako da se sada može čitati život ovog kulturnog dobra. Pri obnovi stolarije kori-

obnove Franjevačkog samostana u Baču.

Obnova samostana u Baču dio je projekta *Vekovi Bača* koji također vodi Slavica Vujović, a koji je nagrađen *Grand prixom* Europske unije.

»Samostan u Baču mjesto je koje čuva dugo sjećanje na prošlost koja se proteže do kraja XII. stoljeća. Sve faze gradnje, rušenja, izgradnje novih dijelova su potpuno vidljive i mi smo ih tijekom ove obnove potpuno prikazali. Dakle, prikazali smo tijek života samostana, tako da će posjetitelji koji budu došli u samostan u potpunosti moći razumjeti njegovu povijest. Moguće je vidjeti romaniku, utjecaj renesanse, bizanta, zatim imamo razdoblje kada je tu bila džamija, barokni period u kome su i nastala samostanska krila. Zapravo, tu je nevjerovatan broj sačuvanih elemenata i enterijera i eksterijera koji nam govore o životu tog samostana«, kazala je Vujović.

Muzejske postavke

Izložbeni dio obnovljenog samostana čine arheološka, sakralna, te postavka tekstila. Autorice sakralne postavke su **Lukrecija Pavičić Domijan** i **Ranka Saračević Wurht**. Izloženi predmeti pripadaju razdoblju kraja XVIII., te s kraja XIX. i početka XX. stoljeća. Etnološki dio postavke priredila je **Marina Cvetković**. U prvoj izložbenoj cjelini pokazane su faze izrade tekstila, a taj lokalni enterijerski tekstil davao je kućanstvima osoben vizualni izgled. U drugoj izložbenoj cjelini prikazana je uporaba predmeta tekstilnog pokućstva u običajima. Predmeti su se koristili u vjerskom

životu, za crkvene blagdane, a bili su vezani i za običaje iz života pojedinaca, kao što su rađanje, krštenje, krizma, svadba, ukop...

»Muzejska postavka je arhitektonski i likovno koncipirana tako da ni u globalu ni u detaljima ne konkuriра vrijednostima zatečene arhitekture. Formiranje izlagačkog prostora u povijesnom kompleksu Franjevačkog samostana u kome više stoljeća, ili plamti ili tinja, život redovničke zajednice rezultat je holističkog pristupa i primjene koncepta multidisciplinarnе konzervacije u cilju očuvanja i prezentiranja enterijera same građevine i, u okviru

njega, najvrjednijih artefakata koji tumače povijest, tradiciju i kulturu franjevaca, ali i svjedoče o kulturnom i prirodnom naslijeđu i povijesnom razvoju naselja Bač», napisala je arhitektica-konzervatorica prof. dr. sc. **Dubravka Đukanović**.

U prizemlju samostana, osim muzejskih postavki, su i radionica za izradu crijeptova, arheološki park, suvenirnica, glazbena soba.

Ukrštanja kultura i naroda

Svečanosti koja je upriličena u povodu završetka radova na obnovi Franjevačkog samostana u Baču nazočili su fra. **Ilija Vrdoljak**, provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, Sem Fabrizi, ministar kulture i informiranja RS **Vladan Vukosavljević** i predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović**.

»Ovaj izuzetni događaj nosi u sebi duboku i široku poruku i značenje koje prepoznalo i Ministarstvo kulture Srbije i posebno Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture, koji su izradili i pripremili zahtjevne projekte. I zajedno uz sredstva iz fondova EU, uz iskrenu suradnju s Hrvatskom franjevačkom provincijom sv. Ćirila i Metoda, sa sjedištem u Zagrebu, ovaj veliki projekt doveli do kra-

Svečanosti nisu nazočili predstavnici hrvatske zajednice u Srbiji, jer, kako doznajemo, nisu bili ni pozvani.

ja. Jedno malo mjesto kao što je Bač postalo je danas dio Europe i u sebi je sačuvalo sve svoje vrijednote», kazao je fra Ilija Vrdoljak.

»Otvorenje Franjevačkog samostana u Baču je jedan korak na dugom putu koji zajednički stvaraju Europska unija i Srbija. Ako je itko imao sumnju, ona je sada razvijana jer je samostan star oko osam stoljeća s različitim utjecajima romanike, gotike, baroka, renesanse, klasicizma i islamske umjetnosti dokaz da je Srbija dio europskog društva i kulture. Zajedničko naslijeđe i prošlost je ključ za zajedničku budućnost, a budućnost Srbije je u Europi», istaknuo je Fabrizi.

»Na prostorima na kojima označavamo završetak obnove Franjevačkog samostana u Baču stoljećima su se ukrštale kulture i civilizacije. I nisu ta ukrštanja uvijek bila bezbolna. Što je od tih ukrštanja ostalo vremenom i kakvo naslijeđe predajemo onima koji dolaze poslije nas? Ostalo je samo ono što je kroz stoljeća proizašlo najljepše i najbolje u čovjeku, iz potrebe za stvaranjem, težnje za duhovnom ljepotom. I evo pred nama te ljepote, ali oplemenjene zajedničkim pregnućem i nas i Europske unije. Uspješna zajednička obnova ovog samostana jedan je poseban primjer koji

će motivirati i druge koji njeguju duh zajedništva. Ovakvi primjeri mogu biti znak šireg povezivanja, znak zajedničkog duha, koji bez obzira na razne prepreke pred kojima smo se nalazili mogu biti siguran znak opredjeljenja za zajednički život», kazao je predsjednik Pokrajinske vlade Mirović.

»Ponosni smo na činjenicu da je Ministarstvo kulture i informiranja bilo u prilici sudjelovati u rekonstrukciji ovog objekta gdje se susreću stoljeća, religije i kulture. Također, ponosan sam što je uz našu pomoć obnovljena knjižnica koja čuva pisano blago. Čuvajući kulturne spomenike čija se različitost miri u bogatstvu različitih zajednica čuvamo našu prošlost i bogatstvo naših korijena. Naša autentičnost građena je kao i ovaj samostan na temeljima rimske, bizantske, islamske religije i kulture», kazao je ministar kulture Vukosavljević.

Z. Vasiljević

Foto: EU info centar

Povijest

Cjelina samostana u današnjem izgledu formirana je tijekom osam stoljeća. Izgradnja je započela krajem XII. stoljeća kada su pripadnici Viteškog reda *Kanonici Sv. Groba Jeruzalemskog* izgradili jednobrodnu crkvu. Kasnije su je srušili Mongoli, pa je obnovljena, pa je u vrijeme vladavine Turaka na ovim prostorima bila džamija, da bi 1688. godine franjevačka provincija iz Bosne preuzela samostan. Posljednja temeljita obnova bila je u prvoj polovici XIX. stoljeća.

Radni susret hrvatskih udruga kulture održan u Novom Slankamenu

Brojni izazovi manjinskog amaterizma

Iako se suočavaju s brojnim izazovima poput nedostatka vlastitih prostorija, financijskih sredstava ili odlaska mlađih članova, udruge su i dalje važni čuvari tradicijske kulture i generatori manjinskoga života posebno u manjim sredinama, ocijenjeno je, među ostalim, na susretu

Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata redovito organiziraju polugodišnje radne susrete s predstavnicima hrvatskih udruga kulture u Srbiji. Prvi takav ovogodišnji susret održan je u subotu, 29. lipnja, u Novom Slankamenu, u prostorijama tamošnjeg HKPD-a **Stjepan Radić**, jedne od najstarijih hrvatskih udruga u Srbiji (osnovana 1902.).

Susret je bio posvećen temi izazova manjinskog amaterizma, posebno u kontekstu sagledavanja aktualnog stanja u tom području, a bilo je riječi i o suradnji ovdašnje hrvatske zajednice sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Hrvatske.

Preko 3.000 članova

Susret je započeo predstavljanjem preliminarne rezultata obilaska i ankete sviju hrvatskih udruga u Srbiji koje je iznio član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukenđić**. Naime, deset godina nakon obilaska hrvatskih udruga kulture koje je proveo ZKVH, novi saziv HNV-a odlučio je učiniti istu stvar, ali je to učinio za područje Srbije (ne samo Vojvodine) u

obzir uzevši sve udruge, a ne samo one koje djeluju u prostoru kulture.

Kako je istaknuto, u Agenciji za privredne registre (APR) ima čak 78 udruga koje u svojem imenu ili opisu djelatnosti imaju veze s Hrvatima. Od toga broja neke su bile nedostupne za HNV-ovu anketu, neke su u privremenom mirovanju, a neke pred gašenjem, tako da je na kraju anketirano nešto više od 50 udruga. Iako imaju različito tumačenje pojma »aktivni član«, udruge su u anketi iskazale da ukupno imaju 3.312 članova, od kojih oko polovica, njih 1.539, plaća članarinu.

Kao najveće probleme s kojima se u svojem radu suočavaju predstavnici udruga su u anketi naveli nedostatak prostora ili njegovu neadekvatnost za rad (svega sedam udruga ima prostorije u svojem vlasništvu!); nedovoljna financijska sredstva za aktivnosti; »zamor materijala« kod članova uprave imajući u vidu prezahtjevan administrativni posao koji se radi volonterski (od udruga se praktički očekuje da rade kao »mala poduzeća«); odsustvo mehanizama za financiranje redovite djelatnosti (ovo najviše pogađa udruge koje imaju organizirani rad po sekcijama); smanjen interes za angažiranost i odlazak članova, pose-

bice mladih, u inozemstvo; problem što većina natječajna ne priznaje hranu i piće za sudionike kao legitiman trošak; strah kod dijela članstva od javnog deklariranja hrvatstva (prisutno najviše u Srijemu i Beogradu)... Kao poseban problem navedeno je to što se na natječajima uglavnom financiraju manifestacije, a ne recimo angažman voditelja neke sekcije (folklorne, glazbene, likovne...), budući da je redovito okupljanje članstva, kako je kazao Sarić Lukendić, iznimno važno za živost mjesnih hrvatskih zajednica.

Kada su u pitanju očekivanja od HNV-a, udruge su u anketi navele kako očekuju »moralnu i materijalnu potporu« glade izazova s kojima se suočavaju. Među ostalim, očekivanja se odnose na lobiranje kod natječajna, osnivanje područnih ureda Vijeća radi bolje komunikacije, pomoć oko povećanja vidljivosti manifestacija, ugovaranja gostovanja i turneja...

Potencijalna rješenja

U drugom dijelu susreta predavanje na temu »Amaterizam u kulturi Vojvodine – problemi i rješenja« održao je istraživač kulturnog razvitka msc. **Miroslav Keveždi**.

Kako je istaknuo, u Vojvodini ima oko 1.200 udruga koje se bave kulturnim amaterizmom i velika većina njih se suočava sa sličnim problemima. Govoreći o mogućim rješenjima za pojedine probleme, a osvrćući se na organizacijski model, Keveždi je naveo kako bi osnutak saveza udruga unutar kulturnog prostora hrvatske zajednice možda imao veću snagu, primjerice u slučaju sudjelovanja na natječajima. Među ostalim, predložio je uključivanje udruga u kreativne industrije, konkretno segment očuvanja starih zanata poput šivanja nošnji ili pravljenja tradicijskih instrumenata. Kada je u pitanju privlačenje mladih članova, udruge bi po njegovom mišljenju trebale organizirati putovanja i ekskurzije za tu uzrasnu skupinu, a predložio je i uključivanje udruga u europski projekt mobilnosti *Erasmus plus*.

Vidljivija potpora iz matice

O potpori Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske očuvanju i razvoju kulturnog identiteta Hrvata u Srbiji govorio je dr. sc. **Milan Bošnjak**, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu.

»Kako biste mogli nešto razvijati vrlo je važno da imate dobre temelje, tradiciju. S druge strane, to naslijeđe vapi za razvojem kako bi bilo u punoj životnosti i u duhu sa suvremenosti. U kulturi Hrvata u Srbiji prisutna su oba ova elementa. Od svih hrvatskih manjinskih zajednica izvan Hrvatske, Hrvati u Srbiji su jedna od najproduktivnijih zajednica, imaju izvrsna postignuća u očuvanju tradicijske kulture i razvijenu suvremenu kulturu, unatoč okolnostima koje nisu uvijek optimalne«, ocijenio je Bošnjak.

Istaknuo je i kako Središnji ured ima kontinuiranu suradnju s institucijama i udrugama Hrvata, te da se iznos financijske potpore ovdašnjim Hrvatima s godinama povećava.

»Ta će suradnja biti nastavljena, a s ciljem da imamo isto ovako dobre a nadamo se i bolje rezultate nego danas«, kazao je Bošnjak.

Najavio je kako će biti razmotren apel da se javni pozivi Središnjeg ureda za sufinanciranje projekata Hrvata u Srbiji namijene samo za udruge, a da se strateški projekti profesionalnih institu-

Poticaj za daljnji rad

HKPD-a **Stjepan Radić** iz Novog Slankamena je nedavno reaktiviralo svoj rad. Predsjednik udruge **Ivan Albot** kaže kako im održavanje susreta udruga kod njih puno znači kao poticaj za daljnji rad. Također, imali su, kako kaže, priliku upoznati se s drugim akterima i novim idejama na amaterskoj kulturnoj sceni Hrvata.

cija i ustanova financiraju u posebnom segmentu. Također, najavio je i neke nove vidove potpore koji se ne tiču samo kulture, poput posebnih upisnih kvota za studente i na osječkom Sveučilištu, te prerastanje novosadskog Lektorata hrvatskog jezika i književnosti u Katedru.

Partnerski odnos

Kao organizatori subotnjeg susreta, predstavnici HNV-a i ZKVH-a iskazali su daljnju spremnost da na različite načine podupiru rad udruga.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je istaknula kako su ova kvi susreti prilika da se bolje sagleda stanje u radu udruga, te najavila kako će na osnovu prezentirane ankete resorni odbor Vijeća donijeti konkretne mjere za unaprjeđenje stanja u tom području. Naglasila je i kako udruge u HNV-u imaju partnera koji im može pomoći u lobiranju za financijska sredstava kod tijela uprave u Hrvatskoj, ali da je važno da imaju dobar projekt. Kao primjer takve uspješne suradnje navela je nedavnu kupnju *Šokačke kuće* u Vajskoj.

Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** je podsjetio kako je najveći broj pripadnika hrvatske zajednice uključen upravo u prostor kulture, što predstavlja svojevrsni socijalni kapital.

»Udruga kulture ima oko 40, ima ih u svim mjestima u kojima Hrvati žive u značajnijem postotku. Imamo brojne ishode, oko 400 manifestacija godišnje, desetak knjiga... Udruge su krucijalne kada je u pitanju očuvanje kulturnog naslijeđa i poticaj kulturnog stvaralaštva. Kriza amaterizma je nešto s čime se suočavaju i drugi, u tom smislu potrebno je osmisliti nove programe za mlade i činiti korake koji će imati i trajnije ishode od onih koji imaju samo manifestativni karakter«, kazao je Žigmanov.

Susretu su se odazvali predstavnici dvadesetak udruga kulture. Prisutne je pozdravio i veleposlanik Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota** koji je istaknuo važnost koordiniranog djelovanja udruga usprkos različitostima koje su sastavni dio svake kulturne scene.

Davor Bašić Palković

Nogometna reprezentacija vojvođanskih Hrvata osvojila IV. mjesto na Svjetskom prvenstvu dijaspore u Zagrebu

Prvi među podređenima

Koordinator nogometne reprezentacije vojvođanskih Hrvata Petar Kuntić ističe kako su klubovi poput pobjednika San Pedra i doprvaka Croatie iz Toronta uoči samog natjecanja angažirali vrlo kvalitetne igrače iz Hrvatske, koji inače ne igraju za ove klubove, što je ostale sudionike dovelo u neravnotežan položaj * Ipak, on ističe kako je i sam odlazak na Svjetsko prvenstvo veliki uspjeh, jer da bi se uopće na nj stiglo mora se proći dva kruga vrlo zahtjevnih kvalifikacija

Iako su osvojili četvrto mjesto, reprezentativci vojvođanskih Hrvata vratili su se zadovoljni ovim rezultatom iz Zagreba, gdje je od 24. do 29. lipnja održano IV. Svjetsko nogometno prvenstvo klubova koje su utemeljili Hrvati izvan Hrvatske i klubova nacionalnih manjina.

Tako za *Hrvatsku riječ* kaže glavni koordinator nogometne selekcije vojvođanskih Hrvata **Petar Kuntić**, ističući da je i sam nastup na Svjetskom prvenstvu veliki uspjeh:

»Da bi netko uopće stigao na ovo prvenstvo, morao je proći kroz sito i rešet u svojim domicilnim državama i na svojim kontinentima i naći se među šest najboljih svjetskih selekcija. U našem slučaju, prvo smo 2017. morali izboriti prvo mjesto u konkurenciji osam reprezentacija gdje Hrvati imaju status nacionalne manjine, te smo nakon toga 2018. sudjelovali na Europskom prvenstvu gdje su bili ne samo klubovi koje su utemeljili Hrvati nego i klubovi nacionalnih manjina i zahvaljujući osvojenom drugom mjestu, odnosno igranju u finalu, dobili smo poziv na upravo završeno Svjetsko prvenstvo.«

Na rubu regularnosti

Samo prvenstvo za reprezentaciju vojvođanskih Hrvata počelo je i više nego dobro, jer su u prvoj utakmici (u B skupini) svladali momčad *Slavonije* iz Berna (Švicarska) s uvjerljivih 5:1. Recimo samo toliko da su zgoditke za našu reprezentaciju postigli **Srđan Orčić** (tri), te **Dario Vojnić** i **Attila Kemény**, dok je počasni zgoditak za Slavoniju dao **Branimir Radoš**. Nakon toga, u drugom kolu reprezentacija vojvođanskih Hrvata doživjela je uvjerljiv poraz (5:0) od finalista, odnosno doprvaka Svjetskog prvenstva *Croatie* iz Toronta (Kanada), a u utakmici za treće mjesto protiv NK *Pajde* iz Möhlina (Švicarska) izgubili su još uvjerljivijim rezultatom – 8:0! Ovakav rezultat na Svjetskom prvenstvu Kuntić uspoređuje s nastupom *Dinama* ili *Crvene zvezde* u Ligi prvaka, gdje svaki bod (a kamoli prva tri) predstavljaju veliki uspjeh. On, naime, navodi da su se tri momčadi (prvak *San Pedro* iz SAD-a, doprvak *Croatia* iz Toronta i NK *Pajde*) po svojoj kvaliteti vidno izdvajale u odnosu na *Slavoniju* iz Berna, *Canberru*

(Australija) i našu. Iza toga, međutim, stoji nešto što bi se moglo nazvati miksom ruba regularnosti samog natjecanja, nekorektnog pristupa prvoplasiranih ekipa i nespremnosti samog organizatora da osigura jednake uvjete svakom natjecatelju. Petar Kuntić objašnjava o čemu je riječ:

»Dok po statutu klubova koje su utemeljili Hrvati u momčadi ne mora nastupiti nijedan Hrvat, u našoj reprezentaciji može nastupiti samo onaj kome je makar jedan roditelj Hrvat, i po tome smo bili jedina takva momčad na ovom prvenstvu. Međutim, ono što je posebno problematično je da su neki od prvoplasiranih klubova za ovo Svjetsko prvenstvo angažirali i prvligaške igrače iz Hrvatske tako da ih po kvaliteti jednostavno nismo mogli pratiti. To je samo po sebi neravnopravno natjecanje i mi smo vrlo oštro prosvjedovali zbog toga. Nismo namjeravali napustiti Svjetsko prvenstvo, ali smo inzistirali na tome da ovo bude posljednje natjecanje koje se odvija pod opisanim uvjetima. Mi nemamo ništa protiv da svi imaju jake klubove, ali da se prije dolaska u Zagreb pronalaze najbolji nogometaši koji će nastupiti za *Croatiju* iz Toronta i pogotovo *San Pedra* smatramo nedopustivim. Na sreću, isti stav ima i Hrvatski nogometni savez, te se nadamo da će za četiri godine nastupiti isključivo igrači koji su registrirani u određenom klubu, a ne da se uoči natjecanja pojačavaju vrlo kvalitetnim nogometašima koji inače ne nastupaju za njih. Da toga nije bilo, uvjeren sam da bismo bili ravnopravan protivnik svima na ovom Svjetskom prvenstvu.«

Na put bez kune

Ništa ljepši dojmovi nisu niti kada je riječ o samom odlasku na Svjetsko prvenstvo. Kuntić kaže da su jedva stigli do Zagreba, prije svega zbog nedostatka novca. Kako navodi, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao pokrovitelj Svjetskog prvenstva, nije za put naše reprezentaciju izdvojio ni kune, pa su se sami morali snalaziti kako znaju i umiju. Najveću pomoć u tome, i to lobiranjem kod određenih institucija, dali su im predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**, predsjednik i koordinator slične udruge Srba iz Hrvatske **Milan Martinović**, te župan Vukovarsko-srijemske županije **Božo Galić**.

Ipak, osim spomenutih problema, Kuntić ističe i jednu ljepšu i po mnogo čemu jedinstvenu značajku upravo završenog Svjetskog prvenstva. Kako kaže, Hrvatski nogometni savez jedina je asocijacija na svijetu koja organizira ovakve manifestacije, a ovoga puta to je bilo i uz (opisanu) potporu Središnjeg ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatske matice iseljenika i Hrvatskog svjetskog kongresa. Upravo zahvaljujući ovim aktivnostima HNS-a (otkrivanju nadarenih igrača i u najranijoj dobi), kaže naš sugovornik, za reprezentaciju Hrvatske kasnije su zaigrali i takva imena kao što su **Niko i Robert Kovač, Džo Šimunić** ili pak **Ivan Rakitić**.

»Nama je jasno da dolazak šest najboljih momčadi na Svjetsko prvenstvo ne znači da ćemo među tih 120 igrača izvući i jednog reprezentativca Hrvatske, jer bismo već odavno znali za njega, ali se ta veza s HNS-om stalno produbljuje i već od malih nogu se prate nadareni pojedinci širom svijeta«, kaže Kuntić.

No, dok momčadi poput kanadskih, američkih, švicarskih ili australskih ne samo da nemaju problema s daleko skupljim prijevozom do Hrvatske nego niti onih na koji način pridobiti nekoga da zaigra za njih za tu priliku, reprezentacije poput vojvođanskih Hrvata mole, lobiraju i štede čak i za deterđent za pranje dresova koje im je prije desetak godina nabavio nekadašnji hrvatski konzul u Subotici **Davor Vidiš**. U takvom omjeru snaga, složit će se svaki objektivni čitatelj, osvojeno četvrto mjesto u Zagrebu zaista i jest uspjeh.

Z. R.

Josip Lakušić – Joza Bebrinski, pučki pjesnik

Jedna duša s dviju strana Dunava

Intervju vodio: Ivan Andrašić

Pedesetšestogodišnji **Josip Lakušić**, alias **Joza Bebrinski**, danas je zacijelo jedan od najekspoziranijih pučkih pjesnika Slavonije. Dragovoljac, odlikovan spomenicom Domovinskog rata, zbog posljedica ranjavanja umirovljen 1994. godine s dočasničkim činom časničkog namjesnika. Svoju prvu knjigu pjesama, *Gnjizdo šokačko*, tiskao je 2012. godine, drugu, *Krilo slavonsko*, tri godine kasnije. U pripremi mu je zbirka, treća po redu, koja će imati oko 100 pjesama. Dopisnik je *Etno portala*, nezavisnog medija za promicanje i očuvanje zavičajno-tradicijske kulture i običaja. Sudionik je mnogih književnih manifestacija, a prvi od slavonskih pjesnika zakoračio je i na ovu stranu Dunava i postao nesporni miljenik bačkih Hrvata – Šokaca. Stalni je sudionik *Lire naive*.

Kako su izgledali Vaši pjesnički počeci?

Pišem još od rane mladosti, prvo u školi kroz domaće zadatke, a potom radeći bilješke, crtice iz života. Volio sam slušati razgovore odraslih, onako poskrivečki, jer u ono doba djeca su rijetko bila u društvu odraslih. Bilježio sam ih i kasnije uspoređivao sa svojim razmišljanjima.

Djetinjstvo Vam je prošlo u nekim drugačijim vremenima. Kako s ove vremenske distance gledate na te godine?

Proživljavati svoje djetinjstvo i ranu mladost, odrastajući u zajednici koja je brojila 14 članova uistinu je bilo zanimljivo. Moje generacije su posljednje od one iskonske stare Šokadije, koje su ostajale u zajednici kako se imanja ne bi dijelila već uvećavala i stjecala nova. To je potrajalo do moje desete godine života. Život je postajao sve teži, nametnuta industrijalizacija je uništila taj šokački način življenja. Paori su postajali građani drugog reda, bez mnogih prava koja su imali radnici. Sve sam to promatrao odrastajući, radeći sa svojim u polju, kopajući kukuruz ručno, skupljajući sijeno grabljama i vilama u baglice, snasajući podvircima do mjesta gdje se pravio plast, a potom, kada odstoji, vozilo bi se doma za prehranu blaga. Kao dijete u vrijeme žetve skupljao sam vlati iza kosaca. Djeca su imala obveze od najranije mladosti, strogi odgoj je formirao buduće ljude koji su u većini ostajali na zemlji, radeći pod teškim uvjetima. Otac mi je preživio dječju paralizu i usahnula mu je desna ruka, dakle imao ju je ali bez funkcije. Majka mi je bolovala od epilepsije, no svaku je večer prije spavanja djeci pripovijedala priče koje je slagala iz glave. Slušajući ju, brat i ja bismo zaspali. Mislili da sam crtu

pisanja naslijedio ode svoje majke. U kasnijoj dobi stigao me i nametnuti rat 1991. godine. Raspad Jugoslavije na onaj način nisam mogao razumjeti, čemu mučki napadi i osvajački pohodi, paljevine i ubijanja?

Bez ikakvih dvojbi odazvali ste se pozivu domovine kad je bilo najteže. Jeste li se, u bilo kojem razdoblju, svrstali i uz neku od političkih opcija?

Jesam, odazvao sam se krikom svoje jedine Domovine Hrvatske. Kad su nam ušli u kuće, dvorišta, palili gradove i sela, pa i ubijali i masakrirali tijela naše braće i sestara, ništa drugo nije preostalo nego se braniti. Uz svu tu muku koja nas je zadesila, sjećam se dobro priče iz Hrtkovaca kada su naše Hrvate protjerali iz Srbije, prisiljavajući ih da potpišu predaje sve svoje teško stečene imovine. Moja politička opcija je Hrvatska i samo je Bog iznad. HDZ je bila politička opcija koja je stala na čelo otpora agresiji i jednoj suludoj politici. Isto bih ponovio sve da se, ne daj Bože, dogodi ponovo.

Poslije rata bili ste profesionalno angažirani u MORH-u. Što radite danas?

Dakle, nakon dva ranjavanja u obrani hrvatske države, 1994. sam umirovljen od strane MORH-a s najvišim dočasničkim činom časničkog namjesnika. Danas sam doma i živim u zajednici s roditeljima i bratom koji se nije oženio. Otac sam sedmero djece i obitelj se bavi poljoprivredom, stočarstvom i preradom mlijeka u sir i kajmak na onaj starinski način. Rekao bih da sam se pomalo narušenog zdravlja vratio svojem iskonu, onoj starinskoj Šokadiji. Imao sam i potrebu odgajati djecu na taj starinski način, učeći ih radu i odgovornosti u ovom današnjem surovom svijetu.

Okrenuli ste se poeziji, objavili knjigu. Što Vas je motiviralo na taj potez?

Uz pomoć na OPG-u oživjela mi je strast za pisanjem, vraćala su se sjećanja na priče koje sam kao mali slušao prije spavanja, uspomene na život odrastanja i nekakva tjeskoba, što je sve prekinuto nametnutim ratom koji je uništio svaku radost, prepолоvio mladost i osakatio život s obiju strana Dunava. Žao mi je ratnog dnevnika koji mi je nestao u vohoru rata nakon teškog ranjavanja. Motiv je jasan kad pišem o domoljublju, želim moje istine ispričati kroz pjesmu. Kad pišem o ljubavi, ljubavi želim dati značaj kojega je izgubila. Kad pišem o Slavoniji i životu kojega više nema u smislu koji je krasio skoro svaku obitelj, kako

Mislim da sam crtu pisanja naslijedio od svoje majke, koja je bila maštovit pripovjedač * Pomalo narušenog zdravlja vratio sam se svojem iskonu, svojoj starinskoj Šokadiji * Slavonija je u meni i ja sam ostao u Slavoniji * I u slavonskim i u vojvođanskim selima sve je pusto, u zamjetnoj većini ostaju starci u svojoj muci * Čovjeku godi kad ga prepoznaju na ulici, ali prijateljstva ostaju zauvijek

onu domicilnu šokačku – slavonsku, tako i onu koja je dolazila trbuhom za kruhom, jer se u Slavoniji nije moglo ostati gladnim. Želim kroz pjesme opisati taj teški, ali pun ljubavi život naših mudrih predaka.

HR Pojavljivali ste se na mnogim poetskim manifestacijama, uslijedila su i priznanja. Koliko su Vam u životu važne nagrade, a koliko kontakti sa živim ljudima?

Od 2013. godine, kada izlazi iz tiska moja prva knjiga *Gnjizdo šokačko*, sve postaje javno, ljudi mi prilaze, čestitaju, nalaze i prepoznaju sebe i svoju mladost kroz moje pjesme. Tako se i nižu brojne pjesničke manifestacije na koje sam pozivan i rado viđen gost. U pravilu se pojavljujem u našem tradicionalnom šokačkom ruhu. Da se razumijemo, ne pišem ni zbog kakvih nagrada, jedini mi je motiv bilježenje trenutaka vremena kojega više nema i tako za naraštaje koji dolaze ostaviti traga kroz pisanu riječ. Radujem se živim ljudima koje srećem na manifestacijama, i onim koji pišu i onim koji dolaze kao publika. Takova druženja mi život znače.

HR U Vašoj poeziji dominira ljubav, prije svega prema Slavoniji, prema šokaštvu. Živite li tu ljubav, ili samo pišete o njoj?

Tako je, Slavonija je u meni i ja sam ostao u Slavoniji. Tvrdam žuljevita ruka, život prepun muka, neizvjesnosti, ali i onaj osjećaj da stvarate svojim rukama, u znoju i suzama svojim i tim primjerom pokazujete vlastitoj djeci kako se voli i poštuje svoja zemlja. Tako su i mene učili moji stari. Uvijek su govorili da bez muke nema nauke. Ponosan sam na sebe što nisam podlegao komunističkim idealima kojima su nas filovali kroz školovanje, tepajući nam – samo učite, idite u školu kako ne biste morali raditi. Naravno da se to kao teorija ispostavilo promašenim. Ponavljam, ja svoju ljubav uistinu živim kroz zemlju koju volim, ostao sam na svojoj busi podižući i odgajajući svojih sedmero djece.

HR Vaše napisane pjesme dosta su popularne i među Šokcima s druge strane Dunava. Što mislite zbog čega?

To vi kažete i drago mi je zbog toga. Kada sam izdao svoju prvu knjigu i kada su krenuli ti pjesnički susreti praktično po cijeloj Slavoniji, sjećam se kako mi je jedna kolegica u Rešetarima rekla »E, ako te pozovu na *Liru naivu* i ako tamo prođeš, onda znaj da vridiš«. Moram priznati da me to dobro prodrimalo i motiv je rastao. Iskreno, prelomio sam kad sam uvidio da je tu riječ o manifestaciji u okviru koje se sastaju pučki pjesnici Hrvata iz Srbije.

Prvi ste među slavonskim pjesnicima povukli nogu i odazvali se pozivu na manifestacije vojvođanskih Hrvata. Što Vas je motiviralo na taj korak?

I kod Šokaca s one strane Dunava uočio sam veliku i silnu ljubav prema onom iskonskom životu naše Šokadije i onaj neki ljubomorni zanos u očuvanju toga života koji je nestao, u obliku kakav je bio, kroz pisanu riječ šokačku, slično, jako slično, kao i u Slavoniji, a i u Hrvatskoj općenito. I tu zatvaramo krug, vraćamo se na najbolnju temu današnjice s obiju strana Dunava: mladi odlaze masovno, što iz političkih razloga, što zbog gole egzistencije.

Što ste na gostovanjima s druge strane Dunava uočili?

Uočio sam veliku i silnu ljubav prema onom iskonskom životu i kod pjesnika koje je iznjedrila Šokadija i kod starijih pjesnika Bunjevaca. Mladi, što je na neki način i normalno, imaju svoje teme, imaju drugačiji pogled na život nego mi koji živimo drugu mladost. Upravo stoga naša sveta zadaća je zapisati, ispjevati, snimiti sve vezano za iskon, a o čemu smo svjedočili u djetinjstvu i ranoj mladosti.

Kako o tom iskoraku preko Dunava danas razmišljaju slavonski pjesnici?

Čini mi se da se led otapa. Dosta njih se plašilo doći u Vojvodinu, jer negativna promidžba znatno utječe na nas. Drago mi je što sam uspio na neki način osvijestiti dosta svojih kolega i što danas i oni rado gostuju na manifestacijama udruga vojvođanskih Hrvata. Bez obzira što danas živimo u dvije države, neraskidivo nas veže upravo taj naš šokački iskon i naša potreba da kroz pjesmu otvorimo dušu. Bez obzira na jako, jako loše uspomene, što prije spoznamo da su ratovi prošli i da ih treba ostaviti povijesti i pravosuđu, bit će svima nama bolje, bar glede savjesti i emocija.

Postali ste i nezaobilazni sudionik i foto kroničar *Lire naive*. Kako biste okarakterizirali tu manifestaciju?

Jesam, i na to sam jako ponosan. Naime, već sam rekao kako ta manifestacija kotira u Hrvatskoj među pjesnicima. Kada sam prije 4-5 godina prvi puta gostovao na *Liri naivi*, urezalo mi se u pamćenje to zajedništvo, ta iskonska ljubav maloga čovjeka koji se nije predao, koji je pokretač zagrljaja, sjajnog osmjeha mira i zajedništva i u prilikama terora i progona. Inače, kamo god idem, bilježim svojim foto aparatom događanja i drago mi je što sam i na tom polju ostavio traga i tamo preko Dunava, »međ svojim svitom«. Neumorna radnica na očuvanju hrvatske riječi, profesorica **Katarina Čeliković**, uistinu je pokrenula vrsnu manifestaciju koja nas okuplja. I ne samo to: *Lira naiva* čuva i štiti hrvatsku riječ i tamo gdje bi ju htjeli zatrti, budi nadu u vremenu nestajanja i udara temelj ostajanja kulture i tradicije hrvatskog bića u Srbiji.

Koje su razlike, a koje sličnosti između slavonskih Šokaca i Šokaca koji žive s druge strane Dunava?

Razlike su samo u tome što slavonski Šokac živi u svojoj državi, a Šokci u Srbiji su nacionalna manjina, iako su među najstarijim žiteljima Vojvodine. Moj dojam je da Srbija još uvijek traga za rješenjem kako se postaviti spram manjina. Vjerujem da je to otegotna okolnost, no nazire se neki boljitak i samim upornim djelovanjem političkih predstavnika manjinskih zajednica i uz pomoć EU, nadam se da će u dogledno vrijeme sve doći u neku normalu. O sličnostima samo kratko: odgovili smo i jedni i drugi naraštaje koji nas napuštaju i ne žele živjeti životom kakvim smo mi živjeli. Vidim da je i u slavonskim i u vojvođanskim selima sve pusto, u zamjetnoj većini ostaju starci u svojoj muci.

I za kraj, koliko su Vas i gdje Vaše pjesme učinile poznatim?

Ne bih to tako definirao. Poznat ili ne, prije svega sam čovjek. Na svim manifestacijama, od *Rešetarskih susreta pjesnika dijas-pore*, preko manifestacija u Monoštoru i Stanišiću do *Lire naive*, svuda sam stvarao nove prijatelje. Istina. Čovjeku godi kad ga prepoznaju na ulici, ali to je trenutačno. Prijateljstva, imenom i prezimenom, ostaju zauvijek.

Resorni dužnosnici u posjetu Sjevernobačkom okrugu

Potpورا poljoprivrednim gazdinstvima

Pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Vuk Radojević** i ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede **Branislav Nedimović** obišli su u utorak Sjevernobački okrug.

Tajnik Radojević je tom prilikom istaknuo kako su ovi zajednički posjeti poljoprivrednim gazdinstvima širom Vojvodine već postali praksa i da je ovo još jedna prilika da se čuju zapažanja i sugestije domaćih poljoprivrednika.

Poljoprivrednici s ovog podneblja istaknuli su da težak rad nije problem, već stalna neizvjesnost na tržištu i oscilacije u cijeni.

Radojević je rekao da će sve ono što se na terenu uoči kao prednost za unaprjeđivanje agrobiznisa u našoj pokrajini, biti uzeto u obzir i pokušati da se ugradi u mjere agrarne politike.

»Agrarni proračun AP Vojvodine je značajniji nego ikada. Resorno tajništvo ima značajan iznos financijskih sredstava namijenjen za subvencioniranje registriranih poljoprivrednih gazdinstava širom Vojvodine. Za ove tri godine je preko 7,5 milijardi direktno subvencionirano našim poljoprivrednim gazdinstvima«, istaknuo je Radojević te pozvao poljoprivrednike Sjevernobačkog okruga da aktivno prate natječaje resornog Tajništva i iskoriste šansu da unaprijede svoje poslovanje.

H. R.

Izaslanstvo HNV-a u Zrenjaninu

Osigurane prostorije za mjesnu udruhu

U sklopu obilazaka mjesta u kojima žive pripadnici hrvatske zajednice, dužnosnici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i **Lazar Cvijin** su u utorak posjetili Zrenjanin. Nakon razgovora s mjesnim Hrvatima o njihovim problemima i potrebama, održali su sastanak sa zamjenikom gradonačelnika **Sašom Santovcem** s kojim su razgovarali o važnim pitanjima za hrvatsku nacionalnu manjinu. Sastanku je nazočio i vijećnik HNV-a iz Zrenjanina, ujedno i predsjednik Udruženja banatskih Hrvata **Goran Kaurić**.

Dužnosnici HNV-a su na sastanku pohvalili to što je Grad Zrenjanin osigurao prostorije za rad mjesnih Hrvata u samom središtu grada te je najavljeno okončanje rekonstrukcije zgrade do konca ljeta. Dogovorena je i uspostava redovite komunikacije i suradnje oko zajedničkih projekata te uključivanje hrvatske zajednice u već započete projekte. Tema susreta bila je i financiranje podlistka na hrvatskom jeziku u listu *Zrenjanin*, te se dotaknulo pitanje izmjena naziva ulica s imenima hrvatskih velikana.

»Ono što je veoma bitno za sve građane na prostoru Zrenjanina i određenih gradova s teritorija Hrvatske jest ideja da

»Grad njeguje izuzetnu suradnju s našim vijećnikom Goranom Kaurićem, kome se posebno zahvaljujemo. On je zaslužan za to što se glas Hrvata čuje na ovim prostorima i što je naša kultura podignuta na viši nivo. Posebno smo zahvalni na prostorijama koje nam je Grad dodijelio, a one će biti rekonstruirane i osposobljene za rad do kraja ljeta«, rekla je Vojnić.

Predstavnici HNV-a posjetili su i uredništvo lista *Zrenjanin* u kojem od studenoga prošle godine izlazi i stranica na hrvatskom jeziku. Taj projekt financijski su podržale i Srbija i Hrvatska.

»Ideja je dobra i zaživjela je. Očekujemo da ćemo ubuduće dobiti podršku i od Hrvatskog nacionalnog vijeća kao i od drugih relevantnih institucija. Gosti su izrazili oduševljenje ovom idejom i pružaju nam maksimalnu podršku, a obećali su da će davati preporuke i drugim značajnim tijelima. S gospodinom Goranom Kaurićem ćemo aplicirati i na novim projektima u pogledu pridruživanja Srbije i Hrvatske, a rezultate i njihovu realizaciju očekujemo tijekom ljeta, odnosno početkom jeseni«, izjavio je ravnatelj i glavni i odgovorni urednik lista *Zrenjanin* **Dalibor Bubnjević**.

zajedno apliciramo na međunarodne natječeaje. Zatražili smo pomoć u tom pogledu, a članovi Hrvatskog nacionalnog vijeća su je svesrdno ponudili«, naglasio je Santovac.

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić je kazala kako se posjet Zrenjaninu realizira u cilju predstavljanja i promoviranja rada Vijeća, kao i dogovaranja mogućih oblika suradnje.

Miroslava Malbaški / D. B. P.
Foto: List *Zrenjanin*

Stara vila s tornjem

Na tornju vile uz Horgoški put i danas je ispisana godina izgradnje interesantnog i lijepog objekta – 1899., podignutog u ono vrijeme za odvjetnika **Móra Szilasija**. Za ovih 120 godina trajanja, prvotno ljetnikovac u Banji Palić, a vremenom stambeni objekt u urbanom naselju, mijenjao je vlasnike, ali je sačuvan u autentičnom izdanju: iznad krova se uzdiže toranj, a u prizemlju, ka velikom dvorištu i parku, postavljena su dva trijema. Toranj je lijepi ukras na paličkoj vili (svrha mu je dekorativna, ne i funkcionalna), korišten i na nekoliko drugih objekata u ovom turističkom mjestu, građenih za kuće za odmor.

Sačuvan je ljetnikovac, ali i njegov projekt (što nedostaje kod mnogih drugih vila). U projektu koji se čuva u Povijesnom arhivu Subotica (F:2, ép. eng. 010/1899.) s odobrenjem za gradnju od nadležnog gradskog odjela, uz sve projektne detalje upisano je ime investitora i mjesto – Palić. Nije poznato do kada je ovu vilu koristio njen prvi vlasnik Szilasi. Palićani već desetljećima zgradu zovu po imenu obitelji koja je tu dugo živjela – Ljubibratićeva vila. To je znamenita obitelj u povijesti Subotice. **Klement Ljubibratić** (1857. – 1931.) bio je bilježnik tzv. Siročadskog stola grada. Oženio se 1890. godine Jelisavetom, pokćerkom (usvojenicom) **Jelisavete i Lazara Mamužića**, gradonačelnika Subotice. **Jelisaveta Ljubibratić** rodila je dvoje djece, **Aleksandra** i **Lili**, i mlada preminula, već 1894. godine. U drugom braku, s baronicom **Adél Gervay**, Klement je imao još troje djece.

U vili je desetljećima živio Aleksandar Ljubibratić, odvjetnik, sa suprugom, a njihova kći Jelisaveta bila je do 2004. godine posljednji stanar vile iz ove obitelji.

Država kao dobar domaćin?

Moram priznati da mi jako para uši jedna floskula u političkom govoru, koju sve češće slušam od političara i, naravno, u vijestima. Floskula glasi: »dobit ćete ovo i ovo« ili »dobili ste to i to«, a vrhunac ovakve »šlafrok-retorike« bio je kada je javljeno kako je pokojni glumac **Bata Živojinović** dobio ulicu u Beogradu! Normalna reakcija na ovakvu izjavu je pitanje kako je pokojni glumac mogao dobiti jednu čitavu ulicu i tko je tu ulicu i u čije ime darovao i kome? Nekorektno i nemarno, ležerno formuliranje moja je nekadašnja profesorica nazivala »šlafrok stilom«, što otprilike znači da ste se na nekom

Projekt IT parka (papir trpi sve)

službenom skupu pojavili obučeni u šlafrok, to jest neodgovarajuće. Korektno formulirana vijest bi (po meni) glasila: »Komisija za spomenike i nazive ulica i trgova Općine Vračar izglasala je da se Bojanska ulica preimenuje u Ulicu Bate Živojinovića«. Onako usput: Bojanska ulica nije neka kratka uličica, nego je dosta dugačka. Mogu zamisliti nezadovoljstvo stanovnika koji će sada morati mijenjati sve dokumente! Iz takvih razloga obično novosagrađene i bezimene ulice dobijaju ime po tek umrlim velikanama. Sjetite se koje prosvjede je u Subotici izazvao prijedlog da se Petrinjska ulica preimenuje. Ali, mi smo provincija, a Beograd je velegrad, pa se tamo može sve. Pogotovo ako je to inicijativa drugog čovjeka grada, gradskog menadžera.

Zarobljeni u prošlosti

Mnogi pravi i provjereni stručnjaci primijetili su da usprkos »snažnom jedinstvu i podršci aktualnoj politici« koju oličava predsjednik države zapravo nitko pojma nema u kom pravcu ide naša domovina. Neki smatraju da smo danas tamo gdje smo bili prije trideset godina, što znači na početku raspada bivše SFRJ. Neki pak misle da smo se vratili u doba završetka Prvog svjetskog rata, u doba formiranja kraljevine SHS, ali mnogi smatraju da smo »mentalno« ne mi; nego naši političari, na koncu XIX. stoljeća, kada je Kraljevina Srbija priznata kao samostalna država, kada je ostvaren cilj da se makar dio države oslobodi Turaka. Pokušajmo se prebaciti u vrijeme dinastije **Obrenovi-**

ća, koja je bila najzaslužnija za oslobođenje Srbije od Turaka. O tadašnjim društvenim prilikama najbolje svjedoči jedna stara anegdota po kojoj je na pritisak velikih sila knjaz **Miloš** donio Ustav čiji je prvi članak glasio: »Knjaz je uvijek u pravu«, drugi članak: »Ako Knjaz nije u pravu, primjenjuje se prvi članak«. Drugim riječima, nikakav zametak od građanske demokracije nije postojao. Postojalo je svega nekoliko većih gradova: Beograd, Kragujevac i Niš, ali je njihovo stanovništvo bilo heterogeno, stanovnike gradova su činili trgovci, obrtnici i naravno lokalni državni upravnici Turci koje su zamijenili pismeni Srbi. Masa stanovništva, ili kako se kaže: narod je živio u selima, najčešće u »obiteljskim zadrugama«. **Cvijić** veli: »Zadruga je ustanova južnih Slavena«. **Engels** smatra: »To je oblik društva na prelasku rodovskog u klasno društvo«, nadalje definira: »Zajednica je pod vrhovnom upravom domaćina, koji može trgovati sitnijim stvarima, vodi blagajnu i odgovara za nju kao i za pravičan tok poslova. Njega biraju, a nipošto ne mora biti najstariji u zajednici«. Često je cijela zadruga živjela pod istim krovom u zaseocima. Elitu u to doba nije baš interesirala sudbina raje, najveća briga im je bila kako proširiti teritorije svog feuda (države), znači bila je klasična feudalna država. Velika većina stanovnika bila je nepismena poput samog knjaza Miloša.

Budućnost Srbije

Slušajući rasprave članova SRS-a oni su izričito protiv regionalizacije zemlje, a ni oni koji se deklarativno zalažu za to ne hitaju baš k tom cilju (npr. Zakon o financiranju Vojvodine). Znači, većina aktualnih vodećih političara budućnost Srbije vidi u jakoj, dobro organiziranoj centraliziranoj državi. Mnogo puta sam čuo da Vlada najbolje zna kome što treba. Meni to pomalo liči na jednu veliku obiteljsku zadrugu. Popularni reality show također se zove *Zadruga*. U državi kao zadrugi zna se tko je vrhovni upravitelj – gazda, koji sad u konzultaciji sa suradnicima koji se zovu i ministri dijeli novac svih građana po pravičnosti i potrebi. Otuda ćete, pretpostavljam, dobiti izraz ili ćete ga dobiti. Preko partijskih kadrova-zastupnika u ovome sudjeluje i »narod«. Glavnog danas neki nepravilno nazivaju diktatorom, ali on to nije, jer je biran na demokratskim izborima i uvijek je spreman na nove izbore. Recimo, nedavno je obišao od poplave nastradalo beogradsko naselje Borču, Općina Palilula, i njenim stanovnicima je obećao da će njihovi problemi s kanalizacijom biti brzo riješeni. On to garantira, bit će uloženo 80 milijuna i iduće godine rado-vi će biti završeni. Kada sam počeo studije, šezdesetih godina, Borča je bila obično naselje seoskog tipa čiji su stanovnici radili u kombinatu PKB *Beograd*. Zapitao sam se gdje će utrošiti taj silan novac. Potražio sam informacije na internetu i imao sam što vidjeti. Grad (55.000 stanovnika) će biti povezan novim mostom s Novim Beogradom, grad se zove i Novi Beograd 2; tu će biti veliki kineski industrijski IT-park, gradit će se nova riječna luka i, naravno, stanovi. Na slici vidite što će Beograd »dobiti«! Tiho se pitam kada će poslije 20 godina Subotica »dobiti« završenu obilaznicu?

Ubod i nijanse

Drugo lice SUBOTICE

Na papiru, sve je dobro počelo: lokalna samouprava još je 25. veljače ove godine raspisala javnu nabavu za suzbijanje komaraca i krpelja, za te je namjene iz gradskog proračuna izdvojeno 12,5 milijuna dinara (oko 100.000 eura), namjesto već uobičajene novosadske *Ciklonizacije* ove je godine prošla grupa ponuđača koju čine somborsko poduzeće *Oris*, lazarevačko *Eco vita* i beogradsko *Racom 92*, prvi tretman još u ožujku najavljan je za drugu polovicu travnja... Scenarij poslovanja ravan svakom ozbiljnom domaćinu.

Ali, kako to kod nas obično biva, onda se dogodilo nešto toliko znakovito za ova područja: iz nepoznatih razloga zakazao je ljudski faktor i za travanj najavljeni tretman jednostavno je izostao. Ne treba čovjek biti biolog, pa da shvati da je upravo to vrijeme razvijanja larvi komaraca, krpelja i ostalih štetnika, kao što ne treba biti niti matematičar, pa da zbroji u glavi da ako je iz procesa suzbijanja izostao prvi i najvažniji korak svi ostali će biti sve teži. Na sve to, kao što je poznato, umiješao se i »faktor prirode« (neki vole reći Bog), pa je zbog kišovitog svibnja (čak 24 takva dana) prvi tretman obavljen prije mjesec dana.

U međuvremenu, nesputani u početku i bez ijednog kalendara, vitalni i orni, komarci su, kao što je svima poznato, naoštrili svoje rilice i – također po uzoru na savršeni scenarij poslovanja svakog ozbiljnog domaćina – pristupili poslu probadanja koža svojih toplokrvnih žrtava kako bi se do mile volje i napili i najeli »dva u jedan« tekućeg obroka. U situaciji kada vam svaki odlazak u vrt ili izlazak vani gdje ima malo više zelenila, posebno u

večernjim satima, djeluje kao da je upravo ovo najgore mjesto na svijetu pomislite na to da ima i gorih. Pomislite, recimo, na to kako je ljudima oko rijeka, posebno onima oko Kopačkog rita i uz Dravu, gdje je, baš poput Subotice, iz čisto ljudskog faktora izostalo preventivno proljetno zaprašivanje komaraca jer lokalne samouprave nisu odradile posao koji im je u nadležnosti, pa sad Županija taj posao mora raditi palijativno. Na svakog komarca zbog kog se češete u Subotici pribrojte bar još deset njegovih kolega koji su izboli kožu nekog Osječanina, Baranjca i Slavonca općenito, dobro razmislite i tek onda donesite zaključak u vidu riječi koje ne priliče javnom objavljivanju.

Što? Nije vam lakše? Baš vas briga za probleme Osječana, Baranjca i Slavonaca općenito? Ne razmišljate o empatiji u ovakvim situacijama? Vama je problem s vašim komarcima najveći?

Nakon poduzetog razmišljanja, analiziranja i vaganja riječi prikladnih za javno objavljivanje, možemo samo reći – u pravu ste. Neka subotička lokalna samouprava, eto već sljedeće godine, vodi računa o tome da planirani proces aktivnosti na vrijeme i provede u djelo i tada će ostati vremena za sažaljenje nad sudbinom drugih, pa čak i za zlonamjerne komentare o nesposobnosti njihovih lokalnih, županijskih i kakvih sve već ne vlasti. Ovako, čak i »prirodni faktor« (neki bi rekli »Božja volja«) zbog manjeg broja komaraca ide u prilog staroj narodnoj o ubodu i nijansama.

Z. R.

Program – Dužijanica 2019.

6. – 14. srpnja – XXXIV. Saziv Prve kolonije naive u tehnici slame – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame, HKPD Matija Gubec, Tavankut – 19.30 sati

7. srpnja – Dužijanica u Žedniku – crkva sv. Marka Evanđelista – 10 sati

13. srpnja – *Takmičenje risara* – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – 6.30 sati

14. srpnja – Dužijanica u Bajmaku – crkva sv. Petra i Pavla apostola – 10 sati

– Dužijanica u Tavankutu – crkva Presvetog Srca Isusova – 10.30 sati

17. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevima – Đurđin – 18 sati

18. srpnja – Otvorenje izložbe *S Božjom pomoći* – Gradski muzej Subotica – 19 sati

21. srpnja – Revija novog ruva – dvorište HKC *Bunjevačko kolo* Subotica – 20 sati

24. srpnja – Postavljanje izloga u središtu Subotice za natjecanje u aranžiranju izloga

28. srpnja – Dužijanica u Maloj Bosni – crkva Presvetog Trojstva – 10 sati

– Konjičke utrke *Dužijanica* – Gradski hipodrom – 14 sati

4. kolovoza – Dužijanica u Đurđinu – crkva sv. Josipa Radnika – 10 sati

– Dužijanica u Mirgešu – kod križa u centru – 18 sati

Izbalansiran dogovor oko Doma kulture u Tavankutu

Mjesna zajednica ipak na novoj adresi

Nedavne nesuglasice u svezi namjene renoviranih prostorija Doma kulture u Tavankutu razriješene su dogovorom predstavnika ove mjesne zajednice i Gradske uprave.

Naime, prije nekoliko mjeseci Savjet Mjesne zajednice Tavankut uputio je lokalnoj samoupravi inicijativu o preseljenju ureda mjesne zajednice u obnovljene prostorije Doma kulture. Međutim, traženi poslovni prostor ipak je dodijeljen za ugostiteljsku namjenu, što je izazvalo negodovanje, prije svega članova Savjeta, ali i mještana ovoga sela. Ipak, dogovor je ubrzo postignut, te će tako sjedište mjesne zajednice u konačnici biti preseljeno u nove prostorije Doma kulture, kaže predsjednik Savjeta MZ Tavankut **Tomica Vojnić Mijatov**.

»Došlo se do spoznaje da je prostor koji smo tražili da nam se dodijeli na korištenje, u Katastru registriran za ugostiteljsku djelatnost. Stoga smo se složili da će, osim traženog prostora koji je dodijeljen za kafić i prostora gdje se nalazi knjižnica, Mjesna zajednica dobiti na raspolaganje sve ostale prostorije Doma kulture. Tako će se ured nalaziti u dvorani za konferencije, dok ćemo ostatak prostora, u dogovoru s Gradskom upravom, dati u najam. Na ovaj način smo uspjeli raščistiti nesuglasice i zadovoljni smo što će obnovljene prostorije ipak biti iskorištene za pravu namjenu.«

Gradsku odluku da se ured Mjesne zajednice Tavankut smjesti u nove prostorije pozdravio je i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**:

»Problem koji je nastao glede novog prostora za mjesnu zajednicu uspješno je razriješen, na obostrano zadovoljstvo. Smatram vrlo važnim održavati s lokalnom samoupravom partnerski odnos i dobru suradnju, uz međusobno uvažavanje i poštivanje.«

Svečano otvorenje Doma na čekanju do daljnjeg

Savjet Mjesne zajednice Tavankut je u povodu novih okolnosti službeno ponovno uputio inicijativu za dodjelu drugog prostora u sklopu Doma, koja je prošloga petka, prigodom obilježavanja Dana sela, osobno uručena i gradonačelniku Subotice **Bogdanu Labanu**. On je u svezi s tim rekao da se nastoji izaći u susret potrebama mjesnih zajednica, te da lokalna samouprava nastoji omogućiti što bolje uvjete života na selu:

»Nesporazum u svezi ovih prostorija nastao je uslijed nedostatka informacija i sada smo to razriješili. Također ćemo iz gradskog proračuna izdvojiti sredstva za angažman osobe koja će biti zadužena za održavanje ovih prostorija u Domu kulture u Tavankutu. Taj će se novac u proračunu vremenom nadoknaditi kroz najam preostalih prostorija Doma. Osim ovoga, intenzivno smo radili na obnovi još nekoliko domova kulture, a ima još velikih investicija, poput uvođenja vodovoda i kanalizacije, asfaltiranja ulica i sličnih ulaganja, koja su neophodna budući da

Tomica Vojnić Mijatov, Predrag Radivojević, Bogdan Laban i Ladislav Suknović

živimo u 21. stoljeću. Nažalost, potreba je puno, a proračunska sredstva su ograničena. U svakom slučaju, sukladno raspoloživim sredstvima, želimo u selima osigurati slične uvjete života kao u gradu i na taj način zaustaviti odlazak mladih iz seoskih sredina.«

Bogdan Laban ujedno je dodao da će Dom kulture u Tavankutu biti predan na uporabu mještanima sela, ali da će svečano otvorenje renoviranog objekta biti upriličeno kada predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** bude bio u mogućnosti nazočiti ovom događaju.

Kompletna projekat obnove Doma kulture rezultat je obećanja srbijanskog predsjednika danog hrvatskoj predsjednici **Kolindi Grabar-Kitarović** prije tri godine u Tavankutu, za što je izdvojeno ukupno 43 milijuna dinara iz republičkog, pokrajinskog i gradskog proračuna. Radovi su završeni koncem svibnja i moderno će uređeni prostor uskoro služiti Tavankučanima za održavanje važnih kulturnih događanja i manifestacija.

Marija Matković

Prilog rekonstrukciji povijesti znamenite subotičke obitelji Sučić upisane u temelje grada (2)

Tragedije stare Subotice

Velike nevolje kojima su preci bili izloženi u teškom razdoblju prijelaza iz sedamnaestog u osamnaesto stoljeće vjerno se očitavaju upravo u vrijednom kulturnom i zavičajnom blagu – matičnoj knjizi – koju su tad počeli voditi franjevci

Poznati subotički arhivist i analitičar povijesnih dokumenata **Gašpar Ulmer** navodi kako je turska vojna posada napustila Suboticu vjerojatno 1686. godine, kada su Budim i Segedin oslobođeni osmanlijske vlasti, ali se turska vojska i kasnije, između 1686. i 1697. godine preko Tise vraćala, pa čak izvjesno vrijeme i zaposjela grad i tvrđavu. Upravo su iz tog razdoblja ostala predanja o bježanju i stradanju stanovništva.

Vrijeme od odlaska osmanlijske vlasti (uzimajući spomenutu 1686. godinu) do 1743., kada je dotadašnjem vojnom području dodijeljen status varoši s civilnim tijelima i upravom, uobičajeno se smatra razdobljem Vojne krajine ili Vojnog šanca, no Ulmer smatra bitnim podijeliti ga na dva perioda, stoga što je Potiska vojna granica, kojoj je pripadalo i subotičko područje, formirana 1702. godine. U pokušaju opisa atmosfere i događanja u temelju formiranja Subotice kao naselja, varoši i konačno grada, po Ulmeru je bitna podjela na razdoblje između 1686. i 1701. i ono između 1702. i 1743. godine.

»Vrijeme od 15 godina koje obuhvaća prvo razdoblje smatra se najtežim i najtragičnijim u povijesti Subotice. O nekom ekonomiziranju u to vrijeme ne može se govoriti, jer se uvijek radilo o bitisanju, o očuvanju golog života, o pribavljanju minimalnih namirnica i često samo o defenzivnoj borbi radi spasavanja obitelji i onog osnovnog što je čovjek mogao sa sobom ponijeti« (Gašpar Ulmer: *Subotičke novine*, 2. veljače 1979. godine, feljton povodom 200 godina proglašenja Subotice slobodnim kraljevskim gradom).

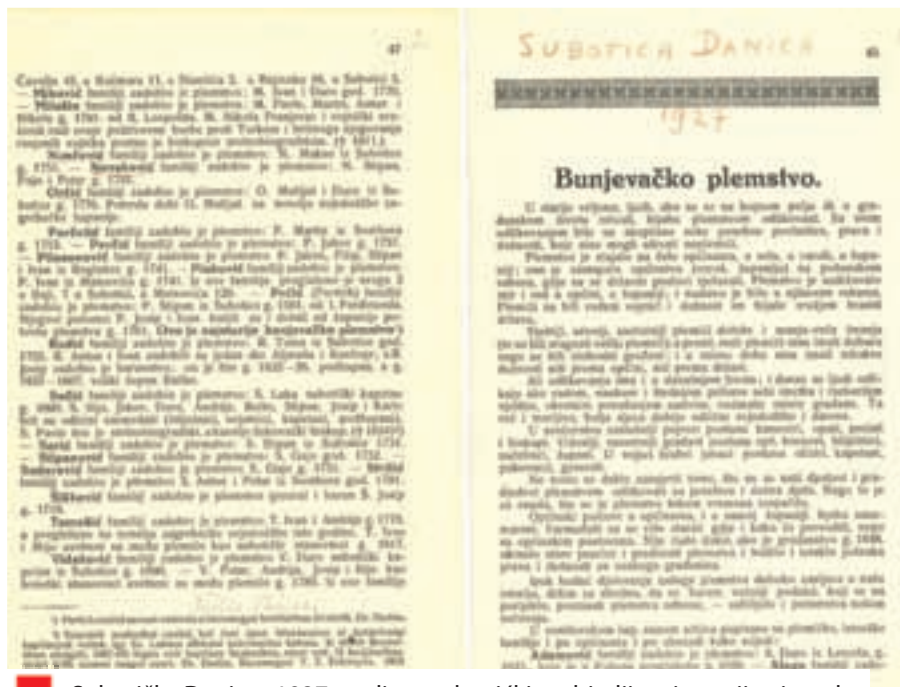
»Austrijska vojska je odmah poslije protjerivanja Turaka s ovih teritorija od 100 mjesta subotičkog i somborskog sreza zahtijevala takva davanja za izdržavanje vojske kojim iscrpljeni narod sigurno nije mogao udovoljiti. To je razdoblje glavne kolonizacije Srba, Bunjevaca, Dalmatinaca, Hrvata, Šokaca, Ciprovaca, Kalotnjaka, i to s juga, zapada i sjevera. Kolonizacije su se odvijale u više navrata. Možemo li zamisliti život ljudi koji su došli na široke prerije, u močvare, bez utočišta, s minimalnim životnim namirnicama i odjećom? Tu ih je dočekala glad, jad i neprestani rat, jer su turske čete iz Banata stalno upadale u ove krajeve. U to vrijeme su veoma humanu ulogu odigrali redovnici-franjevci, koji su stalno bili s narodom.

Tada se pojavljuje i prvi subotički kapetan **Luka Sučić**, koji je bio vojni i civilni gospodar grada... U govoru koji je održan prilikom sprovoda Luke Sučića (mlađeg – prim. a.) 1747. godine, navodi se

da je ta obitelj došla iz Dubrovnika, iz Dubrovačke republike...« (Gašpar Ulmer: *Subotičke novine*, 9. veljače 1979. godine).

Prve bebe u matičnoj knjizi

Detaljnu, vrlo zanimljivu i nadasve stručnu analizu starih matičnih upisa, dragocjenih povijesnih dokumenata na (staro) latinskom jeziku, sačinio je msgr. **Stjepan Beretić**, župnik subotičke katedralne župe sv. Terezije Avilske, za znanstveni skup 300. obljetnice osnutka Franjevačke rezidencije u Subotici. Iz ove analize uočljiv je razlog zašto je genealogiju starih subotičkih obitelji

»Subotička Danica« 1927. godine o plemićkim obiteljima iz povijesti grada

iz tog ranog razdoblja (pa i obitelji Sučić) teško »pratiti« kroz prve godine (pa i desetljeće) nastajanja matične knjige: u pojedinim godinama nije bilo upisa zbog teških životnih okolnosti!

Evo pojedinosti, kao i drugih zanimljivih detalja vezanih za najstarije upise krštenih, vjenčanih i umrlih, na temelju analize msgr. Stjepana Beretića:

Kad spominjemo najstariju subotičku maticu, dobro je znati da ta knjiga već na svojoj prvoj stranici nosi naziv »Knjiga u koju se upisuju imena krštenih, vjenčanih i umrlih u mjestu i crkvi subo-

Snimka kopije prve strane najstarije matične knjige, tj. prepisa iz 1717. godine

tičkoj pod starateljstvom Reda Manje braće provincije Presvetoga Spasitelja u Mađarskoj prepisana 1717. godine». Ta stara subotička matica sadržava različite matice koje su franjevci dali uvezati u jednu knjigu. Radi se, dakle, o zbirci najstarijih matica. Svaka od matica ima svoj niz brojeva.

Matica krštenih ima 234 stranice. Ta knjiga obuhvaća – s prekidima – vrijeme od 1687. do 1756. godine, a sve je upisano od 1. do 234. stranice. Prijepis matice krštenih ima u naslovnoj rubrici godinu, dan i mjesec, ime krstitelja, ime krštenika, ime i prezime oca, ime i prezime majke, ime onoga koji je dijete držao. U rubriku majke se nerijetko upisivalo samo njezino ime, ali ima i krštenika kod kojih nije upisano ni ime majke kao na primjer u prva četiri mjeseca 1700. godine. Osobna su imena pisana latinskim jezikom, ali se ipak povremeno nađe neko neprevedeno ime.

Matica potvrđenih se nadovezuje na maticu krštenih tako da poslije 234. stranice matice krštenih počinje niz novih brojeva stranica od 1 do 35. Knjiga potvrđenih obuhvaća subotičke potvrđenike iz 1730., 1734. i 1738. godine.

Matica vjenčanih obuhvaća 97 stranica. U knjigu vjenčanih su upisana vjenčanja od 1718. do 1756. godine.

Matica umrlih je ispisana na 144 stranice. Prema naslovnoj stranici Knjiga umrlih obuhvaća vrijeme od 1718. do 1756. godine. Ipak, u tu je knjigu upisano i 6 pokojnika iz 1717. godine.

Prva upisana subotička krštenja: Premda se latinski za kuma kaže »patrinus«, odnosno »matrina«, u subotičkoj matici se ne spominje ni kum ni kuma već samo »levans« = onaj koji drži krštenika. Ovdje donosimo prve krštenike upisane u maticu.

Dana 1. prosinca 1687. godine krstio je fra **Bartul Benjović** djevojčicu **Katarinu**, **Ivana Parčetića** i **Marte** rođ. **Bilogriović**. Dijete je na rukama držao **Marko Grubišić**. To je prvi matični podatak u prvoj matici do danas sačuvanoj u Subotici. Istoga je dana fra Bartul krstio još tri djevojčice i to: **Angelu**, **Nikole Kubatovića** i **Jelene Vuković**. Kumovala joj je **Stana Merković**; **Anu**, **Andrije Dumentića** i **Janje Tentodarević** kojoj je kumovao **Jakov Vojnić**. Krstio je još i **Marijanu**, **Martina Raića** i **Kate Milković**. Kumovao joj je **Petar Delmić**... Zanimljiva su prezimena upisana na toj prvoj

stranici. Neka prezimena su i danas poznata, a nekih više nema. Nema u Subotici Bilogrivića, Dumentića, Tentodarevića, Sučića, **Pastorovića**, **Plevića**, **Mersara**, **Kuperšića**, **Tovarića**, **Čizića**, **Storukovića**, **Dertića**, **Beršića**, **Goretića**, ni još mnogo drugih...

Godine s praznim stranicama

Sudeći po matici krštenih čini se da je razdoblje od 1687. do 1690. godine proteklo u izvjesnom miru. Fra Bartul Benjović je cijele godine upisivao krštenja. Godine 1691. se uočavaju nedostaci i nepravilnosti u pisanju matice. O 1692. godini su subotički franjevci zabilježili da su u to vrijeme Turci stanovali u gradskoj tvrđavi. To su bila vremena kada su Subotičani bježali u pustare Bajmak i Miljkut ili u šupljačke ritove. Tada nije bilo vremena za pisanje knjiga... Jednom su prilikom s patrom **Šandorom Španikom** proveli šest tjedana u jankovačkim šumama. Nije ni čudo što u studenom i prosincu 1693. nema ni jedne ubilježbe krštenja. Godine 1694. je 19. ožujka upisano samo jedno krštenje uz opasku (na latinskom): »Ostalo ove godine nije ubilježeno zbog različitih nemira. Ni 1695. nije ubilježeno niti jedno krštenje, premda je upravo te godine u jednoj dvorani subotičke tvrđave uređena kapela... Pobjeda **Eugena Savojskog** pod Sentom 11. rujna 1697. godine je donijela nešto mira i nade i u Suboticu...«.

(Izabrani izvodi su iz teksta »Najstarije subotičke matice« msgr. Stjepana Beretića objavljenog u Zborniku radova sa znanstvenog skupa 3. listopada 2017. godine u povodu 300. obljetnice osnutka Franjevačke rezidencije u Subotici)

U prvom desetljeću osamnaestog stoljeća subotičko stanovništvo pretrpjelo je još jedno izbjeglištvo koje je ostavilo traga u matičnim knjigama, te su 1708. i 1709. godina ostale bez ijednog upisa krštenika, a znatno ih je manje od uobičajenog broja i 1707., 1710. i 1711. godine. Kroničari to objašnjavaju ratnim nemirima. U tim teškim vremenima dogodila se i epidemija kuge, 1709. godine. Naime, **Rákoczi**jeva buna (ili ustanak, kroničari je spominju koristeći oba termina, 1703. – 1711.) potjerala je subotičko stanovništvo još jednom u izbjeglištvo – ovoga puta čak u Petrovaradin ili Petro Varadin, kako bilježi **Paškal Cvekan** u knjizi *Subotički franjevački samostan i crkva* o arhivskoj građi i ljetopisima subotičkog franjevačkog samostana, koju čine rukopisne knjige i vrijedan su povijesni izvor. Na glas da su kuruci stigli pod Segedin paleći ispred sebe sve, pod vodstvom franjevac u nekoliko valova subotičko stanovništvo je izbjeglo u tvrđavu Petrovaradin pod zaštitu carske vojske. Ondje su po jednoj verziji ostali 4, po drugoj verziji 7 godina!

Ratni uspjesi kapetana Luke Sučića vezuju se i za Rákoczijevu bunu, o čemu dr. **Ante Sekulić** bilježi u knjizi *Tragom franjevačkog ljetopisa u Subotici*. »Mnogi zapovjednici, koji su sa svojim četama bili uz cara, primili su stanovite nagrade (Sučić i drugi su dobili zlatne lance oko vrata), a mnogi su postigli plemstvo (Luka Sučić je već ranije dobio plemstvo, 1690. godine – prim. a.) – piše dr. Sekulić, uz napomenu o važnom, čak presudnom sukobu kuruca i graničara Luke Sučića kod Kecskeméta. – »Pobjeda Sučićeva riješila je sve o kurucima u Bačkoj. No tek 1. svibnja 1711. mirom u Satmaru okončana je Rákoczijeva buna.«.

-nastavit će se-

Katarina Korponaić

(Podaci i fotografije iz autoričinog istraživanja »Uspori i nestanak subotičkih obitelji Sučića«, *Klasje naših ravni*, 11-12. 2018.)

Dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* gostovala u Vitezu

Matora dica izmamila pljesak

Međunarodni kazališni festival u Vitezu traje četiri godine, a za te četiri godine *Nazorovi* glumci bili su gosti čak tri puta. Dokaz je to prijateljstva koje ih vezuje od prvog susreta. A tom prijateljstvu svjedočila sam i sama, jer su me *Nazorovi* glumci pozvali da budem dio njihove ekipe za Vitez. Srećom, samo one prateće, a ne i glumačke. A putovati satima s *Nazorovim* glumcima znači biti svjedok njihovih dijaloga iz predstave, komentiranja raznih situacija s pozornice, pri-

dobitne kombinacije. Devet izvođenja za devet mjeseci u Vojvodini, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Posljednje izvođenje, ovo u Vitezu, kažu, bilo je njihovo najbolje izdanje, poslije onog na Zonskoj smotri u Crvenki.

»Pamtim da su na nekim izvođenjima gledatelji pljeskali tijekom predstave, ali ne pamtim ovako dug pljesak na kraju. I ne samo pljesak, već su gledatelji pljeskali stojeći. To nam se još nije desilo«, kaže **Klara Oberman**.

»Zadovoljna sam kako smo sve odradili danas. Držali smo tempo tijekom cijele predstave. Zadovoljna sam, jer su se do sada dobro uigrali i glumci koji su nam se kasnije pridružili«, kaže **Jolika Raič**.

Sofiji Vuković, koja je u ulozi kćeri koja o udaji još ni ne razmišlja već o dobrom provodu, nije bilo teško da iz Sombora tegli i lopatu i đubre, što joj pomaže da tijekom predstave na plastičan način dokaže kakvu manu ima njen nesuđeni đuevgija Roka.

»Stigli smo na vrijeme tako da smo se mogli odmoriti, na miru pripremiti scenu, jer naravno mi to radimo sami. A kada sve dobro krene, to ponese i nas i onda do kraja sve ispadne onako kako baš i treba. Dok su ostali glumci na sceni, ja stalno pratim dešavanja na pozornici, jednostavno da bih u kontinuitetu bila u predstavi, bez obzira što se taj dio predstave odvija bez mog sudjelovanja«, kaže Sofija.

»Ideja je prvo bila da Mikica svog druga Šanjiku zove telefonom, ali se nekako bolje činilo da se Šanjika ipak pojavi na sceni. Kako nije bilo glumca, ponudili su mi ulogu i eto tako i mene na pozornici«, kaže **Josip Oberman** uz šaljivu opasku da sada

prvi puta intervju daje kao glumac.

A svoju, iako sporednu ulogu, ozbiljno je shvatio, pa se sam pobrinuo da lik Šanjike dočara i svojim izgledom i gegovima na pozornici. Uz starije glumce uhodava se i najmlađi član *Nazorove* dramske družine, šesnaestogodišnji **Miloš Gaćeša**.

»Pridružio sam se u siječnju, dakle predstava je već bila postavljena, igrana. Prvo sam naizmjenično glumio s **Markom Lončarom**, a sada sam sam u ulozi sina Mikice. Sve bolje i bolje se uigravam. Jeste na početku bilo malo treme, ali i to se kroz igranje prevlada«, kaže Miloš.

A s obzirom na to da je angažiran i u *Oporuci*, komadu koji poslije deset godina *Nazorova* dramska sekcija ponovno postavlja na scenu, tih razgovora za medije bit će još.

Uz pobrojane glumce u predstavi igraju i **Zvonimir Lukač**, **Dragana Gaćeša** i **Antun Kovač**.

Na 4. Danima hrvatskog kazališta u Vitezu gostovala i dramska sekcija HKUD-a Vladimir Nazor s komedijom Matora dica

jašnjih gostovanja. Ne znam je li tako i s onim profesionalnim glumcima, ali ovim somborskim amaterima gluma je baš ušla pod kožu. Da nije tako, ne bi istrajavali, neki i duže od desetljeća, i ne bi u malom prstu držali tekstove uloga i iz predstava koje nisu igrali barem nekoliko godina. Onima koji se tek uhodavaju u ovom glumačkom svijetu, a takvih je nekoliko u ekipi, entuzijazam pojedinaca može biti samo motivacija više da istraju na daskama koje život znače, pa makar to bile i one amaterske.

Pljesak za *Nazorove* glumce

U Vitez su članovi *Nazorove* dramske sekcije išli, što bi se reklo na sigirno, odnosno s predstavom koja je dobro uigrana i koju gledatelji provjereno dobro primaju. Poklopio se prijemčiv tekst *Matora dica* **Marjana Kiša** koji je baš sjeo *Nazorovoj* ekipi i eto

Tjedan u Somboru

Problem problem stiže

Prekipjelo mještanima Stanišića toliko da su se latili hartije i pera i pismeno uz 370 potpisa zatražili od seoske vlasti (čitaj Savjeta Mjesne zajednice) zbor građana. A problema se, kažu, baš nakupilo. Onih s vo-

dom, s komunalnim uređenjem sela, financiranjem vatrogasaca dobrovoljaca, s ulaganjima u atarske putove... Kako su i članovi Savjeta Mjesne zajednice žitelji njihovog sela i kako bi ih po tome trebale moriti iste brige, očekivali su da će razumijevanja biti i da će zajedno na zboru građana odlučiti što im valja činiti. Ali... Savjet Mjesne zajednice tvrdi je orah i ne da se tako lako pokolebati, čak ni pred 370 potpisa punoljetnih Stanišićanaca. Prave daju se kako zbora nema, jer nisu uspjeli osigurati nazočnost dužnosnika grada i lokalnih poduzeća. Usprkos tome što njihovi susjedi, čiji su potpisi na peticiji, to ni ne traže već zajednički stav, odluku sa zbora građana koju bi prosljedili dalje.

A to što bi prosljedili dalje tiče se prije svega cijene vode, koja je uvećana dva i pol puta nakon što je gradsko vodovodno poduzeće preuzelo seoski vodovod. Usprkos tome što Stanišićani i dalje piju vodu iz svojih bunara koja je iste kvalitete kakve je bila i ranije. Razlika je samo što je onda koštala manje od 30 dinara, a sada, kažu, 75 dinara po kubičnom metru. Isto kao u Somboru koji vodu dobija ne iz seoskih bunara već iz tvornice vode. Voda jest nasušna potreba, naročito u ovim vrelim danima, ali isto tako i zaštita od požara često jest pitanje života. A ova žetva prvi puta proći će bez dežurstava dobrovoljnih vatrogasaca, jer to nema tko platiti. I ne samo to već i registraciju vatrogasnih vozila koja važeće tablice nemaju, vjerovali ili ne, 20 godina. A zemlje u okolini Stanišića nije da nema. Oko 2.500 hektara svake godine izda se u najam, a inicijatori peticije izračunali su da se od tog najma godišnje ostvari prihod od milijun eura. Gradu ostaje oko 400.000 eura godišnje, ali pet godina u Stanišiću ni dinar nije uložen u atarske putove, vjetrozaštitne pojaseve ili druge radove u poljoprivredi. I tako, problemi se nižu, a Savjet kao da živi u nekom drugom svijetu.

Z.V.

Dragi prijatelji

Više nego dobar domaćin ovoj glumačkoj ekipi bio je **Ivan Sajević**, voditelj Gradskog kazališta mladih u Vitezu. Njegova energija, predanost i entuzijizam primijete se na »prvu loptu«, pa i ne čudi što se Ivan može pohvaliti dramskom ekipom od čak stotinjak članova.

»Gradsko kazalište mladih u Vitezu s našim prijateljima iz Sombora surađuje već od našeg prvog festivala, a kontakt smo uspostavili u Hercegovcu na *Danima hrvatskog pučkog teatra*. Kada smo osmišljavali *Dane hrvatskog kazališta*, ideja nam je bila da u programu sudjeluju ne samo kazališta iz Bosne i Hercegovine već i iz okolnih zemalja i to kazališta koja rade predstave na hrvatskom jeziku. U tu priču uklopio se HKUD *Vladimir Nazor* i sada već poslije toliko gostovanja postali smo

pravi prijatelji i uzajamno razmjenjujemo posjete, ne samo na naše zadovoljstvo već i na zadovoljstvo gledatelja u Somboru i Vitezu«, kaže Sajević.

Gradsko kazalište mladih ima stotinjak članova od pet pa do 32 godine, a glumci su podijeljeni u osam grupa. Godišnje se pripremi između šest i osam premijera, a nastupa je stotinjak.

»U samom Vitezu bude godišnje oko 25 nastupa, a ostalo su gostovanja. Nisu to samo predstave već i manje kazališne forme. Što se tiče financiranja, mogu reći da nemamo neku veliku potporu lokalne zajednice, ali imamo potporu Županije i naročito Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, koji su na neki način bili i inicijatori ovih naših dana hrvatskog kazališta. Osim toga, uz njihovu potporu obnovili smo zgradu u kojoj je Gradsko kazalište mladih«, kaže Sajević.

Kao pravi domaćin na najbolji način ugostio je prijatelje iz *Nazora*, s kojima će novi susret imati u Somboru tijekom listopada.

Z.V.

Proslava crkvenog goda Presvetog Srca Isusova i obljetnica HKD-a Šid

Zajedništvo je ključ uspjeha

»Ljubav je očuvati povijest, a ako se ona ne cijeni onda čovjek u sadašnjosti biva dezorijentiran, izgubljen. Zato želim zahvaliti svim sudionicima programa što su nas okupili kako bismo proslavili devetu obljetnicu HKD-a Šid pod geslom 'Srijemu od srca', upravo danas kada Katolička Crkva slavi svetkovinu Presvetog Srca Isusova«, poručio je župnik Bošnjaković

Sada već uobičajeno, hrvatska udruga iz Šida proslavlja svoju obljetnicu na dan obilježavanja crkvenog goda Presvetog Srca Isusova župe, u okviru koje već punih devet godina djeluje i radi. A tako je bilo i ove godine. Svečanost je započela u prijepodnevnim satima 28. lipnja euharistijskim slavljem u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova u Šidu. Svetu misu predvodio je prečasni **Blaž Zmajić**, župnik u Irigu i Vrdniku, u zajedništvu s rimokatoličkim i grkokatoličkim svećenicima iz Srijema i Hrvatske, te župnikom domaćinom vlč. **Nikicom Bošnjakovićem**. Na početku misnoga slavlja vani ispred ulaznih vrata crkve, nad kojima je mozaik Srca Isusova, svećenici i vjernici su izmolili litanije Presvetom Srcu Isusovom, nakon čega je blagosiljana velika slika milosrdnoga Isusa. Na slici piše »Isuse, uzdam se u tebe i ona simbolizira blizinu Isusova milosrdnoga srca svakomu tko se uzda u Isusa Krista i traži njegovo milosrđe za životne brige i teškoće«. Istoga dana u večernjim satima, u žu-

crkveni god. Svima je poželio ljubav Presvetog Srca Isusova, blazenstvo bezgrješnoga srca Marijinog, mir i obraćenje. Ispred 12 vitraja dvanaestorice apostola, darova župljana, članovi crkvenih vijeća župe Šid u zajedništvu s prečasnim Zmajićem izmolili su molitvu vjernika. Nakon svete pričesti u svetoj misi, pred novim kipom Prečistoga srca Marijina Gospe Fatimske, prisutni vjernici izmolili su posvetnu molitvu predanja vlastitoga života Presvetom Srcu Isusovu i bezgrješnom srcu Marijinom.

Trud se isplatio

Prije devet godina, na inicijativu nekoliko župljana i župnika vlč. Nikice Bošnjakovića, osnovana je hrvatska udruga u Šidu, sa željom da njeguje tradiciju i običaje Hrvata iz ovoga dijela Srijema. Danas se udruga iz Šida može pohvaliti brojnim zapaženim nastupima folklorne i tamburaške sekcije, uspješno organizira-

pnom dvorištu, održan je kulturno-umjetnički program, kojim je HKD Šid svečano obilježilo devetu obljetnicu svog aktivnog i kontinuiranog rada.

Molitva za ljubav i obraćenje

Na svetoj misi župnik Bošnjaković pozdravio je i poželio dobrodošlicu svećenicima i brojnim vjernicima iz Šida, filijala, te susjednih mjesta u Hrvatskoj i izrazio zadovoljstvo što su se župljani okupili u velikom broju, kako bi u zajedništvu proslavili

nim likovnim kolonijama, smotrama, revijama nošnji, književnim večerima posvećenim velikanima hrvatske književnosti iz Srijema.

»Društvo je oko pet mjeseci bilo u blagoj stagnaciji. Od početka ove godine ponovno smo se okupili u nešto većem broju, a pridružili su nam se i mlađi članovi. Višemjesečni rad je urodio plodom. U ovoj godini smo imali nastupe u Hrvatskoj, u Semeljima, Tompojevcima, Bogdanovcima, sudjelovali smo na općinskoj i zonskoj smotri folklora i očekujemo pozitivne rezultate s posljednjeg natjecanja. Trenutno se spremamo za Đakovačke

Tjedan u Srijemu

Najavljena obnova

Spomenik Presvetog Trojstva u Srijemskoj Mitrovici nalazi se u neposrednoj blizini rimokatoličke crkve sv. Dimitrija i zgrade župnog ureda. Spomenik je memorijalnog značaja i spada u kategoriju dobara koja uživaju prethodnu zaštitu prema

Zakonu o kulturnim dobrima. Na mjestu gdje se nalazi spomenik nekada se odvijala živa trgovina, pa je cijeli prostor po ovom spomeniku nosio naziv Trojstveni plac (danas Trg sv. Dimitrija). Po tom spomeniku je prepoznatljiv taj dio grada. Podignut je u posljednjem desetljeću XIX. vijeka i djelo je nepoznatog autora. No, zub vremena je učinio svoje, a spomenik se danas nalazi u dosta lošem stanju. Materijal spomenika je vremenom pod djelovanjem atmosferskih vlaga oštećen, a vidljive su i naprsline. Prije osam godina Zavodu za zaštitu spomenika kulture u Srijemskoj Mitrovici od Rimokatoličkog župnog ureda sv. Dimitrija đakona i mučenika upućen je zahtjev u povodu određivanja uvjeta za obnovu spomenika Presvetog Trojstva. Tada je izdano rješenje sa sagledanim uvjetima i mjerama njegove tehničke zaštite, a predloženi program obuhvaća potpunu sanaciju spomenika. Prema tom programu uvjeti i mjere za njegovu tehničku zaštitu obuhvaćaju konzervaciju i čišćenje kamenih površina od gareži, čađi i mahovine, boje i grafitu, popravku i retuširanje kamene plastike, obnovu uništenih dijelova, postavljanje metalne ograde oko spomenika i posebno osvjetljenje. Prošloga tjedna zbog lošeg stanja u kojem se nalazi i opasnosti koju predstavlja za prolaznike, prostor oko spomenika je osiguran, a u najavi je i početak radova na njegovom uređenju. Prema informacijama iz Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Srijemskoj Mitrovici trenutno se radi elaborat za njegovu sanaciju, a očekivanja su da će radovi početi sljedeće godine. O značaju obnove spomenika kulture svjedočanstva ljudske povijesti, proteklih vremena i razvoja, suvišno je govoriti. Ono što daje nadu jest da je učinjen prvi korak i obećanje da će ovaj vrijedan spomenik kulture uskoro biti obnovljen.

S. D.

vezove. Postavili smo i novu koreografiju, što je vjerojatno utjecalo na dobre rezultate. Nadam se da će biti još više zainteresirane djece, jer je najmlađa folklorna skupina pozvana na *Vinkovačke jeseni*. Najveći akcent u našem radu je na folkloru i tamburaškom orkestru. Vrijedno radimo i trudimo se, a probe održavamo dva puta tjedno kako bismo se što bolje pripremili za nastupe», kaže predsjednica Udruge **Zorica Šafarik**.

»Srijemu od srca«

U župnom dvorištu, na novoizgrađenoj i natkrivenoj pozornici, u bogatom kulturno-umjetničkom programu su se, osim domaćina, predstavili pjesnikinja **Anica Pinterović** iz Gibarca, te kulturne udruge SKUD *Jednota* iz Šida, KPD *Đura Kiš*, također iz Šida, KUD *Ivan Kotljarevski* iz Bikić Dola i gosti iz Vinkovaca - pjevačka skupina KUD *Tkanica*.

»Ljubav je očuvati povijest, a ako se ona ne cijeni onda čovjek u sadašnjosti biva dezorijentiran, izgubljen. Zato želim zahvaliti svim sudionicima programa što su nas okupili kako bismo proslavili devetu obljetnicu HKD-a *Šid* pod geslom 'Srijemu od srca', upravo danas kada Katolička Crkva slavi svetkovinu Presvetog Srca Isusova«, poručio je s bine župnik Bošnjaković.

Nova suradnja

Prvi puta Šiđanima se predstavila ženska pjevačka skupina KUD-a *Tkanica*. Izazvali su veliki interes gledateljstva, kako izvedbom svojih pjesama tako i svojim starogradskim haljinama.

»Osnovani smo 1984. godine. Njeguemo naše stare izvorne pjesme, a od 2000. godine smo počeli pjevati starogradske pjesme. U suradnji s gradskim muzejom smo napravili naše stilske starogradske haljine. Uglavnom pjevamo uz pratnju tambura, ali ponekad i bez njih. Nedavno smo osnovali žensku pjevačku skupinu i često gostujemo u Hrvatskoj, Srbiji i Bosni. Šiđani su bili gosti na manifestaciji u Tompojevcima. Poslije druženja smo se dogovorili da budemo njihovi gosti. Ostvarena je lijepa suradnja i nadam se da će se ona nastaviti i u budućnosti i da ćemo i mi biti u prilici njih ugostiti«, kaže **Eva Rudeš** iz Vinkovaca.

Podrška HNV-a

Svečanosti je prisustvovao i međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović**:

»Dojmovi su uistinu predivni. Ne samo kao uposleniku HNV-a koji se nalazi u središnjici hrvatskih institucija, nego i kao Srijemcu. Lijepo je biti ovdje i vidjeti ovoliko zajedništvo. Mislim da u udruzi u Šidu ima dosta potencijala, ali naravno treba i dalje raditi, jačati međusobnu komunikaciju, povjerenje i zajedništvo. To je ključna riječ koja je osnova svega. Također, važno je držati stalnu komunikaciju s institucijama u Subotici i s predstavnicima naše zajednice. Mislim da volje, energije i potencijala svakako ne manjka ni s jedne ni s druge strane, a vidjet ćemo kako će se to u budućnosti materijalizirati. Sadašnje rukovodstvo HNV-a je u fazi kontinuiteta. Realiziraju se oni projekti koji su zacrtani, ali su u planu i neki novi projekti«, istaknuo je Baštovanović.

A želja Šiđana je da na proslavi svoje 10. obljetnice otvore prostorije novog spomen doma koji će nositi ime **Isidora Ise Velikanovića**. Za sada je to samo ideja, ali se nadaju potpori relevantnih državnih i kulturnih institucija da im se ta želja uskoro i ostvari.

S. D.

Manifestacijski turizam (14.)

Ekonomski efekti manifestacijskog turizma

Ekonomska uloga manifestacija je istraživačka tema brojnih autora, ali je jedna dominantna: manifestacija kao turistička atrakcija i rezultirajući ekonomski utjecaj

* Ne treba dozvoliti da nadvladava komercijalizam, jer time manifestacija gubi svoju suštinsku smisao: autentičnost, prepoznatljivost, ono što joj daje specifičnost, jedinstvenost i privlačnost za turiste

Manifestacijski turizam ima posredan i neposredan utjecaj na razvoj privrede, a posebno potrošnje materijalnih i duhovnih dobara. Ekonomska uloga manifestacija je istraživačka tema brojnih autora, ali je jedna dominantna: manifestacija kao turistička atrakcija i rezultirajući ekonomski utjecaj. Da se ne ostvaruju određeni materijalni i duhovni efekti, ne bi bilo potrebe za održavanjem manifestacije. One jesu dobra prilika za zaradu, ali ne treba dozvoliti da nadvladava komercijalizam, jer time manifestacija gubi svoj suštinski smisao: autentičnost, prepoznatljivost, ono što joj daje specifičnost, jedinstve-

nost i privlačnost za turiste. Ako se baziramo samo na komercijalizam, zanemarujući suštinski smisao manifestacije pretvarajući je u »paradu potrošnje«, i pored svih uloženi napora nećemo ostvariti ono što gost/posjetitelj/turist želi za svoj novac, a to je jedinstveni doživljaj!

Načini zarade tijekom manifestacija

Najčešći načini zarade tijekom manifestacija su sljedeći:

- prodaja (iznajmljivanje, zakup) prostora je kao jedna od najčešćih i najpopularnijih ideja; u praksi mnogi organizatori izlagačima i izvođačima iznajmljuju već unaprijed uređen i dizajniran prostor;
- uzimanje određenog postotka prometa (10 do 20 %) od izlagača nastalog prodajom njihove robe; uvjeti se reguliraju posebnim ugovorom, a sredstva idu u proračun manifestacije;
- donacije u novčanim sredstvima, raznim uslugama, prijevozu, smještaju, hrani i piću, materijalnim i tehničkim sredstvima;
- kotizacija za izlagače/sudionike;
- sponzoriranje sudionika (odnosi se pogotovo na velike sportske manifestacije);
- prodaja ulaznica i suvenira vezanih za dotičnu manifestaciju;
- organiziranje raznih nagradnih igara za posjetitelje putem izvlačenja ulaznica s dobitnim kombinacijama;
- naplata parking prostora (parkiranja).

Ekonomski efekti posebno su bitni za sve subjekte koji imaju vlastite troškove, odnosno koji ih sami podmiruju (djelomice ili u cijelosti) prilikom organiziranja manifestacije. Ekonomski rezultati mogu biti pozitivni ili negativni, a neposredno se odražavaju na organizatora manifestacije (razlika u prihodima i rashodima).

Za vrijeme održavanja manifestacije evidentno je i povećanje prometa raznih roba i usluga. Time se posredno (ali i neposredno!) utječe na oživljavanje i jačanje nekih grana privrede, mjesta ili regija u kojima se održava manifestacija. Što je manifestacija većeg (višeg) ranga, ovi utjecaji su vidljiviji.

Direktni i indirektni ekonomski efekti

Ekonomski efekti manifestacija imaju pozitivnu i negativnu stranu, a njihova povezanost s turizmom i ostalim privrednim granama je vidljiva. Turizam predstavlja posebnu djelatnost koja manifestacije i privredu dovodi u neposrednu vezu. Tako možemo promatrati mikro i makro aspekt utjecaja na mjesto ili regiju održavanja. Mikro aspekt direktno utječe na lokalnu ekonomiju, a pored ostalog i na pojedinačne nositelje turističke ponude. Možemo ga promatrati s gledišta pojedinaca i stanovništva u cjelini. Makro aspekt podrazumijeva direktan utjecaj na regionalnu ekonomiju, odnosno širu zajednicu.

Direktni pozitivni ekonomski efekti u turizmu ogledaju se kroz veličinu prihoda koji nastaju iz turističke ponude kao rezultat opsega posjećenosti, potrošnje, povećanja cijena i slično. Direktni ekonomski efekti iz svojih veza stvaraju indirektnu ili induciranu ekonomsku efektu. Također, direktni ekonomski efekti ostvaruju se kroz povećanu zaposlenost, povećani priljev kapitala preko investicija u turizmu. Razvitak turističke privrede potaknut održavanjem manifestacija ostvaruje se i uvođenjem nove tehnologije.

Na temelju ovoga pozitivni direktni ekonomski efekti manifestacije bili bi: cjelokupni razvoj, povećani prihod od turizma, povećani priljev kapitala u turizmu, povećanje broja zaposlenih u turizmu, razvoj, porast proizvodnje i prihoda u industriji koja se direktno ili indirektno vezuje za manifestacije, povećani priljev kapitala u ostalim djelatnostima i prihodi za lokalne, regionalne i državne institucije i proračune.

Negativni direktni ekonomski efekti manifestacija su mogućnost za određeni deficit kod organiziranja manifestacije, neopravdano povećanje cijena, razne spekulacije, ekonomska fluktuacija (neravnomjernosti i kolebanja), porast potrošačke orijentacije naselja, sezonski karakter, monopolističko ponašanje sponzora i mogućnost za neodgovarajuću raspodjelu profita (dobiti).

Indirektni ekonomski efekti proistječu kroz efekte publiciteta postignutog manifestacijom za mjesto ili regiju kao turističku destinaciju u cjelini ili za određene subjekte koji su nositelji turističke ponude.

Atraktivnost i tematika manifestacijskog turizma

Dobro osmišljena i blagovremena ulaganja u propagandu manifestacije doprinose većoj popularizaciji kako manifestacije tako i mjesta održavanja i preporuka su za održavanje naredne.

Atraktivnost i tematika manifestacijskog turizma faktori su od kojih ovisi zainteresiranost broja sudionika i posjetitelja. Atraktivnost nekog mjesta ili regije privlači veliki broj ljudi, međutim, za to je potrebna dobra prometna povezanost i stvorena (već postojeća) materijalna baza za razvoj turizma. Od opsega materijalne baze direktno ovisi i profit organizatora, mjesta ili regije održavanja. Za turističku ponudu i potražnju atraktivnost manifestacije predstavlja turističku vrijednost. Što je atraktivnost veća, veći je i promet.

Turističke manifestacije sve više postaju primarna atrakcija u okviru turističke destinacije. Vrijeme trajanja je specifično za svaku manifestaciju i ima utjecaja na ekonomske efekte putem prosječne dužine boravka i prosječne potrošnje sudionika i posjetitelja, a također i na razinu i opseg ponude i cijene. Naravno, sve ovo ovisi i od ranga razine manifestacije. Lokalne i regionalne manifestacije su uglavnom i često dopuna programu boravka saveznim i međunarodnim, koje imaju vrijednost već same po sebi. Ali lokalne manifestacije kao samostalni element ukupne turističke ponude mogu imati značajnu ekonomsku korist za mjesto ili regiju održavanja.

Kao organizatori manifestacija, osim turističkih, pojavljuju se i brojni predstavnici cjelokupnog kulturno-umjetničkog i privrednog života mjesta ili regije održavanja. Raznovrsnost subjekata – sudionika u organizaciji manifestacije ukazuje i na ekonomske utjecaje prema njima, a kakvi će ti efekti biti, zavisi prije svega od direktnih i indirektnih ekonomskih utjecaja (npr. direktni: prihodi i rashodi tijekom održavanja manifestacije; indirektni: poboljšanje kvalitete, nova tehnologija, propagiranje). Navedeni efekti su ujedno i pozitivni ekonomski efekti.

Manifestacijski turizam svojim ekonomskim efektima utječe na otvaranje regije kao potencijalnih proizvođača i potrošača u nerazvijenim mjestima i daje mogućnost povećanog zapošljavanja, a time i povećanja nacionalnog dohotka. Organiziranjem manifestacija nacionalnog i međunarodnog ranga korištenjem ovih prostora kao lokacije, uz motive antropogenog naslijeđa i prirodno-geografskih elemenata, ovaj vid turizma doprinijet će ekonomskom razvoju nerazvijenih mjesta ili regija, kao početna osnova. Manifestacije s masovnim sudjelovanjem i posjetom doprinose povećanju potrošnje roba i korištenja usluga što doprinosi poboljšanju trgovinskog bilansa mjesta, regije ili zemlje održavanja. Najbolji primjer za to bili bi sajmovi. Velike i značajne manifestacije na taj način daju svoj doprinos u povećanju ukupnog nacionalnog dohotka.

Atila Dundžerski, dipl. turizmolog

Koncert folkloraca HKC-a *Bunjevačko kolo*

SUBOTICA – U povodu kraja školske godine, folklorci HKC-a *Bunjevačko kolo* (sve skupine) priređuju koncert koji će biti održan u ponedjeljak, 8. srpnja, u svečanoj dvorani Centra u Subotici, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara.

Inače, protekloga vikenda članovi predizvođačke skupine Folklornog odjela HKC-a sudjelovali su na poznatoj folklornoj manifestaciji *Mali vezovi* u Đakovu. U subotu su nastupili na festivalu *Baština djeci* u sklopu manifestacije, a u nedjelju bili sudionici svečanog mimohoda te kasnije prezentirali svoje umijeće na pozornici u Strossmayerovom parku.

Ranije, 19. lipnja, folklorci su održali koncert u Novom Žedniku skupa s folklorcima tamošnjeg KUD-a *Bosa Miličević*.

Croart u Dušnoku

DUŠNOK – Nakon nedavnog susreta *Panon-Subotica 2019.*, slikari triju partnerskih likovnih udruga iz Srbije, Hrvatske i Mađarske okupili su se ponovno, i to u Dušnoku, u Mađarskoj. Kolonija *Panon-Dušnok 2019.* održana je treći put, a okupila je članove *Bel-Arta* iz Bilišća, *Hub-Arta* iz Dušnoka i *Croarta* iz Subotice. Na kraju dvodnevnog rada nastalo je oko 35 radova u raznim tehnikama na kojima su prevladavali motivi panonske ravnice. Izložba nastalih radova priređena je na otvorenom, na obali kanala Vajas nadomak sjedišta kolonije.

Panonska priča nastavlja svoj put, sljedeći susret slikara udruga iz triju susjednih zemalja panonske nizine bit će održan u rujnu u Bilišću, u Hrvatskoj.

Domaćini su za sudionike kolonije organizirali posjet muzeju *Astricijum*, posvećen povijesti Kaločke nadbiskupije (koja je inače značajna za povijest bačkih Hrvata), zatim Nadbiskupijskoj knjižnici te kaločkoj katedrali Svete Gospe.

Zavitni dan u Sonti

SONTA – Sončanski katolici su svetom misom na Kalvariji u petak, 28. lipnja, obilježili blagdan Presvetog Srca Isusovog, zaštitnika sela. Svetu misu je služio sončanski župnik vlč. **Josip Kujundžić**. Srce Isusovo stari Sončani su još u devetnaestomu

stoljeću uzeli za svoj zavjetni dan. Godinama prije baš na taj dan ovo mjesto su pogodile velike nepogode. Oluja i tuča su znale teško oštetiti, pa i zarušiti mnoge kuće, koje su bile građene poglavito od zemljanog naboja, te potpuno uništiti usjeve na njivama. Stari Sončani su se zarekli da će na taj dan postiti, slušati Božju riječ i ne raditi poljodjelske poslove. Na groblju su 1842. godine podignuli i zavjetnu kapelu Srcu Isusovom. Kako su bili vrlo pobožni, postili su neki samo na blagdan Srca Isusova, neki i tri do devet dana prije toga dana.

Danas u Sonti živi višestruko manje šokačkih Hrvata, poglavito starije dobi, ali se tradicija i dalje održava. Misa na kalvariji, posni ručak, a u poslijepodnevним satima, osobito tko u kući ima djecu ili mu u goste za taj dan dođu unučad, obavezan je obilazak vašara, koji je u novije vrijeme izmješten podalje od Kalvarije, kako ne bi ometao svetu misu.

I. A.

Otvorenje kolonije slamarki u Tavankutu

TAVANKUT – U organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* i Galerije prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, u subotu, 6. srpnja, organizira se kulturni program u povodu otvorenja XXXIV. Saziva Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Program počinje u 19.30 sati na Etno salašu *Balažević*. U programu, osim domaćina, sudjeluje KUD *Fra Petar Bakula* iz Posušja (Bosna i Hercegovina). Tavankutska kolonija slamarki trajat će do 14. srpnja.

I. D.

Godišnji koncert HKPD-a *Matija Gubec*

TAVANKUT – Folklorni odjel HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta priređuje svoj Godišnji koncert koji će biti održan u nedjelju, 7. srpnja, na Etno salašu *Balažević* u Tavankutu, s početkom u 19.30 sati. Cijena ulaznice je 200 dinara.

I. D.

Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

TAVANKUT – Od 8. do 13. srpnja u Tavankutu će u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* biti održan VIII. seminar bunjevačkog stvaralaštva. Seminar ima više tematskih cjelina u kojima se obrađuju pojedini elementi tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata: ples, tamburaška glazba, tradicijski instrument – gajde, osnove slamarske tehnike. Polaznici seminara bit će iz Hrvatske, Njemačke, Austrije, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Srbije.

I. D.

XVII. Gupčevi susreti u Gornjoj Stubici

Velikan kao poveznica

Susreti udruga iz regije koje u svojem nazivu nose ime povijesnog hrvatskog velikana, vođe seljačke bune **Matije Gupca** održavaju se već sedamnaest godina. Ove godine susret je održan u Gornjoj Stubici (Hrvatska) u organizaciji mjesnog KUD-a *Matija Gubec*. Zamišljen kao festival folklor, središnji program susreta je priređen na pozornici dvorca Oršić, gdje je publika mogla uživati u tradicijskom plesu i pjesmi, te zvucima tambure. Ovu *Gupčevu* zajednicu čini devet udruga i to iz Srbije (HKPD-ovi iz Tavankuta i Rume), Bosne i Hercegovine te Hrvatske.

Svake je godine drugo društvo organizator Susreta, a ove godine, uz gornjostubički *Gubec*, nastupilo je sedam društava koja nose ime po povijesnom junaku. Večer su otvorili upravo domaćini, njihov Tamburaški orkestar uz solisticu **Višnju Škudar** koji su poželjeli dobrodošlicu uz poznatu popijevku »Dobro mi došiel, prijatel«, a potom je nastupila dječja folklorna skupina. Pjevački zbor Kulturno-umjetničkog društva hrvatskih Zagoraca *Matija Gubec* iz Zagreba, Kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Bakovića (Bosna i Hercegovina) predstavilo se plesovima srednje Bosne, a HKPD *Matija Gubec* iz Rume nastupom tamburaškog orkestra uz pjesmu. Spletom

kola i pjesama Srijema nastupilo je KUD *Matija Gubec* iz Sotina, zapjevao je pjevački zbor KUD-a *Matija Gubec* iz Donjeg Miholjca, pjesmama i plesovima iz Slavonije predstavili su se članovi *Gupca* iz Ilače, dok je udruga *Gubec* iz Tavankuta izvela plesove bunjevačkih Hrvata iz svoga sela i okolice. Sudionicima su uručene zahvalnice i prigodni darovi kao sjećanje na druženje u Gornjoj Stubici, koje su uručili načelnik Gornje Stubice **Jasmin Krizmanić** i njegov zamjenik **Vladimir Škvorc**. Nakon dva sata raznovrsnog folklor, druženje je nastavljeno uz grupu *Holiday*.

I. D.

Proslava velike obljetnice

Sedam stoljeća prvog pisanog pomena Berega

Bereg ove godine proslavlja 700 godina od dana prvoga pisanoga spomena o svojem postojanju. Naime, 1319. godine ovo naselje je prvi puta zabilježeno u Bodroškoj županiji kao posjed vlastelinske obitelji Becsei, da bi nakon toga kontinuirano bilo prikazivano na zemljopisnim kartama, u popisima i ostalim službenim dokumentima, kako Kraljevine Ugarske, tako i u periodu vladanja Turskoga carstva, odnosno, u novijem periodu, u državama južnih Slavena. Time je Bereg ostao jedno od najstarijih naselja u okolici Sombora. U njemu u posljednja četiri stoljeća većinu stanovnika čine Hrvati.

U povodu ove velike obljetnice, Mjesna zajednica Bereg organizirat će, po najavi koju je objavila, šest događaja. Prvi počinje 8. srpnja i traje do 14. srpnja. To su poznate *Ljetne večeri*, u okviru kojih se na ljetnoj pozornici odvija program za djecu i mlade,

uz noćne projekcije crtanih i igranih filmova. Dana 14. srpnja bit će organiziran međunarodni turnir u nogometu na kojem će sudjelovati momčadi iz Hrvatske, Mađarske i Srbije. Slijedi likovna kolonija 20. srpnja, te tradicionalna smotra folklor *Mikini dani* koju će 28. srpnja organizirati mjesno HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*, a u kojoj će sudjelovati folklorne udruge iz Vojvodine i Hrvatske. Toga će dana biti služena i svečana zahvalna euharistija u bereškoj župnoj crkvi svetog Mihovila.

Središnja svjetovna manifestacija u okviru ovoga obilježavanja bit će, u organizaciji lokalne samouprave, održana u nedjelju 25. kolovoza, a također tradicionalna izložba ženskog stvaralaštva *Miholjdanski susreti* 22. rujna, tjedan dana uoči bereškoga proštenja.

M. T.

Dani splitske kulture u Beogradu

Duboke veze dvaju gradova

U organizaciji Hrvatskog kulturnog centra *Beograd* prošloga su tjedna u tom gradu održani *Dani splitske kulture* te su Beograđani mogli osjetiti dašak dalmatinske prijestolnice u svom gradu. Manifestacija je održana od 27. do 29. lipnja u Ustanovi kulture *Stari grad*. Prva večer, kada je manifestacija i službeno otvorena, bila je posvećena izložbi fotografija *Splićanke* legendarnog splitskog fotografa **Fede Klarića**.

Druge večeri glumci iz Splita **Marjan Nejašmić Banić** i **Bojan Brajčić** i novinar *Slobodne Dalmacije* **Damir Šarac** predstavili su posjetiteljima knjigu *Svoju zvizdu slidim*, izdanu u spomen na velikog pisca, pjesnika i novinara **Momčila Popadića**. Završna večer, 29. lipnja, bila je rezervirana za predstavljanje knjige **Jurice Gašpara** *Legende svjetla*, posvećene svjetionicima i njihovim

Leipzigu. U Beogradu je prije 20 godina imao izložbu *Splitski dir ljubavi*, koja je tada izazvala veliki interes publike.

»Fotografija mi je omogućila da mogu putovati i doživjeti mnoga mjesta, što ne bih doživio u drugim situacijama, a fotografija mi je omogućila i egzistenciju. Beograd me je na neki način odredio kao fotoreportera. U moje vrijeme nije bilo studija, visokoobrazovnih ustanova, fakulteta, koji školuju fotoreportere. Morao sam se sam snalaziti i najviše sam naučio listajući beogradske dnevne novine. Sreo sam danas u Beogradu mnogo dragih ljudi. Drago mi je da se ljudi druže i da su dirnute mnoge emocije u odnosu prema Splitu, Dalmaciji i Hrvatskoj. Ima puno dragoga svijeta, a meni je stalo da stvaramo mostove, pa i kroz fotografiju«, kazao je Klarić.

Ideja da se u Beogradu organiziraju *Dani splitske kulture* potekla je od dopredsjednika HKC-a *Beograd* **Aleksandra Alača**, podrijetlom iz Splita.

»Ono što je naša glavna zadaća jest da uspostavljamo mostove suradnje i radimo na toleranciji koliko god je u našoj moći. Čini nam se da smo uspjeli dovesti iznimno značajne umjetnike. Do sada smo organizirali lijep broj manifestacija, izložbi, književnih večeri. Međutim, nama nedostaje prostor. Kada bi smo ga imali, mogli bi smo svake subote imati kulturni program na kojem bi smo prezentirali kulturu pripadnika cjelokupne hrvatske zajednice iz Srbije. Naše manifestacije su uvijek dobro posjećene, što govori da u Beogradu postoji veliki interes za hrvatsku kulturu«, istaknuo je Alač.

Predsjednica HKC-a *Beograd* **Ljiljana Crnić** kaže da je ponosna što svojim programima mogu pridonijeti promociji hrvatske kulture u glavnom gradu Srbije.

Ljiljana Crnić, Feđa Klarić, Aleksandar Alač i Gordan Bakota

dušama, svjetionicarima. Uz veliki broj posjetitelja, manifestacija je protekla u veseloj atmosferi, punoj dirljivih emocija, uz nezaobilaznu splitsku glazbu. Nakon Splita, organizatori već za rujan najavljuju prezentiranje Rijeke, kao grada prijestolnice europske kulture 2020. godine.

Stvaramo mostove

Fotoreporter Feđa Klarić je cijeli svoj radni vijek proveo u *Slobodnoj Dalmaciji*, a zanat je stekao u gradskoj rubrici, koju je tada vodio **Miljenko Smoje**. Dobitnik je brojnih prestižnih nagrada i priznanja, a osim u Hrvatskoj, izložbe je imao u Parizu, Beču i

Trajne veze

Prisutnima se obratio i veleposlanik Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota**, ukazujući na trajne veze koje postoje između Splita i Beograda.

»Lijepo je vidjeti da imamo jednu ovakvu prekrasnu izložbu u čast Splita, za koji volim reći da je grad velikih emocija, koji je spreman za suradnju. Svi mi u Hrvatskoj smo jako ponosni na Split. Zahvaljujem se našim organizatorima i poželio bih im realizaciju onoga što je bitno ne samo za njih nego za sve hrvatske udruge i cijelu zajednicu u Srbiji, a to je da dobiju dobar kvali-

Promocija knjige o svjetionicima

tetan prostor koji će im biti na raspolaganju», rekao je Bakota.

Podršku održavanju manifestacije u Beogradu dao je i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

»Radujemo se aktivnostima HKC-a *Beograd* i radujemo se što su oni promotori hrvatske kulture u cijelini. Mislimo da je i više nego važno da ovakve aktivnosti budu podržane i od nas koji

djelujemo na prostoru hrvatske kulture i koji se bavimo politikom. Željeli bi smo da se kulturno stvaralaštvo Hrvata u Beogradu isto osnaži i da ovo bude povod za organiziranje sličnih kulturnih programa, s kojima bi smo se mi predstavljali u Hrvatskoj«, kazao je Žigmanov.

Dane splitske kulture u Beogradu otvorio je ravnatelj Ustanove za kulturu *Stari grad* **Vuk Saletović**, a pored brojnih posjetitelja manifestaciju su posjetili i predsjednik IO HNV-a zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**, predstavnici kulturnih udruga, te renomirani umjetnici iz Splita i Beograda. Otvorenje manifestacije svojim nastupom uveličali su

članovi zbora *Odjek*, koji djeluje u okviru ZHZ-a *Ilija Okrugić*.

Dane splitske kulture u Beogradu podržao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

S. D.

Smotra hrvatskog filma u Beogradu

Najnovija nagrađivana ostvarenja

Zajednica Hrvata Beograda **Tin Ujević** u suradnji s Jugoslovenskom kinotekom organizirala je po prvi puta Smotru hrvatskog filma koja je održana od 21. do 23. lipnja u Kinoteci u Beogradu. Prikazan je izbor najboljih kratkih i dugometražnih filmova hrvatske produkcije u protekle tri godine, nagrađivanih na nacionalnim i međunarodnim festivalima. Umjetnički direktor Smotre bio je filmski dokumentarist i predsjednik ZHB-a **Tin Ujević Stipe Ercegović**, a selektorica filmologinja i filmska kritičarka dr. **Ivana Kronja**.

Na Smotri su prikazani dugometražni »pulsni dobitnici«: **Mali Antonija Nuića**, **Kratki izlet Igora Bezinovića** i **Lada Kamenski Sare Hribar** i **Marka Šantića**, uz kratke igrane i eksperimentalne filmove **Mladena Stanića**, **Judite Gamulin** i **Sare Jurinčić**, te svjetski uspješne animirane filmove **Ježeva kuća Eve Cvijanović** i **Biciklisti Veljka Popovića**.

Dokumentarni hrvatski film bio je zastupljen kroz retrospektivu spomenutog **Igora Bezinovića**, višestruko nagrađenog u Hrvatskoj i inozemstvu. Tako je publika imala prigodu pogledati etno-dokumentarce *Dom je tamo gdje je srce* i *Kartolina*, kao i ostvarenje *Veruda – film o Bojanu*.

Smotra je uključila i *hommage* program slavnim avangardistima jugoslavenskog perioda, **Dušanu**

Makavejevu (1932.-2019.) i **Mihovilu Pansiniju** (1926.-2015.).

Manifestacija je održana u povodu Dana državnosti Republike Hrvatske, a s ciljem da omogući kontinuirano praćenje hrvatskih filmskih ostvarenja kao i daljnju kulturnu suradnju pripadnika hrvatske manjine s matičnom kulturom, i ujedno s kulturom i kinematografijom Srbije i čitave regije.

Smotru je svečano otvorila opunomoćena ministrica u Veleposlanstvu Hrvatske u Beogradu **Davorka Velecki Čičak**.

H. R.

Iz filma *Mali Antonija Nuića*

Zavjetno-zavičajni dan u Vajskoj

Ponovni susret uz molitvu, ples i glazbu

Vajsku i Bođane je nekada davno, točnije 1893. godine, zadesila velika poplava. Iste godine naši stari dali su svoj zavjet Bogu. Jesu li ga i u kojoj mjeri poštovali teško je reći. Onda su došle godine pedesete prošlog stoljeća kad je ovo po-

liti svijecu, ući u svoju nutrinu i pomoliti se Majci, bilo da imamo molbi ili zahvala.

Misu je glazbeno animirao župni zbor, uz pratnju **Elizabete Balog** na orguljama. Na kraju mise domaći župnik **Vinko Cvijin** zahvalio se svima koji su sudjelovali u organizaciji ove proslave. Uslijedila je procesija s Marijinim kipom, oko crkve.

Kulturni program

U kulturnom programu nastupila su djeca iz dramske sekcije HKU *Antun Sorgg* koja je počela djelovati u proljeće ove godine. Izvela su igrokaz *Sićanje* koji su za ovu prigodu napisale **Vesna Fehir**, **Aleksandra Pakledinac** i **Amalija Šimunović**. Sestre **Emilija** i **Valentina Kovačev** otpjevale su *Šokačku himnu*, čija je autorica **Božana Vidaković**, uz pratnju tamburaškog sastava *Slavonci* iz Vinkovaca. Dužnosnik HNV-a **Lazar Cvijin** pohvalio je ovom prigodom rad udruge *Antun Sorgg* i pozvao sve prisutne da 10. srpnja dođu na otvorenje *Šokačke kuće* u Vajskoj, koju je ta udruga kupila za svoj rad a donacijom Vukovarsko-srijemske županije. Uslijedili su nastupi HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, odnosno njihove ženske pjevačke skupine *Prelje*, plesača i pjevača iz KC-a *Klasje* iz Privlake (Hrvatska). Na kraju programa predsjednik vaištanske udruge **Mladen Šimić** zahvalio se svima koji su sudjelovali u programu i koji su pridonijeli ostarivanju ove manifestacije. Zamolio je sve prisutne da zajedno ispred pozornice zaigraju jedno šokačko kolo.

Manifestaciji su, među ostalim, nazočili i predstavnici Generalnog konzulata RH u Subotici, HNV-a, DSHV-a, ZAKUD-a Vukovarsko-srijemske županije, Općine Bač, te hrvatskih udruga iz Stanišića, Subotice, Bača i Vajske.

A. Š.

dručje zadesilo strašno nevrijeme, kada su ljudi ostali bez svoje ljetine. Mještani tada ponovno svoj zavjet obnavljaju, ali ovaj puta cijelo selo sudjeluje u zavjetu, svi ga štiju i poštuju. Taj dan svi su odlazili i na misu ili službu, sve do ratnih godina.

HKU *Antun Sorgg* iz Vajske je prošle godine došao na ideju da Zavjetni dan proširi i na zavičajni. Želja im je da se svi koji su otišli, odsjellili iz Vajske na taj dan vrate da se sjete odakle potječu. Zavičajni dan je drugi po redu, a zavjetni se slavi 126 godina.

Spremno nositi svoj križ

Zavjetno-zavičajni dan održan je u utorak, a svečano misno slavlje predvodio je vlč. **Tomislav Benaković**, župnik svetišta sv. Bogdana L. Mandića u Osijeku, u koncelecijaciji drugih svećenika.

U svojoj homiliji vlč. Benaković je kazao: »Zavjet vaši stari su dali da vas vaša nebeska Majka Marija čuva da se strašno nevrijeme više ne ponovi. Svi mi uvijek kada imamo briga i problema, ali i zahvala dolazimo pred Mariju i njoj se utičemo. Kako je naša Majka imala svoj križ koji je spremno prihvatila i nosila i mi svi danas imamo svoje križeve koje isto tako trebamo prihvatiti i nositi. Ne trebamo odbaciti svoje križeve nego ih spremno nositi, a u tome će nam pomoći naša Majka samo ako je lijepo zamolimo. Svi mi vjernici trebali bi uzeti sliku naše Majke, zapa-

In memoriam

MILENKO POPADIĆ

(1944. – 2019.)

Postoje ljudi za koje će i njihovi poznanici reći »bio mi je prijatelj«. Nije puno takvih ljudi, ali Pop, kako su ga zvali, bio je jedan od njih, jer je takav odnos gradio i profesionalno i privatno.

I u vrijeme kada je novinar bio društveno-politički radnik Pop se svojim tekstovima u *Politici ekspres* među kolegama izdvajao kao gospodin: precizan, odmjeren, objektivan i dobrušan. U vrijeme, pak, kada je ljudskost devalvirana dublje od pakla Pop je sačuvao dostojanstvo; u vrijeme kada je mržnja u susjedu prepoznavala neprijatelja Pop je – neka i to ostane neprešućeno – počeo pisati za *Žig*, dajući tako svojim kolumnama u ovom subotičkom dvotjedniku nemjerljiv doprinos preko noći razrušenom konceptu stoljećima građanog suživota. Možda toga nije bio svjestan, a možda će to ipak biti samo dio njegove toliko karakteristične skromnosti, tek Pop je svojim pisanjem za *Žig*, zajedno s ostalim malobrojnima autorima, utirao put ne samo ostvarenja kolektivnih nacionalnih prava ovdašnjih Hrvata nego i ljudskih i građanskih prava svih stanovnika Subotice.

Za razliku od mnogih živih i pokojnih kolega Milenko Popadić do kraja je uspio u tome da mu profesija ne nadvlada ljudskost. I u vijesti i u komentaru Pop je ostao osoba kojoj se moglo vjerovati: držeći se činjenica i etike svoje izvore nije iznevjeravao, sugovornike nije prevario. Zbog toga su njegovi tekstovi, i u *Blicu* i u *Danima*, bili istinita priča; priča kojoj se prilazilo s povjerenjem i poštovanjem. Upravo onako kako se prilazilo i samom Popu: kao prijatelju, iako si mu samo poznanik.

Osim novinarstvom, Milenko Popadić bavio se i pisanjem romana i pripovjedaka. Za života, koji je trajao do 27. lipnja 2019., objavio je djela *Jusufov krst*, *Oni dolaze*, *Izdaje nije bilo*, *Crne vode* i *Vučica iz Šnjegotine*.

Milenko Popadić sahranjen je u svojim rodnim Potočani-
ma (Bosna i Hercegovina) 29. lipnja.

Zlatko Romić

In memoriam

BORKA PAVIĆEVIĆ

(1947. – 2019.)

U noći sa subote na nedjelju (30. lipnja) u Beogradu je, u 73. godini, preminula dramaturškinja i ravnateljica *Centra za kulturnu dekontaminaciju* Borka Pavićević.

Rođena je u Kotoru, ali kao dijete dolazi u Beograd gdje se, godinu prije no što je diplomirala dramaturgiju na Akademiji za pozorište, film, radio i televiziju (1971.) zaposlila u *Ateljeu 212* i radila u njemu do 1981. Osim toga, dvadeset godina radila je i u BITEF-u, a bila je dramaturškinja i u kazalištima u Zenici, Splitu, Skoplju, Ljubljani, Subotici i Beogradu. Bila je i osnivačica teatra *Nova osećajnost* u Beogradu, te sudionica pokreta KPGT u Subotici.

Od samog početka rata na prostorima bivše Jugoslavije aktivno je sudjelovala u više antiratnih pokreta i organizacija koje su se zalagale za demokratizaciju i razvoj građanskog društva: *Civilnom pokretu otpora*, *Beogradskom krugu...*, a 1994. osniva *Centar za kulturnu dekontaminaciju*, gdje je bila ravnateljica. Godinu ranije zbog svojih uvjerenja, te političkog i javnog djelovanja biva smijenjena s mjesta ravnateljice Beogradskog dramskog pozorišta. Čitateljima je bila poznata i kao pisac kolumni za časopise *Književne novine* i *Susret*, tjednike *NIN* i *Vreme* i dnevnik *Danas*. Godine 2003. bila je i kandidatkinja na listi koalicije *Zajedno za toleranciju*, koju su činili LSV, SVM, DSHV, HNS, Liga za Šumadiju, te još deset stranaka nacionalnih manjina i regionalnih pokreta.

Objavila je tri zbirke eseja: *Na eks – postdejtonska moda*, *Moda* i *Glava u torbi*, a pojavila se i u dokumentarnim filmovima *Lauš* i *Težina lanaca 2*. Dobitnica je i velikog broja nagrada, među ostalim i *Otto Rene Castillo* za političko kazalište u New Yorku; *Hiroshima*, Fondacije za mir i kulturu; *Osvajanje slobode*, Fondacije *Maja Maršićević Tesić*, a dobitnica je i ordena *Legije časti* Vlade Francuske.

Borka Pavićević kremirana je 3. srpnja na Novom groblju u Beogradu.

(priredio: Z. R.)

Stogodišnjica rođenja oca dr. Ante Stantića

Velikan s đurđinskih salaša

Poglavar karmelićanske zajednice u Haifi na Gori Karmelu u Izraelu, rektor Međunarodnog odgojnog zavoda *Teresianum* u Rimu, odgojitelj, provincijal i remetski župnik, vice-postulator u postupku za proglašenje blaženim Sluge Božjeg o. **Gerarda Tome Stantića** OCD i još puno toga bio je otac **Ante od Djeteta Isusa Stantić** (Đurđin, 1919. – Zagreb, 2013.). Sto-

godišnjica njegova rođenja obilježena je u rodnome mu mjestu, Đurđinu, u nedjelju, 30. lipnja.

O životu i radu ovoga karmelićanina govorio je OCD vicepostulator kauze sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, otac **Mato Miloš**. Kroz predavanje prožeto brojim fotografijama o. Stantića o. Miloš upoznao je nazočne sa svakim dijelom života ovoga karmelićanina – od obitelji iz koje je potekao, stupanja u karmelski red u Somboru, prvih redovničkih zavjeta u Poljskoj, ređenja za svećenika u Rimu, obnašanja značajnih uloga u Izraelu i Rimu sve do starosti koju je proveo u Remetama u Zagrebu.

O. Miloš rekao je kako su i otac Ante Stantić i otac Gerard primjer da se Bog proslavlja među malenima te da je njihovom rodnom mjestu time ukazana posebna čast.

»Ono što svijet prezire, što mu nije vrijedno Bog izabira. Tako je bilo i s ova dva čovjeka. Rođeni su na salašima ovoga maloga mjesta, a Bog ih je proslavio. Đurđinčani bi trebali biti od glave do pete ponosni i svud se dičiti što imaju tako velike ljude – o. Gerarda koji je kandidat za oltar Katoličke crkve te o. Antu Stantića«, rekao je o. Miloš uz podsjećanje da bi upravo ti Đurđinčani trebali biti glavni promicatelji i zagovornici o. Gerarda za njegovo proglašenje svetim.

Na slavu o. Gerarda i o. Ante održana je i euharistija u crkvi sv. Josipa Radnika. Misno slavlje predvodio je o. Miloš, uz koncelebraciju mjesnog župnika vlč. **Dražena Dulića**, svećenika iz Subotice mons. dr. **Andrije Anišića** te novog

Povelja Republike Hrvatske Hrvatskome katoličkom radiju

U prigodi Dana državnosti, predsjednica Republike Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** na svečanosti 27. lipnja na Pantovčaku uručila je odlikovanja i priznanja Republike Hrvatske, a među dobitnicima je i Hrvatski katolički radio »za izniman doprinos razvoju visokih standarda novinarske struke, kršćanskih načela, otvorenosti suradnji i dijalogu u društvu te promicanju općega dobra u zajednici«.

Povelju je primio ravnatelj HKR-a mons. **Fabijan Svalina**. Nakon svečanosti mons. Svalina izjavio je da je povelja znak da je Hrvatski katolički radio u posljednje vrijeme prepoznat u hrvatskome društvu. Pojasnio je da HKR služi prvenstveno evangelizacijskom djelovanju, ali obraća se i svim ljudima dobre volje kako bi se Radosna vijest proširila do svih onih koji bi je htjeli čuti.

»Priznanje je poticaj svima nama da se i dalje izgrađujemo i radimo na dobrobit i Crkve i hrvatskoga društva«, rekao je mons. Svalina i čestitao svim djelatnicima na zavidnom uspjehu i priznanju.

Povelja Republike Hrvatske za izniman doprinos radu na osnaživanju vjere, duhovnog rasta i zajedništva te promicanju općeg dobra, dodijeljena je Kući susreta Tabor. Voditelj Tabora nakon

svečanosti izjavio je: »Drago mi je da je predsjednica Republike prepoznala rad Kuće susreta Tabor. Kroz 22 godine Tabor je duhovno središte i mnogi koji dolaze mogu doživjeti duhovnu obnovu i preporod koji se događa kroz dugi niz godina. I u ovom trenutku kad se i Tabor obnavlja ovo je također poticaj da se nastavi s ovim radom i da ljudi uvijek dožive Tabor kao kuću duhovnih obnova, kao kuću susreta i da se nastavi rad koji traje 22 godine.«

IKA

vicepostulatora kauze sluge Božjega o Gerarda, karmelićanina o. **Tihe Radana**.

Obilježavanje obljetnice rođenja o. Stantića organiziralo je HKPD *Đurđin* i župa iz Đurđina u suradnji s Hrvatskom karmelskom provincijom Svetog Oca Josipa.

J. D. B.

Svećeničko ređenje vlč. Józsefa Koleszára

Subotički biskup Ivan Pénzes zaredit će za svećenika u subotu 6. srpnja tijekom mise koja počinje u 17 sati u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske **Józsefa Koleszára**. Dvojezičnu mladu misu će vlč. Koleszár prikazati u crkvi sv. Urbana na Paliću 14. srpnja u 10 sati.

Ređenik je rođen 1964. godine u Vukovaru, od oca Istvána i majke Márie Dubácz. Živio je u braku s Ellom i otac je dvoje djece. Teološku izobrazbu stekao je na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije, gdje je 2006. diplomirao. Za stalnog đakona Subotičke biskupije zaređen je u župnoj crkvi Blažene Djevice Marije kraljice Svijeta na Paliću 2007. Djelovao je kao đakon na paličkoj župi i kateheta u OŠ *Miroslav Antić* na Paliću. Nakon smrti supruge i prestanka sakramentalne veze braka, odlučio se uputiti molbu subotičkom ordinariju za primanje punine sakramenta Svetoga reda.

M. T.

Događanja na Bunariću

6. srpnja – prva subota, sveta misa je u 9.30 sati

13. srpnja – Majka Božja Bistrička, sveta misa je u 18 sati

16. srpnja – Gospa Karmelska, sveta misa je u 18 sati

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Radnici Kristove žetve

Prošle nedjelje čitali smo u evanđelju koji su uvjeti nasljedovanja Isusa, a ove nedjelje čitamo konkretne uputu za one koji su prihvatili put nasljedovanja (usp. Lk 10, 1-12.17-20).

Sigurnost nije u torbi

Isus je u svojim uputama uvijek realan i konkretan. Naravno, želio je da ga što više ljudi nasljeduje i da što više ljudi naviješta Božje kraljevstvo, ali ih nije htio pridobiti slatkim riječima i lijepim obećanjima za koja je znao da nemaju pokrića. On poziva na nasljedovanje, ali čovjeku odmah daje do znanja što ga na tom putu čeka. Ne skriva da će se njegovi učenici ponekad osjećati kao »janjci među vukovima« (Lk 10,3) i da će biti gradova u kojima neće biti dobrodošli (Lk 10,10). Ipak, ono što im obećava to je da njihova sigurnost neće biti uzdrmana, jer ona nije ni u »kesi ni u torbi« (Lk 10,4), nego dolazi od onoga koji ih šalje, od Gospodina.

Ovako je započelo poslanje koje ima nastavak u zadatku »učinite sve narode mojim učenicima« (Mt 28,19). Isus dolazi da donese spasenje cijelom svijetu te sve narode učini jednim Božjim narodom. Kako bi se to ostvarilo potrebno je da se angažiraju njegovi učenici, a to im neće biti ni malo lako, jer mnogi neće biti otvoreni za ono što će učenici naviještati. Mukotrpan posao Isus ostavlja svojim nasljedovateljima, te njihovo poslanje predstavlja slikom žetve. Svi narodi potrebni su spasenja, oni su njiva koju treba požnjati. Bog je sijač, a učenici radnici. No, žetva je velika, a radnika malo, zato treba moliti za radnike.

U Isusovo vrijeme bilo je potrebno narode upoznati s evanđeljem, navijestiti im Božje kraljevstvo. Danas se u Crkvi govori o novoj evangelizaciji. Narodi su primili krštenje, ali potrebno im je ponovno navijestiti Radosnu vijest, jer je kršćanstvo postalo običaj, nestalo je gorljivosti, među kršćanima je nastupila kolektivna vjerska uspavanost. Treba ljude trgnuti iz toga, treba njihove težnje i nastojanja usmjeriti prema spasenju, a odvratiti ih od isključivo materijalističkog pogleda na život. Stoga je i dalje žetva velika, a radnika malo te treba moliti za radnike. Radnici nisu samo svećenici, redovnici i redovnice. Svi koji se zovemo kršćanskim imenom, koji smo primili krštenje trebali bismo biti radnici Kristove žetve. Naravno, upozorenje

dano učenicima vrijedi i danas. I danas kada krenemo naviještati evanđelje onim uspavanim, nominalnim kršćanima naići ćemo na odbijanje, ponekad i grublje nego što bismo se nadali. Osjećat ćemo se kao janjci među vukovima. Ohrabrenje nam može dati vjera da smo sigurni dokle god radimo za Krista. Ta sigurnost nije kesa ni torba, ona ne znači da ćemo biti pošteđeni neugodnosti i grubosti svijeta, ona znači da možemo računati na vječnu radost.

Navještaj bez odlaganja

Neobičan je Isusov zahtjev kada šalje svoje učenike: »Nikoga putem ne pozdravljajte!« (Lk 10,4). Pitamo se kako će onda ući s ljudima u komunikaciju, kako će naviještati ako ne smiju nikoga pozdravljati. Zvuči čudno i suprotno poslanju. No, neka druga je pozadina ovih riječi. Pozdraviti u židovstvu nije usputno izgovorena riječ koja ne oduzima vrijeme. Pozdraviti značilo je zastati popričati, odvojiti za čovjeka vrijeme. A Božje kraljevstvo se približilo, ne može čekati, nema odlaganja. Kao što prošle nedjelje nije moglo čekati da učenik pokopa svoje roditelje, ne može čekati ni da se učenik pozdravlja sa svojim poznanicima. Ono zahtijeva žurnost. Kraljevstvo je tu, a još nije naviješteno svim narodima. Dakle, nema razloga zbog kojega bismo odgodili navještaj, nema zastajkivanja i otezanja. Ono mora biti naviješteno odmah, jer o tome navještaju ovisi spasenje nekih.

Druga uputa je isto tako pomalo neobična: »Ne prelazite iz kuće u kuću« (Lk 10,7). Glavna briga učenika treba biti kako navijestiti evanđelje, ništa ih u tome ne smije omesti, pogotovo ne traganje za udobnošću i komforom. Na to se nastavlja savjet: »Jedite što vam se ponudi!« (Lk 10,8). Dakle, brige za prolazno ne smiju ih omesti u izvršenju njihova poslanja, moraju biti usredotočeni na navještaj. Čini se da danas upravo ove brige za prolazno, i to ne samo za stan i hranu, nego i za druge mnogo manje važne stvari, odvrćaju današnje učenike od izvršenja poslanja. Čovjek se danas slabo pouzda u Boga, želi sebi osigurati materijalnu sigurnost i dok postigne sve što je zamislio, a ne može se zaustaviti, već uvijek želi još nešto, vrijeme prođe. I ne samo da nije ispunio poslanje primljeno po sakramentima, nego je ugrozio i svoju vječnost.

Ivan Huska,
kandidat za učenika generacije

Svestrani mladić velikog srca

Mali maturant Osnovne škole *Ivan Milutinović* u Subotici **Ivan Huska** ima 14 godina. Živi u devetočlanoj obitelji koju čine: tata **Ladislav** (45), mama **Vesna** (42), braća: **Petar** (18), **Andrija** (15), **Pavao** (8), **Matej** (6) i sestra **Marija Magdalena** (11). Ima puno hobija, ali u slobodno vrijeme najviše voli svirati gitaru i gledati serije. Ivan bi volio upisati Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici, a nakon srednje škole planira upisati Fakultet opće medicine u Osijeku i završiti master psihijatrije. Takvi su mu planovi za budućnost, no, kako je rekao, prije svega želi biti dobar čovjek i prijatelj. Da se ljudi mogu osloniti na njega kada im je potrebna pomoć. Isto tako, volio bi biti dobar

otac, a što se profesije tiče – liječnik. U osnovnoj školi postigao je brojne rezultate na natjecanju iz hrvatskoga jezika, geografije i biologije. Njegov odličan uspjeh nagrađen je i *Vukovom* diplomom. Vrlo je uspješan na natjecanjima iz recitiranja, okušao se i kao voditelj na pojedinih manifestacijama, te na ovogodišnjem *Hrckovom maskenbalu*. Aktivan je i u župnoj zajednici, na susretima ministranata, gdje je ove godine osvojio prvo mjesto za znanje na ministrantskom kvizu. Ivan je ove godine, na podjeli diploma najboljim učenicima hrvatskih razreda, nagrađen kao treći najbolji učenik generacije u nastavi na hrvatskom jeziku. Kako kaže, to mu je bila posebna čast i poticaj za dalje školovanje. Jako voli gledati serijal filmova *X-Mena*, ali preferira kriminalističke serije. Omiljena knjiga mu je *Psihologija uspjeha Dalea Carnegiea*. Najviše sluša rep glazbu, od izvođača *Eminema*. U životu ga ispunjavaju druženja s prijateljima, odlazak na susrete *Djela Marijinog*, Subotički oratorij i učenje novih stvari. Također, želja mu je da u životu može učiti ljude i pomagati im.

Zavidan uspjeh koji je Ivan postigao: 3. mjesto na okružnom natjecanju iz biologije u 5. razredu; 2. mjesto na općinskom natjecanju iz geografije i plasman na okružno natjecanje u 7. razredu; 1. mjesto na okružnom natjecanju iz hrvatskog jezika i jezične kulture u 7. razredu; 1. mjesto na okružnom natjecanju iz hrvatskog jezika i jezične kulture u 8. razredu. Vrlo je uspješan recitator, te je dobitnik tri zlatne diplome na Pokrajinskoj smotri recitatora. Sudjelovao je ekipno u Ekološkom kvizu *Lijepa naša*, te kvizu za poticanje čitanja *Čitanjem do zvijezda*.

L. V.

Opasnosti vrućih dana

Umjerenost, odmor i voda

Možda ste izloženi riziku dehidracije, a da toga uopće niste svjesni.

Dehidracija – isušenje organizma – je stanje koje se često ne prepozna, koje katkada može biti fatalno, a može pogoditi ljude svih dobi. Svatko od nas, u određenom trenutku, doživljava dehidraciju, barem u lakšem obliku. Budući da njezini rani simptomi nisu specifični – glavobolja, suha usta, vrtoglavica, umor – ljudi obično ne uoče da su dehidrirali. Obično uzmu nešto tekućine, odmore se i to djeluje. Međutim, ako dopuste da se ta loša situacija predugo održava, mogu se izložiti ozbiljnoj opasnosti.

Koliko vode piti?

Sve ono što uzrokuje gubitak tekućine iz tijela može stvoriti uvjete za potencijalno opasnu dehidraciju, kao na primjer toplina, hladnoća, tjelovježba, produženo izlaganje niskoj vlažnosti zraka, povišena tjelesna temperatura, proljev i povraćanje. Lišeno tekućine, tijelo izvlači tekućinu iz tjelesnih stanica s ciljem da obnovi uobičajen volumen krvi. Budući da se nedostatak stanične tekućine nastavlja, taj pokušaj obnavljanja krvi ne uspijeva. Nedovoljna količina krvi znači pad krvnog tlaka, što dovodi do umora, vrtoglavice i glavobolje.

U ovoj fazi dehidracije mjere koje se mogu poduzeti su odmor i uzimanje tekućine. Međutim, kad je dehidracija jače izražena, kad je prisutna mučnina, grčevi u mišićima ili čak nesvjestica, razumljivo, potrebna je hitna medicinska pomoć. Krvni tlak može pasti na opasno niske razine.

Jedan od problema je taj što je žeđ slab indikator potrebe tijela za tekućinom. Pod normalnim okolnostima, do vremena kad osjetimo žeđ mi smo već izgubili oko 1 posto tjelesne težine u tekućini, to jest oko 75 dag u osobe teške oko 75 kilograma.

Mnogi ljudi nisu svjesni te potrebe za tekućinom. Osoba teška 65 do 70 kilograma treba minimalno dvije litre tekućine dnevno, putem pića i hrane. Za vrijeme vrućih dana, eventualno s dodatkom neke tjelovježbe, unos tekućine u organizam mora biti povećan proporcionalno onome što je izgubljeno.

Kad je toplina uzročni faktor, dehidracija može dovesti do toplotnog iscrpljivanja. Zajedno s gubitkom vode putem znoja, tijelo gubi i elektrolite, prvenstveno natrij, kloride i kalij, koji su neophodni za normalno funkcioniranje stanica i živaca. Toplotni udar nastaje za vrijeme dugotrajnog izlaganja toplini za vrijeme tjelesnog vježbanja ili

pri kombinaciji jednog i drugog. Tjelesna temperatura često naraste iznad 40 stupnjeva, puls je ubrzan, koža je topla i suha. Vid se zamućuje, a slušanje je otežano. Ako se tjelesna unutarnja temperatura brzo ne smanji, mogu nastati grčevi, koma i – fatalni svršetak.

Posebna pažnja treba biti posvećena djeci, jer ona imaju manje žlijezda znojnica nego odrasli, a i njihovi su tjelesni sustavi za reguliranje topline još nedovoljno razvijeni. Svakog ljeta ima slučajeva da dijete umre od toplotnog udara zbog toga što je ostavljeno u automobilu sa zatvorenim prozorima.

Također i osobe starije od 55 godina imaju manje djelotvorne tjelesne »termostate« i slabiji osjećaj žeđi.

Kako izbjeći dehidraciju?

Osim što je potrebno piti 6 do 8 čaša vode dnevno, smanjite unos kave, čaja, alkohola i bezalkoholnih pića koja sadrže kofein, zato jer svi oni pospješuju eliminaciju vode iz tijela.

Osobe koje planiraju dodatnu fizičku aktivnost, sport itd., trebaju povećati unos vode i sokova prije same aktivnosti.

Važno je nositi odgovarajuću odjeću, koja omogućuje tijelu da »diše« i tako se samo hladi.

Ako je mokraćna bistra, praktički bezbojna, hidrirani ste u dovoljnoj mjeri, međutim ako je ona intenzivno jače žuta, organizam treba tekućinu!

Ako tijelo ima dovoljnu količinu tekućine, koža je mekana i elastična. Kad je tijelo dehidrirano, koža postaje sve više suha i kruta.

Liječenje dehidracije zahtijeva mirovanje na svježem, hladnom mjestu, uzimanje tekućine – u težim slučajevima i putem infuzije. Dobra metoda za nadomještanje elektrolita je pileća juha, koja je izvrstan izvor vode, kalija i soli.

Tinejdžeri i mlađe odrasle osobe skloni su postupati sa svojim tijelom kao da su besmrtni. Oni su posebno ranjivi na iscrpljenost i dehidraciju u vrijeme kad ih neko sportsko natjecanje, ponos, ambicije ili obveze tjeraju da postižu što bolje rezultate, a zanemaruju temeljne ljudske potrebe – umjerenost, odmor i vodu.

Ne dopustite da se to i vama dogodi!

dr. Ivo BELAN

RECEPT NA TACNI

ČORBA S PAPRIKOM I MLJEVENIM MESOM

Ima već skoro mjesec dana kako sam u meniju jednog lokala našla potaž od rukole. Pod nekim glupim izgovorom da je kasno, nisam ga probala i od tada me proganja. Tražila sam recepte na sve strane, ali nigdje ne nalazim. Sada sam počela pričati o tome kako bi netko čuo i možda podijelio sa mnom ovaj recept. Iako je potraga za sada bezuspješna, uspjela sam naći par novih i interesantnih recepata, a jedan od njih je i ovaj današnji, odličan kao glavno jelo, predjelo i dovoljan za cijeli topli dan.

Potrebno: 500 g mljevenog junećeg mesa / 1 šalica riže / 1 srednja glavica crnog luka / 2 rajčice / 450 ml umaka od rajčice / 1 crvena i 1 zelena paprika / žličica bosiljka, sol i papar po ukusu.

Postupak: Luk sitno isjeckati i pirjati ga na tihoj vatri u većoj posudi u kojoj ćete kuhati čorbu. Kada luk dovoljno omekša, dodati mljeveno meso i nastaviti pirjati. Dodati rižu, isjeckanu rajčicu, papriku, umak od rajčice, 3 šalice vode i začine. Dobro izmiješati sve sastojke i kuhati na umjerenoj temperaturi oko 45 minuta uz povremeno miješanje.

Dodatak: Ja sam kuhala i bez riže i bilo je odlično. Recept je toliko otvoren za suradnju, pa se slobodno igrajte. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (170)

Subotičko kazalište nakon Ristića

Ljubiša Ristić, Nada Kokotović i većina drugih privrženika KPGT-a s konzistentno formiranom idejom o jedinstvenom jugoslavenskom kulturnom prostoru oglasili su se i pojavili na javnoj sceni s velikim zakašnjenjem, u više ili manje odmaklom procesu već završnih radova uoči fragmentacije zemlje, kada su procesi drobljenja Jugoslavije postali uvelike već bjelodani i bespovratni.

A kada Ljubiša Ristić tijekom 1995. godine napusti mjesto čelnika subotičkog Narodnog pozorišta-Népszínháza, obustavljeni su svi projekti nastali u njegovom razdoblju, pa gradsko kazalište ponovo postaje ono što je i prije bilo, do 1985. – barem izvana promatrano – stalno gradsko, profesionalno, repertoarsko kazalište, u kojem djeluju dva domicilna ansambla: Drama na srpskom i Drama na mađarskom jeziku, dok su Opća i Tehnička služba, zajedničke. Ovako bi se povezivanje i podjela zadržali i kada se kazalište proširi ansamblom Drame na hrvatskom jeziku. A kada će to biti – nije se znalo! Ni tada, niti se pouzdano zna sada.

Isprije je u kazalištu bilo zaposleno 99 djelatnika, od toga 21 u mađarskoj drami, a 16 u srpskoj, nadalje 22 su u općem, a 30 u tehničkom sektoru. Pada u oči da je scenskih izvođača upola manje od neumjetničkog osoblja, što je daleko od prihvatljivog i snošljivog.

Organizacija subotičkog kazališta, sistematizacija radnih mjesta, unutarnji odnosi i estetička paradigma vraćeni su na stanje od prije 1985. godine, a suradnja dvaju ansambala, srpske i mađarske drame, uglavnom je prigodna ili tek simbolično neobvezujuća. Od nedavna su sve glasniji oni dijelovi mađarske kulturne elite iz Subotice koji se zalažu da se mađarski ansambl posve osamostali i izdvoji iz postojećega teatra kako bi se formiralo samostalno mađarsko nacionalno kazalište, odbacujući misao o poticanju razvika jedne multikulturne scene, s ciljem poticanja zajedničkih projekata.

No, ne misle svi tako. Primjerice, glumac i redatelj **András Urbán**, idejni tvorac i nesporni vođa mađarskog alternativnog teatra *Dezso Kosztolányi*, dugogodišnji bliski suradnik Ljubiše Ristića, svojedobno je skrenuo na sebe pozornost postavkom predstave *Vojcek*, s kojom je 1992. godine na *Bitefu* osvojio specijalnu nagradu festivala. Na pitanje koliko je i na koji način suradnja s Ristićem utjecala na njegova kasnija kazališna shvaćanja i ostvarenja, među ostalim je istaknuo:

»Malo je ljudi koji su radili s Ljubišom Ristićem ili stvarali u njegovoj blizini, a da to razdoblje ne smatraju značajnim i važnim. Držali smo ga za gurua, učitelja, ili bolje reći čovjeka koji je uistinu dobar u onome što u kazalištu čini. Ponekad sam čak bio kritiziran, jer sam tobože tada i uza nj naučio i usvojio neke navodno loše principe. Ja mislim upravo suprotno, možda sam baš tada usvojio, naučio i nastavio vrlo ozbiljno promišljati što je to što kazalište može biti.« (Urbán, 2010.)

A kada je riječ o festivalima koje su pokretali i organizirali Ljubiša Ristić i Nada Kokotović uz suradnju s drugim istomi-

András Urbán

šljenicima iz KPGT-a i subotičkog kazališta, nesumnjivo je da su oni ostavili dubok trag na kazališnu i festivalsku situaciju, ne samo u Subotici nego i u drugim krajevima bivše Jugoslavije (Budva, Kotor i dr.), nametnuvši potrebu daljeg osmišljavanja i konceptualizacije kazališnih festivala uz preciznije određivanje njihovih profila.

Recimo na kraju – doista je nedvojben utjecaj nekoliko ideja uobličenih među vodećim protagonistima KPGT-a koje su podržavale misao uspostave koncepta *Grada teatra* i ostvarenja desetak umjetničkih produkcija ostvarenih u kulturnoj ponudi i stvaralaštvu Subotice, počevši od teatralizacije ulica i trgova Subotice s *Madách komentarima*, preko *Shakespeare festa*, *Molière festa*, *YU festa* i *ciklusa Balkanskih tragedija* – do koncepta *Grada teatra*, što će na svoj način potaknuti festivalsku praksu u Subotici i pogotovo na Paliću, gdje datira od posljednjih desetljeća XIX. stoljeća u tada glasovitu lječilištu i banjskom odmoristu.

(Palić, 1. travnja 2016 – xy, srpnja 2019.)

FESTIVALI, FESTIVALI ...

Promatrajući sadašnje stanje u Subotici, u njoj se zapaža održavanje petnaestak pa i više festivala, na različitim lokacijama u gradu, na Paliću ili okolnim mjestima u općini. Primjerice: *Festival europskog filma Palić*, *Međunarodni festival kazališta za djecu*, *Trenchtown festival*, *Desire Central Station North/South*, *Interetno festival*, *Summer3p*, *Dužijanca*, *Književni festival Pisci u fokusu*, *Jazzik*, *Etnofest*, *Guitar Open Festival*, *Ambush music festival*, *Romart*, *Festival ljubavi i vina*, *Jazzire*, *Jazz – improvizirana glazba*, *Dombos fest* itd.

Premda su navedeni festivali, u manjoj ili većoj mjeri, u deklarativnoj i verbalnoj razini obilježeni i interkulturalnom suradnjom, podsjećaju nas na činjenicu da nacionalno-entitetske granice nisu samo vidljive točke razdvajanja već su one i jednako tako mjesta međusobnih doticanja, što može uroditi i drugim spoznajama, pa i glede sociokulturnog plana.

Ukorak s vremenom

Vrijeme žetve za vojvođanskog i slavonskog paora oduvijek je bilo i vrijeme slavlja, vrijeme kad bi dolazili na naplatu prvi usjevi kroz godinu. Prikupljala bi se ljetina sitnoga zrna, što je za sve oduvijek bio ne baš mali posao. Prije svega, trebalo je puno ljudske radne snage. Imučni su sve rješavali angažiranjem nadničara, a sirotinja organiziranjem mobe. Iako se u naprednijim zemljama već puno toga radilo uz pomoć strojeva, u poslijeratnim godinama, onima nakon 2. svjetskog rata, najviše žetvenih poslova na ovim prostorima obavljalo bi se ručno. Pokosilo bi se, povezano u snoplje, svezilo na guvno u kamare i čekalo bi se da dođe jedini stroj u uporabi u procesu žetve, vršalica. U tim godinama masovno formirane zadruge, poljoprivredna dobra i kombinati nastojali su, koliko god je to bilo moguće, unaprijediti i ubrzati proizvodnju primjenom novih, za ona vremena vrlo naprednih tehnologija. Kombajni su strojevi za žetvu raznih žitarica, uljane repice, soje, graha, graška i sl. Proces žetve se sastoji iz košenja i vršenja žita, te završnog razdvajanja zrna od slame i pljeve. Taj proces se do kraja 19. stoljeća u cijelosti radio ručno. Mehanizacija žetve počela je pojavom parnih strojeva. Prvi strojevi bili su stacionarni, odnosno vučeni konjima. I pogonski, parni stroj morao je na lokaciju vršidbe posebno biti dovučen. Kasnije su za pogon prvih, tada još drvenih, vršalica u uporabu ušli traktori. Pedesetih godina dvadesetog stoljeća pojavio se traktorom vučeni kombajn, a vrlo brzo naslijedio ga je moderni kombajn s vlastitim pogonom. Moderni kombajn ujedinio je sve funkcije neophodne za žetvu: košenje, vršenje i pročišćavanje. Njegovom uporabom brzina žetve se uvišestručila, a osim količine i kvalitete žetve se znatno poboljšala. Vreme-

nom, kombajni su usavršavani, pa danas u žetvi viđamo moćne strojeve, s punom primjenom elektronike i hidraulike i snage motora od 400 i više KS. Na fotografiji iz 1956. godine, koju i danas u obiteljskom albumu čuva Hvaranka iz Sonthe, ili, ukoliko vam je draže, Sončanka s Hvara **Ana Tudor**, u akciji je prvi kombajn koji je pribavljen za potrebe Poljoprivrednog kombinata *Mladi borac* iz Sonthe. »Za sve nas u selu, osobito za stariju djecu, prvi kombajn, koji se pojavio na parcelama *Mladog borca*, bio je pravo čudo tehnike. Stariji, oduvijek skeptični kad su u pitanju novotarije, nepovjerljivo su odmahivali glavama, govoreći da to čudo neće u njihova žita, jer će ih izgaziti i uništiti dobar dio ljetine. Kad je prvi kombajn dovezen na *Mladi borac* bila sam jedanaestogodišnjakinja, a među vršnjacima sam bila sva važna, jer je majstor i prvi rukovatelj tim strojem, po dužnosti i grupovođa prateće ekipe, bio moj bliski rođak **Stipan Vodeničar** (1926.). Ponekad bi mi dopustio i da se s njim provozam jedan krug na platformi kombajna, pa su me ostala djeca gledala s velikom zavišću. Nažalost, od ostalih osoba na fotografiji ne znam nikoga, a moj rođak je prvi zdesna. Znam da je takav kombajn ubrzo pribavila i Poljoprivredna zadruga u našem selu, koja je za novčanu ili robnu nadoknadu vršila usluge i malim paorima, pa kad je nepovjerenje u novotarije splasnulo, sve više ljudi je u žetvi angažiralo kombajne. Ovaj prvi sončanski kombajn za mene nije samo puki stroj nego je simbol jednog nepovratno izgubljenog vremena, simbol mogega prelaska iz djetinjstva u rano djevojaštvo i simbol žetvi kakvih danas više i nema«, sjetno završava priču Tudorova.

Ivan Andrašić

I opet Cres!

Ljetna škola jezika, kulture i duhovnosti

Bio je to sunčan, užurbani dan, petak, 21. lipnja. Dan kada u isto vrijeme završavam 2. razred Gimnazije i krećem na savršeno putovanje – Cres iliti Ljetnu školu jezika, kulture i duhovnosti. U organizaciji udruga *Stopa* i *Naša djeca* okupilo nas se 30-ak mladih, desetak djece i ponešto odraslih koji smo čekali da prijevoz koji polazi ispred subotičke katedrale napokon krene ka željenoj destinaciji. I, krenuo je. Autobusom je odmah zavladała vedra atmosfera, pomolili smo se Bogu za sretan put,

menitosti, družili se, pjevali ili pak ostali na vjeronauku.

Dan nam je započinjao u 7.45 kada su nas profesori **Tomislav** i **Čedomir** budili za tjelovježbe. Nakon toga slijedio je nagovor fra **Danijela** i doručak. Od 9 do 12 sati bili smo na plaži, nakon čega smo imali svetu misu i ručak. Poslije ručka smo »podnovali« i ponovno na plažu. U 19.30 smo imali večeru a u 22.30 sati smo se svi zajedno okupili zahvaliti Bogu za taj dan. Ritam dana bio je isti za svakoga, bez izuzetaka. Bili smo kao jedna velika obitelj, svi smo zajedno molili, svi poštovali pravila i ono najbitnije: svi se zajedno družili.

Imali smo i doktora Nikolu, koji nas je liječio i brinuo o nama u slučaju da se ogrebemo, udarimo i slično. Kuhari **Goca** i **Joso** su nam svaki dan kuhali fina jela. Svatko od nas imao je dužnost, jednom tijekom tih sedam dana, oprati posuđe poslije obroka. Ni to nije bilo teško, jer nas je svaki dan bilo po četvero dežurnih pa je sve brzo išlo.

Jedan dan išli smo u aqua park *Čikat*, tamo je i one najmlađe a i najstarije najviše oduševilo vjetrolovo koje se napuni i naglo prospe vodu na sve nas.

Posebice me se dojmila igra *pastiri i ovce*, gdje smo izvlačili papirić na kome je bilo ime nekog s ove ek-skurzije. Trebali smo prema osobi koju izvučemo biti bolji, pokazati joj da nam je stalo do nje, nešto joj pokloniti i usrećiti. Tako je svatko postao pastir toj osobi, a ona je bila njegova ovca. Tek na kraju putovanja, dok smo čekali trajekt za povratak doma, mogli smo javno izreći toj osobi da smo bili njen pastir.

Ovo putovanje ću sigurno pamtit i po divnim prijateljima i profesorima koji su nas vodili, po obiteljskoj i složnoj atmosferi. Drago mi je što je Bog bio uključen u svaki naš dan i što su se svi trudili još bolje nam Ga približiti.

Željno iščekujem lipanj 2020. da se mogu opet pripremati za Cres i avanture koje nas tamo čekaju.

Josipa Stantić

slušali uglavnom duhovnu glazbu, šalili se, upoznavali vršnjake koje nismo do tad poznavali...

Vrijeme nas je poslužilo, svaki dan je bilo jako toplo tako da smo ga maksimalno iskoristili za sunčanje i kupanje. Tijekom dana obraćali smo se Bogu tri puta: prije doručka (kao jutarnji nagovor, blagoslov hrane koju ćemo jesti), svetom misom prije ručka i večernjom molitvom. Kako smo htjeli učiniti svaki dan misu što svečanijom, podijelili smo obveze. Tamburaši su svirali, čitači čitali a svi ostali pjevali. Pjevače su animirale učiteljice **Ana** i **Nela**. Dani su brzo prolazili, ali uvijek uz zabavu i smijeh. Navečer smo išli u grad, upoznavali njegove zna-

U Tavankutu održana filmska radionica

»Kad se male ruke slože«

Treću godinu zaredom u Tavankutu je organizirana petodnevna filmska radionica koja nosi naziv »Kad se male ruke slože«. Započela je u ponedjeljak, 24., i trajala do petka, 28. lipnja na Etno salašu *Balažević*. Kao i ranijih godina mentori na radionici su bili **Zoltán Siflis** iz Subotice i **Branko Ištvanić** iz Zagreba. Radionica je namijenjena učenicima koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u osnovnim i srednjim školama, a svakodnevno je bilo prisutno dvadeset troje djece. Teme koje su se obrađivale na radionici bile su: medijsko opismenjavanje, povijest filma, filmski jezik, kao i kako napraviti dokumentarni film. Tijekom tjedan dana snimljen je i dokumentarni film s radnim nazivom »Tavankut iz filmskog kuta« u kojem su djeca pričala priču o svojem zavičaju. Projekcija ovog filma o Tavankutu planira se za kraj kolovoza ili početak rujna.

Projekt »Kad se male ruke slože« uvršten je i u europski projekt u okviru realizacije i provođenja projekta *Erasmus+* koji nosi naziv »Manjinska mladineteka«. Projekt su potpomogli Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Udruga *Inovativna mreža* iz Subotice, HKPD *Matija Gubec* i OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta. Organizaciju projekta radionice vodila je Udruga za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba.

I. D.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

Srebrna
akcija!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: +4917621561026 ili 064/1826160.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.
Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.	Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m ² , plac 650 m ² , Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.
Prodajem frezner marke Gorenje muta 8 ks, s frezom i kosilicom od 105 cm. Ima novi dizel motor – kipor. Cijena 1.650 eura. Tel.: 063-351-582.	Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m ² . Dragan 063-509-902.
Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.	Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42a i 73m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.
Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.	Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.
	Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU
KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU
PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Dana 21. 6. 2019. godine nositelju projekta TELENOR d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SUBOTICA 26 na katastarskoj parceli broj 1650/1 KO Stari grad, Subotica, Ulica Aleja maršala Tita br. 31 (46.108113°, 19.655127°).

Glavni razlozi na kojima se odluka temelji mogu se vidjeti u obrazloženju rješenja koje se u cijelosti može preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-130-2019.pdf

Studija u kojoj su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja može se u potpunosti preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-130-2019.pdf

**Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi
koji VAŽI DO 9. 7. 2019.**

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!
SG
internet

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS

Treći trkački dan na subotičkom Hipodromu

Bez dileme u *Milji*, Imoli prvi *Derby* korak

Imola i Branko Skenderović

Svi koji su u nedjelju bili na subotičkom Hipodromu sigurno nisu zažalili. U okviru trećeg trkačkog dana u organizaciji Konjičkog kluba *Bačka* održano je devet kasačkih utrka, od kojih su se po značaju izdvojile tri.

Prva je svakako tradicionalna *Subotička milja*, jedno od najcjenjenijih kasačkih nadmetanja u regiji, a i ove godine se sastojala od dva trčanja. U igri taktike, brzine i spremnosti pobijedilo je grlo Rite on Win, s vozačem **Dejanom Katanićem**. Iako se očekivala velika borba, brzo se ispostavilo da dvojbe i nije bilo mnogo. Rite on Win je u oba »hita« slaviu pobjedu. Prvi rival, grlo Isaac Newton AT, branilo je čast domaćeg odgoja, ali nije moglo više od dva druga mjesta. Šansu da postane prvo grlo s tri pobjede u *Milji* propustilo je grlo Rincop Jet. U prvom trčanju osvojilo je treće mjesto, a potom je i odustalo.

»Nisam se baš nadao ovakvoj pobjedi. Iskreno, više sam očekivao od grla Isaac Newton. Tek sam drugi put bio u sulkama Rite on Wina, ali sam znao da imam šanse za dobar plasman, ako dobro startam. Vozio sam ga u Beogradu, prvi put na 2.100 metara (*Milja* se trči na 1.609 metara) i tada sam vidio da je konj baš dobar na startu. Presretan sam bio poslije pobjede u prvom trčanju, i bilo je pitanje hoće li biti spreman da ponovi isti takav nastup i u drugom 'hitu'. I opet je sve prošlo dobro, bilo je snage za još jednu utrku u maniru start – cilj, i pobjedu, na iznenađenje mnogih«, istaknuo je Dejan Katanić.

Dobio je Katanić zaslužan pljesak, dobio je i vlasnik **Vlada Bje-logrić**, ali i **Zvonko Bogdan** koji se poslije dužeg vremena ponovo pojavio na trkalištu u Subotici. Naime, *Subotička milja* je upravo njegova kreacija, utrka je nastala 1982. godine, pa je idejni tvorac

i došao uručiti trofeje. Čestitao je tom prilikom najboljima, ali i rukovodstvu KK *Bačka* na dobrom radu i na tome što su utrku sačuvali.

Druga utrka dana bila je vezana za okršaj četverogodih grla, domaćeg odgoja, a riječ je o »Probnom Derbyju«, prvoj utrci iz *Derby* grupe. Prvi korak ka potencijalnoj »triploj kruni« napravili su Imola i **Branko Skenderović**. U do kraja neizvjesnoj utrci, riješenoj u posljednjih 200 metara, na drugom mjestu je ostao jedan od favorita, Alfa Varenne (**Stana Pejić Tukuljac**).

»Utrka mi se dobro otvorila, sve je bilo 'kao nacrtano' za pobjedu. Malo me iznenadio rival koji je poveo utrku na početku, ali mi se to pokazalo i kao bolje. Bio sam uz vodeće tijekom cijele utrke, a onda smo dodali gas u posljednjih 200 metara. Već sam onda znao da rivali ne mogu ispratiti tempo Imole. Ovo je lijepa najava za *Derby*, ali ne znači da će ovo biti i plasman u tom, najvažnijem ispitu. Grlo Alfa Varenne nije bez razloga jedan od favorita, a do *Derbyja* će u punoj formi biti i drugo grlo iz naše štale *Saphir AT*«, prokomentirao je Branko Skenderović, vozač i trener grla Imola.

Rezultati, prva kasačka utrka *Sebastian Guarato*: Bobine Photo (**J. Gabrić**) 1:18,5, Anna Milau (**A. Veréb**) 1:20,5, Audacieuse Lorme (**A. Angyal**) 1:21,4, Caline des Landes (B. Skenderović) 1:21,4 druga kasačka utrka *Doroti IT*: Eskarne (A. Angyal) 1:23,9, Haley (**M. Pantić**) 1:24,2, Loretta (A. Veréb) 1:24,3, Phabtom Assassin (**A. Horvatski**) 1:24,4, treća kasačka utrka *Linbros*: Paladino (**B. Kečenović**) 1:18,0, Poker (**P. Knekt**) 1:18,8, Idril Sugar (**S. Sič**) 1:19,6, Dimiskija Love (**M. Tasić**) 1:19,8, četvrta kasačka utrka *Subotička milja*, prvo trčanje: Rite on Win (D. Katanić) 1:15,5, Isaac Newton AT (**D. Petrović**) 1:15,7, Rincop Jet (A. Veréb) 1:17,1, Velvet Dancer (**B. Mukić**) 1:17,6, peta kasačka utrka *Čokito*: Donita Ferm (**V. Pribić**) 1:20,4, Halydar (S. Sič) 1:20,6, Glenda (**M. Oračić**) 1:20,9, Arleta (B. Kečenović) 1:21,1, šesta kasačka utrka *Dick Matserup*: Eliot (**P. Dulić**) 1:18,0, Cash Royal (D. Katanić) 1:18,8, Hungaria Oaks (B. Kečenović) 1:19,1, San Siro (B. Mukić) 1:19,4, sedma kasačka utrka, *Probni Derby*: Imola (B. Skenderović) 1:19,2, Alfa Varenne (S. Pejić Tukuljac) 1:19,4, Solvalino (Z. Petrović) 1:19,7, Fotta Royal (D. Katanić) 1:19,9, osma kasačka utrka *Subotička milja*, drugo trčanje: Rite on Win (D. Katanić) 1:15,0, Isaac Newton AT (D. Petrović) 1:15,2, Velvet Dancer (B. Mukić) 1:15,9, Black Coffee (**G. Zolnaji**) 1:16,3, deveta kasačka utrka *Lahor II*: Lola BM (Z. Petrović) 1:21,2, Jagersro (B. Kečenović) 1:21,6, Gloria de Sajan (B. Skenderović) 1:21,9, Čarli BL (**L. Bajić**) 1:23,3.

D. V.

Judo

Jubilarni međunarodni judo kamp

SOMBOR – Petodnevni međunarodni judo kamp, deseti zaredom, bit će organiziran u Somboru od 8. do 13. srpnja. Domaćini i organizatori su Judo i sambo klub *Bačka*. Po riječima organizatora, judo kamp će i ove godina okupiti perspektivne kadetske,

juniorske i mlađe seniorske judo natjecatelje iz Srbije, Njemačke, Hrvatske i Crne Gore. U trenažni proces bit će uključena nekolicina trenera koji će biti u prilici raditi uz vrhunske stručnjake. Radom kampa rukovodit će majstor judo sporta 6. dan, nacionalni trener kadetske reprezentacije Njemačke **Slavko Tekić**. Ovaj eminentni stručnjak u Njemačkoj je višestruko nagrađivan. Šef je stručnog stožera *Hamburg* judo tima. U nekoliko navrata bio je proglašen za najboljeg trenera grada Hamburga, a u posljednje dvije godine i za najuspješnijeg trenera Njemačke. U kampu će gostovati i majstor judoa 6. dan prof. dr. **Nikola Čanak**, doktor medicinskih znanosti. Predviđeno je da profesor Čanak održi dva predavanja, a govorit će o psihološkim i pedagoškim aspektima judoa, te o motivaciji u funkciji postignuća judista. Prisustvo na 10. judo kampu u Somboru potvrdio je i prošlogodišnji predavač, magistar sportskih znanosti **Vjekoslav Međugorac** iz Austrije. Ovaj nekadašnji Somborac predstaviti će mladim judašima i trenerima funkcionalni trening.

Boćanje

Boćarska prvenstva pri kraju

RIDICA – Vodeća ekipa sjeverne grupe Druge lige Srbije, BK *Ridica*, prije dva kola je pobjedom nad *Stanišićem* (10:4) ovjerila plasman u elitno boćarsko društvo. Trijumfom su izravnog rivala izbacili iz utrke za leadersku poziciju i stekli nedostižnih osam bodova prednosti. U posljednjem kolu zabilježili su uvjerljiv poraz od *Siriga* (2:12). Vodeće Ridičane prate susjedi iz Stanišića (15 bodova) i Ravangrad (14), a četvrti somborski predstavnik u drugoligaškoj konkurenciji, *Foks* iz Kljajićeva, na začelju je sa svega četiri osvojena boda. Boćari *Sombora* s ekipom *Zeke* iz Zemuna

s osvojenih 11 bodova dijele četvrtu poziciju u konkurenciji sedam prvoligaša. Iza njih su *Altina* (9 bodova) i *Kanarevo brdo* koje je u dosadašnjem dijelu prvenstva zabilježilo sve poraze. Titulu je već sada osigurala ekipa *Novog Beograda*.

Nogomet

Odigrane sve utakmice razigravanja za Srpsku i Vojvođansku ligu

SOMBOR – Ekipa ČSK iz Čelareva nije uspjela osigurati opstanak u Srpskoj ligi Vojvodina. Nakon domaćeg poraza od *Vojvodine* iz Perleza (0:2) u revanšu su odigrali svega 0:0. Kako Čelarevo teritorijalno pripada Područnom nogometnom savezu Sombor, u narednoj sezoni će nastupati u Vojvođanskoj ligi Sjever. Njihov neuspjeh odrazio se i na sastav Sjevera za sezonu 2019./20. Nakon BSK-a iz Bačkog Brestovca i *Budućnosti* iz Mladenova, četvrti nogometni rang napustit će i ekipa koja je na kraju sezone zauzela 13. mjesto, *Polet* iz Karavukova. Novi član Vojvođanske lige Sjever postala je i ekipa *Krila Krajine* iz Bačke Palanke. I Palančani su do mjesta u ovom rangu natjecanja stigli kroz razigravanje. U revanšu, nošeni bučnim navijanjem publike, na svojem travnjaku su slavili s 2:0 protiv *Iskre* iz Kucure. Kako je prvi meč u Kucuri završen minimalnom pobjedom domaćina, *Krila Krajine* su izborila plasman u viši rang. Tako će somborsko područje u Vojvođanskoj ligi Sjever predstavljati čonopljanska *Sloga* i *Radnički* iz Sombora. Preostali sudionici bit će ČSK (Čelarevo), *Bajša*, *Tisa* (Adorjan), *Mladost Apa* (Apatin), *Crvenka*, *Vrbas*, *Bačka* (Pačir), *Mladost* (Bački Petrovac), *Tavankut*, *Mladost* (Turija), *Tekstilac* (Odžaci), *Krila Krajine* i *Stari grad* (Bačka Palanka), te *Vojvodina* (Bačko Gradište). U Područnoj ligi Sombor u sezoni 2019./20. natjecat će se *Hercegovac* (Gajdobra), *Slavija* (Pivnice), *Rusin* (Ruski Krstur), *Vojvodina* (Tovariševo), *Borac 46* (Obrovac), *Budućnost* (Parage), *Radnički 1918* (Ratkovo), *Kulpin*, *Tvrđava* (Bač), ŽAK (Sombor), *Kordun* (Kljajićevo), *Omladinac* (Bukovac), *Polet* (Karavukovo), BSK (Bački Brestovac), *Budućnost* (Mladenovo) i *Maglič*. Natjecanja u ovim ligama započet će polovicom kolovoza.

Najmlađi nogometaši *Radničkog* bilježe same pobjede

SOMBOR – Iako nije mezinac trenutačnih lokalnih političkih moćnika, NK *Radnički* nastoji prevladati nasilno nametnute probleme. Garant optimizma je klupska nogometna škola, istinski rasadnik novih darovitih nogometaša. Treneri **Dušan Josić** i **Igor Petković** sa svojim pulenima, članovima najmlađih selekcija jednog od najstarijih klubova u Srbiji, bilježe zapažene rezultate i u pravilu na turnirima zauzimaju pozicije na pobjedničkom postolju. Samo u posljednjih mjesec i pol generacija 2010. trijumfirala je na tri natjecanja. Pobjedili su u Kljajićevu, a nakon toga na turnirima u organizaciji NK *Spektar* i odžačkog *Lidera*. Sve finalne mečeve dobili su bez primljenog

pogotka. Ova ekipa *Radničkog* bila je uspješna i na gostovanjima u Apatinu, gdje su natjecanja završavali s po jednim porazom. Njih je na turniru *Olimpika* u polufinalu svladala novosadska škola *Petrica* (2:3), a jedini put bili su nadigrani u finalu *Mladost Apa* turnira od nogometaša iz Kosovske Mitrovice, koji su slavili s 2:0. Novu darovitu generaciju *Radničkog* tvore **Mikać, Mijović, Moravčević, Matarić, Abramović, Jović, Ilić, Terzin, Kosanović** i **Redžić**. Ova imena treba upamtiti, jer će se za njih, kako tvrde treneri, puno lijepoga čuti i u budućnosti. Kako će tijekom kratke ljetne pauze škola *Radničkog* biti dodatno organizirana, ove dječake u narednom razdoblju očekuje ozbiljan rad i potvrda nesporne nogometne darovitosti.

Ivan Andrašić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt Bazne stanice mobilne telefonije »SU-Radanovac – SUU100 SUO100«, na katastarskoj parceli 771 KO Palić, Subotica, Ulica Dubrovačka 1c (46.105771^o, 19.735980^o), nositelja projekta *Telekom Srbija* ad Beograd, Takovska br. 2.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-151-2019.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Izgradnja proizvodne hale u okviru industrijskog kompleksa nakon rušenja postojećeg objekta«, na katastarskoj parceli 37030 KO Donji grad (46.061696^o, 19.687585^o), nositelja projekta *Tatravagonka Bratstvo*, Bikovački put br. 2, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-108-2019.pdf

POGLED S TRIBINA

Srpanj

Započeo je prvi pravi ljetni mjesec. Srpanj. Mjesec u kojem se poslije kraće stanke klupski nogomet ponovno vraća na veliku scenu. Jer već su započele pretkvalifikacije za Ligu prvaka, a uskoro slijede i prve runde kvalifikacija za Ligu Europe. Intermezzo između nastavka euro klupske sezone popunila su nogometna natjecanja mlađih uzrasta, Svjetsko prvenstvo U20 i Europsko prvenstvo U21. Na potonjem je sudjelovala i Hrvatska nogometna reprezentacija, ali se nažalost nije proslavila (posljednje mjesto u kvalifikacijskoj skupini). Ali su se zato proslavila dva nogometaša hrvatskog prvaka *Dinama*. Korejac **Kim Hyun Woo**, igra na poziciji braniča, zaigrao je u finalu SP-a, dok je veznjak Španjolske mlade *furije* **Dani Olmo** odigrao odličan turnir i u mnogome pridonio osvajanju naslova europskih prvaka. Iako nisu »naše gore listovi«, oba mlada nogometaša su selektirana od hrvatskih nogometnih stručnjaka i predstoje im odlični izlazni transferi.

Ali srpanj je ipak mjesec tenisa. Jer s prvim njegovim danom započeo je i najpoznatiji teniski turnir na svijetu - Wimbledon. Nažalost, poslije dugo godina Hrvatska neće imati svoj prvi muški reket u glavnom ždrijebu, jer je **Borna Ćorić** zbog ozljede leđa morao otkazati nastup. Čast zemlje aktualnog osvajača Davisova kupa branit će **Marin Čilić** i veteran **Ivo Karlović**. Ženski tenis bit će zastupljen nastupima **Donne Vekić** i **Petre Martić**. No, zato će Srbija imati čak šest predstavnika u 1. kolu: **Novak Đoković, László Györe, Dušan Lajović, Filip Krajinović, Miomir Kecmanović** i **Janko Tipsarević**. Zanimljivo je istaknuti podatak da od ove šestorke polovica igrača je s područja Vojvodine (Györe – Senta, Lajović – Stara Pazova i Krajinović – Sombor).

Na koncu, ipak još mali povratak na nogometne terene. Trava je ipak srpanjska poveznica između nogometa i tenisa.

Reprezentativac **Mateo Kovačić**, ako je vjerovati novinskim napisima, postao je ponovno hrvatski nogometaš s najviše plaćenim transferom (dosad je bio njegov rekord 38 milijuna eura kada je iz *Intera* prelazio u *Real Madrid*). Sada je *Chelsea* za otkup njegovog ugovora platio 50 milijuna europskih novčanica *Realu* i Kova će nakon jednogodišnje pozajmice sada postati i službeni član londonskih *plavaca*.

To je srpanj. A tek je započeo...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Etno radionica pravljenja tarane u Đurđinu

foto: Zoran Vukmanov Šimokov

Iz Ivković šora

Kosa

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Ta ne pitajte. Jevo, ja se latio pa se spremam ko da ću radit ris, ugođavam kosu. Sad vam moram ispriopovidat kako sam prošo niki dan. Ja kugod kaki pomodar: vidio od ovi mladi kako kose s onom mašinom na leđi. Ono bruji i mašeš s njom, a trava samo leti i leti. E sad će to i Braniša veznit. Nije više ni tako skupo, polovni mož kupit već za koju crvenu med starežom. Hmmm, ta šta da vam divanim, vidila žaba di se konj potkiva pa i ona digla nogu. Tako i ja. Kud me očin i nano na taj trošak i to pogospođavanje? Nije to za unuka jednog risara, dugogodišnjeg Futošovog bandaša. E, vite ja nabavio tu novu mašineriju, pokazo mi čovik kako se to propaljiva, koliko ide benzina pa olaja, dao mi sve nike kajišove za priko leđa na čim to visi. Kad sam se opravio, borme i ukajišo izgledo sam kugod kaki stari soldat. Veli moj Periša da sam kugod dobri vojnik Švejk iz one pripovitke, al nisam mu odgasijo, nek se i on malo raduje. I taki upojasan krenem vam ja u guvno pokosit oko kamare, oko badnja i okolo šupa. Upalilo to čudovište odjedared, maše Braniša sve se veseli, trava samo otpada kugod kod najjačeg risara. Ja se već zamislio kako bi dobro bilo ić kosit ledine i zarađivat, kad, čeljadi moja, med travurinom se našo jedan dračić. Nije ni bog zna šta, tako napriliku kugod mali prst debo. Al oš andraka, ona mašinerija ošine po njem. Ona najlonska uzica se otkide, ošine mene tačno po članjku od live noge, tako me zapeklo kugod kad me ko dite učitelj ošinio po članjkima prutom kad sam s drugom dicom krao kruške u učiteljskoj bašči. Av jak, ta sve mi suze trgle, a nisam plako otkad mi mater umrla. Kad me malo oduminiło, strgnio ja te amove smene, vućio i tu mašinetinu čak priko u bašču. Neš više, Braniša, nikad se latit novotarija! Nije to za nas, cigurno vam velim. Ta di ste vidili da kogod to još hasnira u Ivković šoru od nas stariji. Nisam je tio ni pokupit. Sin je spremio, pokupio te andramolje i metio u čošu. Ja jevo sio na moju šemedlu, utuko babicu u zemlju, imam onu madžarsku, ravnu. Jedva sam našo kalapačić, al jevo kujem ja staru dobru didinu kosu. Malo je kandar više odlučena, al pak. Ja sam dosta dugačak pa se barem ne moram sagnit toliko. Ima joj sto lita cigurno, al se ne da nikakoj novotariji. Samo još da sam malo mlađi pa da možem kugod kadgod zamanit, trko bi se još i sad s ovim trimerima kako li ji zovu. Neg, jel se vi, čeljadi moja, spremate u naš lipi Tavankut? U nedlju je proštenje, a tamo bude borme veliko. Samo, ja sam kadgod više volio kad se održavalo oko crkve, nikako mi bilo svečaniye. Pa valjdar je red da je kod crkve kad je to svetac. I kod nas su kadgod tili odnet proštenje iz Ivković šora u selo, al svit borme nije dao. E, jeto, čeljadi, lipo sam je priko-vo. Sad još samo da izvučem žicu i kosa je kugod nova. Za nevolju mož se obrijat čovik s njom. Eh, šta ti je stara tehnika. Plakaćemo mi za starinom, pazite šta Braniša veli. Ajd, zbogom do drukput.

Bać Ivin štodir

Situ se pri izbiranja

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva se vi dana najviše drži ladovine. Pripeklo, ne znaš di bi pobigo. Ima ti novi skalamerija za sve i sva, pa tako i nikake klime, al on ne bi to kupovo. Jeste lipo, al koliko zdravo, ne zna se. Niki dan još za ladovine naranijo no malo živi u stražnjemu dvoru, pa onda istom sijo fruštukovat. Samo što metnijo prvi zalogaj usta, čuje rezu na vraci, a Taksa da se pokida. Oma zno, ide kum Tuna. Čo na radijonu, dojće u ve krajeve najštosezasvepita, a bome, kum avanzovo u njegove partije u noga štosezapunotogapita, pa ga i ne bi čeko u varoši, nego podranijo i došo u njevo selo. Ne viruje vima njegovima, znade i sam kaki su, a ruku na srce, ni ni on ništa drugači. Veli, najbolje da malo prošeće kroselo, pa kogagod može strpa u avtobus što će odnet svit u varoš. Triba odvuć puno nji, nek se vidi koliko svi volju nogaštosezasvepita. Bać Iva izašo i svezo Tak-su natrag, a kum Tuna oma unišo i sijo zastal. Malo se podivanili, popijo kafu, ni tijo ni rakije ni katarke, sve misli dojće međ najveće, pa ne volji da mu bazdi iz usti, možda će tribat i divanit štogoda. Zvo i bać Ivu u varoš, veli svi što idu dobiće lipe nadnice i svaki po sendvič i bočicu vode jal soka, mož izbirat. Vaj se samo dugačko zagledo u njega i ni ništa reko. Kum Tuna sagnijo glavu, ne zna kud bi pogledo, pa se samo pozdravijo i u žurbe ošo. Potli bać Iva čo da isela ošo pun avtobus čeljadi. Šta će, morali, baram ni što su na državni jasli, ne bi voljili izvisit. Išlo i dosta nji što nisu, al radu ko ni što najviše posla i to nakoga što se baš isplati dobiju priko partije o nogaštosezasvepita. Istina, dadu lipoga ušura, al dosta ostane i njima. I tima čeljadma gazde naložile da idu, pa šta će ne bi ni oni voljili izvisit. Bać Iva se samo naškobijo i udesijo u ladovinu. Zapalijo radijon, veli možda će i čut štogoda otoga. Došo mu i komšija Franja, ni on ni tijo nikuda it. Veli novaca mu taki ne triba, a o ti njevi sendviča mu na grlo ide jako gorko. Ne volji ni naku vodu kaku oni dadu, a soka nikako ni ne pije. Nisu puno divanili, više slušali radijon. I stvarno, pušćali sve što divanijo najštosezasvepita. Spomenijo i njevo selo. Istina, ni baš tačno, umetnijo jedno slovo više neg što tribalo, al moglo ga se razumit. Veli, tribalo bi vidit kako napravit ko nji nikaku kanalizaciju. Bože, misli se bać Iva, kako se samo sitijo, ko da će skoro izbiranje. A vada zaboravijo da su vi što vladali pri njega to već otpočeli gradit. Ukopali glavne, debele civi, o Amstove jame skoro do Podoli. Na godinu tili radit dalje, već jim i novci obećani. Onda došlo izbiranje. Malo silom, malo milom, najviše trgovinom, u njeve općine zadobili vi što danas vladu u cile države. Najedamput sve što se počelo radit zoni što propali, ni ništa valjalo. Novi vladari nisu tili dat krsta ni zono što već započeto, pa te silne civi, za koje se ni baš malo platilo, ostale zatrpame zemljom i čeku kakogod novo izbiranje. Možda ji se situ ni što zadobiju. Moćda, ako zadobiju kaki novi. Ako ne, ostaće zatrpame i svi što u selu ostali, pozaboravljaje na nji. Ni što ne zaboravlju, ošli u svit.

NARODNE POSLOVICE

- Što više ljubavi vraćaš, više ćeš i primiti.
- Što ljudi imaju više, to više žele.
- Nije zlato sve što sija.
- Šuplju glavu i vjetar nosi.

VICEVI, ŠALE...

Učiteljica pita učenika:

- Koje je ovo vrijeme? Kupujem, kupuješ, kupuje, kupujemo...
- To je vrijeme rasprodaje.

Dolazi nogometaš u crkvu i razgovara sa svećenikom.

- Oče, je li grijeh ako igam nedjeljom?
- Sinko, gledam te već godinama i za tebe je grijeh da igraš bilo koji dan.

Gošća stigla u hotel i žali se:

- Soba je mala, nema ni kupaonicu, nema prozore, čak ni krevet, što vam je ovo?
- Gospođo, strpite se malo, tek smo u dizalu.

DJEČJI BISERI

- Internet je ogromna veza koja daje snagu mobitelima.
- U svemiru ima asteroida i Sunce je tamo.
- Štednja je kada ne želiš da se nešto istroši.

(Preuzeto iz emisije: *Kefalica*)

FOTO KUTAK

**PETAK
5.7.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Cronovatori: Proizvodnja hrane, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama: 17:00 Vijesti u 17:20 turizam.hrt
17:50 I to je Hrvatska
18:10 Potjera 41'29
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 FUNNE - Djevojke koje sanjaju more, dokumentarni film
21:00 Đakovački vezovi 2019., prijenos svečanog otvorenja
22:35 Posljednja patrola, američki film
00:25 Dnevnik 3
01:00 Milijarde
01:50 Obitelj Durrell
02:40 Umorstva u Midsomeru
04:15 Mara Danušina, emisija pučke i predajne kulture
04:45 Skica za portret
04:57 Veterinar Engel
05:42 Karipski cvijet

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:30 Vučja krv
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 Mrzim Valentinovo, američki film
13:30 Tajna dvorišne rasprodaje, američki film
15:00 Mjesto pod suncem - zimsko sunce

16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Crna lista
20:48 Crna lista
21:35 Deset dana, serija
22:22 Ludnica u Clevelandu
22:44 Ludnica u Clevelandu
23:09 Kozmos: Čista soba, dokumentarna serija
23:57 Bijela robinja, telenovela
00:42 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:27 Graham Norton i gosti
02:12 Kraljica noći, telenovela
02:57 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
6.7.2019.**

07:15 Klasika mundi: Waldbühne 2017. - Legende s Rajne, 2. dio
08:00 Duh sa zapada, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Mijenjamo svijet: Obitelj Trump: Od imigranta do predsjednika, dokumentarni film
14:10 Prizma
15:00 Mala ubojstva Agathe Christi: Kobna melodija, francuski film
16:30 Zaronite s nama: 17:00 Vijesti u 17:20 Manjinski mozaik: Gospodin i profesor
17:40 Lijepom našom: Glina 1
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Protiv svih pravila, američki film
21:30 59. Festival zabavne glazbe Split 2019. prijenos finalne večeri
23:37 Dnevnik 3
00:20 59. Festival zabavne glazbe Split 2019., proglašenje
00:50 Aung San Suu Kyi: istinita priča, francusko-

britanski film
03:00 Duh sa zapada, američki film - ciklus klasičnog vesterna
04:25 Skica za portret
04:26 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
09:26 Profesor Baltazar
09:36 Vrijeme je za priču
09:50 Luka i prijatelji: Andautonija
10:15 EBU drama: Hikaru posprema kuću
11:00 Kraljica Elizabeta II.: Modernizacija monarhije, dokumentarna serija
12:00 Vrtlarica: Ništa bez luka
12:25 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:20 Lidijina kuhinja
13:50 Čudesni svijet Gordona Watsona, dokumentarna serija
14:25 Crna lista
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Lošinj, dokumentarna serija
16:55 Vina svijeta, dokumentarna serija
17:50 Sportski prijenos - Wimbledon
19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Slavni holivudski parovi: Clark Gable i Carole Lombard, dok. serija
21:00 Dobra žena
21:50 Fargo
22:45 Vikinzi
23:35 Kozmos: Sunčeve sestre, dokumentarna serija
00:25 Graham Norton i gosti
01:10 Kraljica noći
01:55 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
7.7.2019.**

05:10 Lijepom našom: Glina 1
06:45 Nedostižni most, američko-britanski film - Zlatno doba Hollywooda
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Šćitarjevo: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno

12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:00 Mir i dobro
15:40 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
16:35 Zaronite s nama: 17:00 Vijesti u 17:20 Financijalac
17:35 Volim Hrvatsku
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Točka na A - suvremena hrvatska arhitektura
21:05 Planet Zemlja II: Džungle, do. serija
22:00 Kennedyji povjerljivo: Braća, dokumentarna serija
22:50 Dnevnik 3
23:23 Nedostižni most, američko-britanski film - Zlatno doba Hollywooda
02:13 Nedjeljom u dva
03:08 Sting - Svoj čovjek, glazbeno-dokumentarni film
04:03 Sve će biti dobro, serija
04:48 Mir i dobro
05:18 Skica za portret
05:19 Kennedyji povjerljivo: Braća, dokumentarna serija
06:04 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana serija
09:00 Đakovački vezovi 2019. Svečani mimohod, prijenos
11:05 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
11:55 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:55 Svijet vrtlara
13:30 Kako ubiti svoju ženu, američki film
15:30 Viktorija
16:15 Odbrojanje do Tokija
16:50 SP u nogometu
18:50 Mayales u Tvornici 2018.
19:55 Istina ili mit: 20:05 U redakciji novina, američki film - Filmovi sa 5 zvijezdica
21:55 Katarina Velika
22:50 Igre moći
23:35 Igre moći
00:20 Kozmos: Izgubljeni svjetovi planeta Zemlje, dokumentarna serija

01:07 Graham Norton i gosti
01:52 Kraljica noći, telenovela
02:37 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
8.7.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Storijske o neponovljivima: Maškarate i veljuni, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama: 17:00 Vijesti u 17:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:10 Potjera
18:10 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Jugoslavenske tajne službe: Gerilske skupine na tlu Jugoslavije
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:23 Milijarde
00:13 Obitelj Durrell
01:03 Umorstva u Midsomeru
02:38 Sve će biti dobro, serija
03:23 Ivanečki vez i bregofska pita, emisija pučke i predajne kulturne
03:53 Skica za portret
04:05 Žene, povjerljivo!
04:55 Veterinar Engel
05:40 Karipski cvijet

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:30 Vučja krv
11:00 Katarina Velika
12:00 Jedne noći u Istanbulu, britanski film
13:35 Tajna dvorišne rasprodaje: Umjetnost ubijanja, američki film
15:05 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
17:30 Zagreb: Croatia Grand Chess Tour - zatvaranje, prijenos
18:20 TV Bingo
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR

20:05 Raj za dame
21:00 Dečki su se vratili, australsko-britanski film
22:45 Bling Ring, američko-britansko-francuski film
00:20 Bijela robinja, telenovela
01:05 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:50 Graham Norton i gosti
02:35 Kraljica noći
03:20 Noćni glazbeni program

UTORAK 9.7.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Hrvatska moj izbor:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Jugoslavenske tajne službe: Preuranjena samostalnost
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:23 Milijarde
11:38 Obitelj Durrell
12:28 Umorstva u Midsomeru
14:03 Sve će biti dobro, serija
14:48 Pelješki ponos, emisija pučke i predajne kultrve
15:13 Skica za portret

15:28 Žene, povjerljivo!
16:18 Veterinar Engel
17:03 Karipski cvijet

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyj
10:30 Vučja krv
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 Dečki su se vratili, australsko-britanski film
13:35 Bolje tri oca nego nijedan, njemački film
15:05 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raj za dame
21:00 Mreža, američki film
22:55 Grijesi očeva, film
01:15 Bijela robinja
02:00 Zakon i red: Odjel za žrtve
02:45 Graham Norton i gosti
03:30 Kraljica noći
04:15 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 10.7.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Otkrivamo Hrvatsku: Sv. Juraj - Život s burom

12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Dr. Bergmann
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Jugoslavenske tajne službe: I poslije Tita - Tito!, dokumentarna serija
20:59 Dubrovačke ljetne igre, otvorenje
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:23 Milijarde
00:18 Obitelj Durrell
01:08 Umorstva u Midsomeru
02:43 Sve će biti dobro, serija
03:28 Veja, emisija pučke i predajne kultrve
03:53 Skica za portret
04:08 Žene, povjerljivo!
04:58 Veterinar Engel
05:43 Karipski cvijet

05:15 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyj
10:30 Vučja krv
11:00 Dr. Bergmann
11:50 Mreža, američki film
13:45 Ljetnikovac, film
15:10 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća

19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raj za dame
21:00 Divovski val, norveški film
22:45 Pokvareni poručnik, američki film
00:45 Bijela robinja
01:30 Zakon i red: Odjel za žrtve
02:15 Graham Norton i gosti
03:00 Kraljica noći
03:45 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 11.7.2019.

6:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Šaraj lane, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Obitelj Durrell
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tito, dokumentarno-igrana serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3

23:23 Milijarde
00:13 Obitelj Durrell
01:03 Umorstva u Midsomeru
02:38 Sve će biti dobro, serija
03:23 Šaraj lane, emisija pučke i predajne kulture
03:48 Skica za portret
04:00 Žene, povjerljivo!
04:50 Veterinar Engel
05:35 Karipski cvijet

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyj
10:30 Vučja krv
11:00 Dr. Bergmann
11:50 Čudesna dadilja, američko-britansko-francuski film
13:30 Kako uspjeti na Manhattanu, američki film
15:05 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkog vrta
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raj za dame
21:00 Centurion, britansko-francuski film
22:40 Ničiji sin, američki film
00:10 Bijela robinja, telenovela
00:55 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:40 Graham Norton i gosti
02:25 Kraljica noći, telenovela
03:10 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapis iz snova

Voda pada na sve strane

Nikada mi se nije dogodilo da danas razmišljam o nekom mjestu, maštam o odlasku tamo, istražujem, rasputujem se i prikupljam informacije, a već sutra se zateknem tamo. Osjećaj je nevjerojatan. Stanete, vrtite se u krug i pokušavate razumjeti što vam se dešava. Naravno, kez od uha do uha.

U Šibenik smo stigli ranom zorom i nevjerojatno mi je drago što sam pristala voziti noću iako to ne prakticiramo. Jutro je čarobno i nema boljeg mjesta za biti na njemu trenutno. Tu ćemo se naći s našim hostovima. Malo me panika hvata, jer sam sigurna da ja nikakav smještaj nisam rezervirala. U svim pretragama našla sam jedan kamp koji me je baš privlačio, ali koliko slutim mi ne idemo u kamp. Nema veze, divno je kad netko sve organizira za tebe i u redu je nekad ni o čemu ne razmišljati.

Pravi vodeni raj

Vrlo lako smo se smjestili i zapravo se ni ne sjećam tog dijela, znam samo da smo upoznali neke fine ljude, popili kavu, spakirali ceger i krenuli u obilazak. Baš kao što sam i ja planirala, ovdje ćemo biti tri noći.

Zašto Krka? Pa zbog vode. Ideja da ću biti okružena s toliko vode koja struji, igra se, vrcaka, zavodi, navodi... me jako uzbuđuje. Ovo je pravi raj za one koji vole vodu, a da bi bilo jasno o kojoj količini vode govorimo podatak je da se cijeli nacionalni park nalazi na površini od četrdeset i dva kilometra četvorna od kojih voda zauzima dvadeset i pet četvornih kilometara. Vjerujem da je sve jasno.

Kao što sam već spomenula, rijeka Krka, zapravo dio njenog toka, i njena okolina su Nacionalni park, a čuvena je po svojim

slapovima, jezerima i rječnim špiljama. Toliko ima svega i prvi put sam napravila listu za obilaženje. Iskreno, malo me je iznenadio taj papirić u mom džepu, ali uvijek to planiram i nikad ne uradim. Na listi mi je prva hidrocentrala, ali mislim da sam to napisala čisto da se pohvalim u društvu kako znam da je ovo druga najstarija hidrocentrala na svijetu i da je izgrađena samo tri dana poslije one na Nijagarinim slapovima. Volim se praviti važna nekad, pa eto da mi se nađe. Dalje je na redu veličanstveni kanjon i vodopadi Manojlovački slap i Miljacka slap i slap Rošnjak. Prvo ćemo njih potražiti, a za kraj ostavljamo slasticu – Skradinski buk i Roški vodopad. Naravno, redoslijed smo birali kao da idemo helikopterom. Šalu na stranu, ono što svakako privlači su špilje kojih ima stotinjak. Naravno, nećemo obići svaku ali se nadam bar nekima.

Nećete vjerovati što se onda dogodilo

Nisam mogla odoljeti ovakvim naslovima, ali uvjerit ćete se i sami da su opravdani. Sve do sada pobrojano je s liste i sada vam želim ispričati što smo zapravo obišli dok se nije dogodilo nešto neočekivano. U pitanju je jedan otočić po imenu Gospin otok ili poznatiji kao Visovački otok, a nalazi se u Visovačkom jezeru. Na fotografijama me je podsjećao na Bled, ali je bilo nešto čistije, prostranije i veće u njemu. Do otoka smo išli turističkim brodićem koji se zadržava na otoku dovoljno dugo kako biste obišli crkvu Visovačke Gospe i franjevački manastir Majke od Milosti. Kada smo napuštali brodić, ponovo na kopnu požurila sam naprijed kako bih pustila suze da teku na miru. Plakala sam od ljepote i volim taj osjećaj kad su ti i oko i srce puni ljepote i divote. Okrenuh se da potražim ostatak ekipe i nigdje nikoga. Pogledah na drugu stranu i vidjeh prozor. Prozor moje sobe.

Pa ja sam ovo sve samo sanjala!

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS353259601600002188
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo
»Vladimir Nazor« Sombor

85. DUŽIONICA

Četvrtak, 18. srpnja 2019. godine, 20 sati
Gradski muzej Sombor
Izložba: 85 GODINA DUŽIONICE U SOMBORU

Petak, 19. srpnja 2019. godine, 20 sati
Hrvatski dom
Književno veče i predstavljanje bandaša i bandašice

Nedjelja, 21. srpnja 2019. godine
9 sati okupljanje gostiju u Hrvatskom domu
10 sati Sveta misa u crkvi Presvetog Trojstva
12 i 30 sati predaja kruha gradonačelnici Grada Sombora
14 sati risarski ručak

GRAD SOMBOR